

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

TEA KIRALJ

**ZAGOTAVLJANJE VARSTVA AVTORSKIH
PRAVIC NA INTERNETU**

Diplomsko delo

Maribor, 2014

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**ZAGOTAVLJANJE VARSTVA AVTORSKIH
PRAVIC NA INTERNETU**

Študentka: Tea Kiralj

Številka indeksa: 71139525

Študijski program: UNI-PRAVO

Študijska smer: Poslovno gospodarsko pravo

Mentor: izr. prof. dr. Martina Repas

Maribor, maj 2014

Loudon Wainwright III: **Something For Nothing**¹

*You can pull one of my songs right out of thin air.
Go ahead and download me, see if I care!
In love, war, and cyberspace everything's fair,
And it's ok to steal, 'coz it's so nice to share.*

*You're in luck, 'cos last night it happened again,
I was feeling creative about twenty to ten.
So I sharpened a pencil, then I wore down its end,
And now soon you'll have something to share with your friends.*

*It took twenty minutes to write down this song,
Tune's public domain, but I didn't do wrong,
I chewed up the pencil, and the eraser's all gone,
Scratched my head and my balls, but it didn't take long.*

*Songwriting's not so hard, it's well understood,
Anyone can do it, and everyone should,
And I'm sure you could write and sing something as good,
With some balls and a pencil, I'm sure that you would.*

*A PC's like a crowbar, it's only a tool,
Music flows like water from a big public pool,
But I wanna get paid for my work, but I'm a fool,
Because trading and sharing's so awesome and cool.*

*I don't mean to be flip, I don't wanna be pat.
And those Metallica guys are all getting too fat!
Free information, yeah, what's wrong with that?
Something for nothing, that's where it's at--*

*And those moguls run labels, and you call 'em all crooks,
'Cos they crunch the numbers and they cook the books.*

*But I signed that contract, and I got my hand shook,
Shaking hands with the devil, it's not as bad as it looks.*

*You can pull one of my songs right out of thin air.
Bootleg and download me, just see if I care!
In love, war, and cyberspace everything's fair,
And it's ok to steal, 'coz it's so nice to share.*

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Martini Repas za strokovno pomoč in prijaznost. Iskrena hvala vsem, ki ste mi ob nastajanju diplomskega dela stali ob strani in me polnili s pozitivno energijo.

¹ Ironična pesem pevca Loudona Wainwrighta III 'Something For Nothing', iz leta 2003, ki je v 2014 še vedno tako aktualna, kot je bila na začetku. Besedilo dostopno na spletni strani: http://lyrics.wikia.com/Loudon_Wainwright_III:Something_For_Nothing, zadnjič obiskano 18. 2. 2014. Glasba dostopna na: www.youtube.com/watch?v=gcSShxiV3IU, zadnjič obiskano 18. 2. 2014.

Povzetek

Diplomska naloga obravnava aktualno problematiko avtorskih pravic na internetu. Obravnava načine zagotavljanja varstva avtorskih pravic na internetu, problematiko glede varstva uporabnikov in načine preganjanja kršiteljev na svetovnem spletu. Bralca seznanja s splošnimi pojmi avtorskega prava in zakonodaje, povezane z računalniškimi programi, ter pomembnimi internetnimi pravnimi viri. Prav tako predstavlja internetno storitev za izmenjavo vsebin (t. i. P2P), preko katere tudi prihaja do internetnega piratstva in zlorab ter obravnava učinkovitost varstva avtorskih pravic na internetu, ki je predstavljena skozi statistične podatke nadzora programske opreme v Sloveniji v primerjavi s podobnimi podatki v Nemčiji.

Ugotoviti je mogoče, da se v Sloveniji izvaja nadzor varstva avtorskih pravic le na področju programske opreme nad pravnimi osebami, ki ga izvaja Tržni inšpektorat (TIRS). Nadzor nad fizičnimi osebami se zaenkrat ne izvaja, kljub urejeni zakonodaji. V Nemčiji je situacija drugačna, saj organi nadzora preganjajo pravne in fizične osebe.

Ključne besede:

Avtorsko pravo, avtorska pravica, internetno piratstvo, P2P, učinkovitost nadzora, programska oprema.

Abstract

The thesis deals with the current problem of copyright in relation to the internet. Preventative measures to deter copyright infringement on the internet, the safety of internet users, as well as ways of prosecuting copyright violators will be discussed in detail. General concepts of copyright law and legislation, in connection with computer programmes and relevant internet legal sources, will be explained. Furthermore, we will present and study the internet service for content exchange (so-called P2P) where internet piracy and violations actually occur. The last part of the thesis will focus on the efficiency of copyright protection on the internet, supported by statistical data on copyright control in the field of software in Slovenia, compared with similar data from Germany.

The thesis reveals that in Slovenia the control of copyright protection is implemented only with legal persons and is conducted by Tržni inšpektorat (TIRS; eng. Market inspectorate). Despite regulated legislation, natural persons are not yet controlled in this matter. In Germany, control authorities successfully prosecute both legal and natural persons.

Key words:

Copyright law, copyright, internet piracy, P2P, control efficiency, software.

Vsebina

1.	Uvod.....	1
1.1	Predpostavke, uporabljene metode in omejitve	1
1.2	Cilji diplomske naloge.....	2
2.	Splošno o avtorski pravici in o pravnih virih avtorskega prava	4
2.1	Avtorske pravice	4
2.1.1.	Zgodovina	4
2.1.2.	Splošno o avtorski pravici.....	5
2.1.3.	Posebna instituta avtorske pravice	5
2.1.4.	Pomembnejše določbe ZASP v povezavi z računalniškimi programi	7
2.2	Pravno varstvo avtorske in sorodnih pravic	10
2.2.1.	Ustavno varstvo.....	10
2.2.2.	Kazensko pravo	11
2.2.3.	Civilno pravo.....	15
2.2.4.	Prekrškovno varstvo	17
2.2.5.	Upravno varstvo	17
2.3	Pravni viri na internetu na področju avtorskega prava	18
2.3.1.	Razvoj posebnih pravnih virov	18
2.3.2.	Avtonomni pravni viri	20
2.3.3.	Soft law.....	20
3.	Internetna izmenjava vsebin	21
3.1	Internet.....	21
3.1.1.	Začetek interneta	21
3.1.2.	Prihodnost interneta	22
3.2	Peer to Peer	24
3.3	Vsebina na spletu	26
3.4	Ponudnik internetnih storitev (ISP)	27
3.4.1.	Zakonska ureditev ISP-jev	28
3.4.2.	Primer belgijske družbe SABAM in Scarlet Extended SA	29
3.4.3.	Primer nemške in avstrijske družbe proti operaterju UPC Telekabel	30
3.4.4.	Vpliv ISP-jev na piratstvo	31
3.5	Odkrivanje piratstva	33
3.6	Potovanje originalnih vsebin do spletnega sistema P2P	34
3.7	Mednarodne institucije za boj proti piratstvu	35
3.7.1.	Organizacija BSA.....	35
3.7.2.	MPPA.....	36
3.7.3.	Organizacije na glasbenem področju	36

4.	Obstoječi mehanizmi za zagotavljanje pravnega varstva avtorske pravice na internetu	38
4.1	Delovanje sistema pregona pri fizičnih osebah	38
4.1.1.	Nemška statistika pri fizičnih subjektih	39
4.1.2.	Odgovornost za spletne kršitve avtorskih pravic tretjih oseb s strani otrok	41
4.1.3.	Konkreten primer piratstva v Nemčiji	42
4.2	Delovanje sistema pregona pri pravnih subjektih v Sloveniji	43
4.2.1.	Splošno o TIRS-u	43
4.2.2.	Upravni postopek	44
4.2.3.	Prekrškovni postopek	45
4.2.4.	Postopek inšpekcijskega pregleda v praksi	46
4.2.5.	Sankcije in uspešnost TIRS-a	47
4.2.6.	Primer poravnave podjetja zaradi nelegalne programske opreme.....	48
4.3	Statistična primerjava podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Sloveniji in Nemčiji	48
4.3.1.	Primerjava letnih poročil TIRS-a pri nadzoru programske opreme v Sloveniji	50
4.3.2.	Primerjava letnih poročil BKA pri nadzoru programske opreme v Nemčiji	54
5.	Zaključek	57
6.	Bibliografija	59
6.1	Literatura	59
6.2	Pravni viri	60
6.2.1.	Nacionalni pravni viri.....	60
6.2.2.	Viri EU.....	61
6.2.3.	Mednarodni viri.....	62
6.3	Sodna praksa	62
6.4	Internetni viri.....	63
6.5	Drugi viri	66
7.	Seznam tabel	68
8.	Seznam slik	69
9.	Seznam prilog	70
10.	Slovar (računalniških) izrazov	71
11.	Priloge	76

1. Uvod

V diplomskem delu bodo obravnavani načini zagotavljanja varstva avtorskih pravic na internetu, problematika varstva avtorske pravice ter različni načini preganjanja kršiteljev na svetovnem spletu. Predstavljena bo internetna storitev za izmenjavo vsebin (t. i. P2P omrežja) v digitalnem svetu, preko katere tudi prihaja do internetnega piratstva in zlorab, povezanih s tem. Začetki piratstva računalniških programov segajo v osemdeseta leta prejšnjega stoletja, spletna izmenjava datotek pa se pojavi z začetkom interneta in razmahom zmogljivejših internetnih povezav; praktično ga je nemogoče ustaviti ali izničiti. Predstavniki Microsofta Jeff Raikes je leta 2007 temu pritrnil, ko je izjavil, da če že uporabniki koga piratizirajo, naj bo to Microsoft,² saj se zavedajo dolgoročnega pomena aktivnih uporabnikov njihove programske opreme. Primarni namen avtorske pravice je varovanje šibkejše stranke, v tem primeru avtorja (interes ustvarjalcev), v realnosti pa so bolj zainteresirani za strogo varstvo avtorskih pravic imetniki avtorskih pravic, t. i. »industrijski« giganti.

Učinkovitost varstva avtorskih pravic na internetu bo predstavljena skozi statistične podatke nadzora programske opreme. Teoretično obravnavamo način pregona fizičnih in pravnih subjektov na podlagi naše zakonodaje. V Sloveniji se z nadzorom programske opreme ukvarja Tržni inšpektorat RS (v nadaljevanju: TIRS); kot zanimivost bomo naše podatke od leta 2006 do 2013 primerjali s podobnimi podatki iz Nemčije. Nemčijo smo izbrali zaradi njenega dominantnega položaja v EU, saj se uvršča med najuspešnejše države na gospodarskem področju, kar je posledica urejene zakonodaje, pa tudi zaradi dobre prakse in učinkovitega nadzora nad piratstvom. Opozarjamo na tri (bistvene) razlike med državama na področju virtualnega varstva avtorskih pravic. Prva razlika je v pristojnosti organov pregona. Pri nas opravlja nadzor nad piratstvom programske opreme TIRS, v Nemčiji pa poseben oddelek policije oz. Zvezni kriminalistični urad (*Bundeskriminalamt*,³ v nadaljevanju: BKA), posledično se razlikuje obravnava primerov, kar je razvidno iz objavljenih statističnih podatkov. V Sloveniji se večina inšpekcijskih pregledov zaključijo kot prekršek, v Nemčiji kot kaznivo dejanje. Pomembna razlika je tudi v subjektiviteti pregona. Pri nas se nadzira in posledično preganja le pravne osebe, v Nemčiji pa so sankcionirani oboji, pravne in fizične osebe, le da so pravne osebe obravnavane strožje.

1.1 Predpostavke, uporabljene metode in omejitve

Pri izbrani temi bo pozornost usmerjena v avtorskopravno varstvo na internetu in urejenost zakonodaje na tem področju. Naloga temelji na vprašanjih, ki se pogosto pojavljajo pri spletnih uporabnikih, in sicer kakšni so načini preganjanja kršiteljev, kdo so kršitelji in kateri so kaznovani, kako je v Sloveniji to področje urejeno v zakonu in kako v praksi ter kakšna je praksa v Nemčiji. Nekaj podatkov o tem obstaja, vendar posamezne države različno delujejo na tem področju,

² Microsoftu piratstvo dejansko koristi, http://www.mojmikro.si/center/povem_naglas/microsoftu_piratstvo_dejansko_koristi, zadnjič obiskano 21. 11. 2013.

³ Uradna spletna stran BKA: www.bka.de, zadnjič obiskano 28. 2. 2014.

odvisno od pomembnosti, prioritet, lobiranja industrije itd. Nadalje nas bo zanimalo, kako je z izmenjavo nelegalnih vsebin ter zakaj je tolikim ljudem sprejemljiva oz. opravičljiva, katere institucije se borijo proti piratstvu in kdo so internetni pirati.

Poslovni modeli se bodo spreminjali tudi v bodoče; že zadnjih 5 let je prineslo veliko sprememb. Nekateri avtorji trdijo,⁴ da se bo koncept intelektualne lastnine, kot ga poznamo danes (in zadnjih 200 let), spremenil ali ga morda v prihodnosti (zaradi hitrega tehnološkega napredka) več ne bo. Kar pomeni, da se ne bodo spreminjali le poslovni modeli kreativnih industrij, temveč bo najverjetneje prišlo tudi do korenitih sprememb v samem sistemu intelektualne lastnine, tem spremembam pa bo moral slediti tudi sistem pravne zaščite.

Pri nalogi se bomo omejili pri tehnološki opredelitvi poznavanja računalniškega sveta, v katerega se ne bomo spuščali pretirano podrobno zaradi predpostavke, da je bralec tehnološko ozaveščen. Drugo omejitev predstavlja krajevna razsežnost in različnost pravnih sistemov, predstavljena bo ureditev v slovenskem prostoru, zaradi lažje predstave načina pregona bomo pridobljene podatke primerjali s prakso v Nemčiji. Omejili se bomo tudi časovno, in sicer bomo zajeli tematiko do marca 2014, saj prihaja do nenehnih sprememb in novosti, predvsem na tehnološkem področju, ki mu pravo težko sledi. Zaradi obsežnosti tematike bomo izpostavili nadzor nad kršitelji avtorske pravice na področju programske opreme, ostalo bo omenjeno kot zanimivost. Diplomsko delo je pretežno teoretične narave, na koncu pa so predstavljeni še statistični podatki nadzora programske opreme.

V diplomskem delu bomo s primerjalno metodo predstavili pogled na avtorskopravno ureditev prakse med Slovenijo in Nemčijo. Obenem bomo predstavili tudi relevantne argumente za in proti kaznovanju piratstva, saj poglobljanje v dejstva iz virtualnega sveta prinaša spoznanje, da ima vsak svojo resnico. Glede na navedeno bomo pri razčlenjevanju relevantnih določb zakonodaje in drugih pravnih aktov ter primerjavi statističnih podatkov uporabili tudi deskriptivno, analitično, sintetično in kompilacijsko metodo.

1.2 Cilji diplomske naloge

Z internetno komunikacijsko revolucijo so nastale tudi nove oblike kriminalitete, za katere se je uveljavil izraz kibernetška kriminaliteta. Delimo jo v dve kategoriji, in sicer po principu »*Old wine new bottles*« in »*New wine no bottles*«. ⁵ Osredotočili se bomo le na prvi princip, kamor spadajo kazniva dejanja povezana z računalniki in vsebino, v katero sodi tudi problematika kršitve prava intelektualne lastnine, ki so z vzponom novih informacijsko-komunikacijskih tehnologij dobile le širše razsežnosti v »novi obliki«.

⁴ Različni avtorji, ki zagovarjajo to teorijo: »Danes z zastarelim avtorskim pravom ni zadovoljen nihče!«, intervju z Majo Bogataj Jančič, Marketing Magazin, št. 377, oktober 2012, str. 14, (v nadaljevanju: Intervju z M. B. Jančič); Adrian Johns, Piracy: The Intellectual Property Wars from Gutenberg to Gates, The University of Chicago Press, 2011, str. 517–518, (v nadaljevanju: Johns); Michele Bodrin in David K. Levine, Against Intellectual Monopoly, 2005, knjiga dostopna na spletni strani: www.dklevine.com/general/intellectual/against.htm, zadnjič obiskano 25. 4. 2014.

⁵ O tem konceptu je predaval dr. Aleš Završnik z naslovom »Vpliv tehnologije na kazenskopravno odzivanje na kriminaliteto«, na 4. konferenci INPRO 2008, 12. junij 2008.

Sprašujemo se, kakšno stopnjo kršitev avtorskih pravic imamo v Sloveniji na področju programske opreme ter kaj je razlog temu. Stopnja kršitev se razlikuje med fizičnimi in pravnimi subjekti. Naloga išče odgovore na vprašanja, kdo izvaja nadzor, koga se preganja in kakšne so sankcije. Kršitelji avtorskopravne zakonodaje se pojavljajo povsod, v nekaterih državah je nadzor strožji in zelo sankcioniran, ponekod le lažje obravnavan ali ga v praksi sploh ne izvajajo.

Ali med uporabniki interneta vlada nizka osveščenost in zavest o avtorskih pravicah? Je rešitev v pregonu kršiteljev ali bi bilo potrebno vložiti več v izobraževanje mladih in najmlajših? Obstajajo za to tudi primerne sistemske rešitve oz. kako se soočamo s to problematiko? Poleg zastavljenih vprašanj je zanimivo, da je tudi cena za uporabo avtorskih del pri nas v primerjavi s tujino relativno visoka in posledica tega je večja stopnja zlorab in slabše razvit legalni trg avtorskih vsebin (glasbe, filmov, knjig, e-knjig in programske opreme).

Ali so internetni sistemi za izmenjavo vsebin iz tehnološkega vidika legalni (to so orodja kot torrenti, trackerji, strežniki)? Kakšen je pri tem odnos do avtorsko zaščitene vsebine? Uporabniki se od tega vprašanja distancirajo, saj je večinoma nelegalna. V kakšnem obsegu so omenjeni sistemi za izmenjavo? Jih je mogoče nadzorovati in enako hitro pravno ukrepati? Dejstvo je, da je zakonodaja jasna, a vedno je in bo le s težavo sledila tehnološkemu razvoju, napredku in računalniškemu znanju.

Predvideni cilj diplomske naloge torej predstavlja ugotovitev, da stari načini poslovanja v digitalnem svetu ne dosegajo najboljših rezultatov in se bodo morali namesto njih uveljaviti novi načini ustvarjanja, reproduciranja in distribuiranja del, ki bodo uporabnikom nudili sodobne storitve v koraku s časom. Trend razvoja in hitrega napredka zadnja leta strmo narašča in svet, kot ga poznamo, bo v bodoče še bolj digitaliziran, posledično bo izginjal v trenutno tradicionalni obliki. Je rešitev v spreminjanju že obstoječe zakonodaje, nalaganju še strožjih zakonskih omejitev in kaznovanju kršiteljev ter ponekod tudi že uvajanje internetne cenzure? Ali le poiskati pravo ravnotežje med interesi vseh akterjev v digitalnem svetu?

2. Splošno o avtorski pravici in o pravnih virih avtorskega prava

2.1 Avtorske pravice

2.1.1. Zgodovina

V pravni sistematiki sodi avtorsko pravo na področje prava intelektualne lastnine⁶ kot posebno področje civilnega prava, ki se je za razliko od drugih civilnih panog začelo razvijati relativno pozno. Narava predmeta pri avtorskem pravu je duhovna stvaritev, zato jo je težko uvrstiti med tradicionalna področja prava. Tehnološki napredki v preteklosti so prinesli spremembe tudi na področju avtorskega prava.⁷ Nekateri strokovnjaki so mnenja, da je sistem avtorskega prava zastarel in neprilagojen digitalni dobi (glej op. 4). Nahajamo se v obdobju tehnološke revolucije in morda bodo rešitev, ki bo sprejemljiva vsem interesnim skupinam, prinesli šele roboti⁸. Rešitev problema avtorskih pravic nima jasnega odgovora, nas pa lahko zgodovina vodi pri iskanju rešitve, saj sedanost ni bistveno drugačna kot pred dvema stoletjema.⁹

Prvi zametki avtorskega prava so nastali z rojstvom tiska knjige v 15. stoletju, ki je postala tržno blago, ko je bila natisnjena. Drugi so jo lahko ponatisnili, s tem pa se je tudi izdelava knjige pocenila. Zaradi tega so tiskarji od oblasti zahtevali izdelavo privilegijev, s katerimi so jim odobrili monopol za tiskanje določene knjige v omejenem obdobju. Najstarejši privilegij izvira iz Benetk iz leta 1469.¹⁰ Revolucija založništva nas nato vodi v obdobje razsvetljenstva, v 18. stoletje, ko so ljudje začeli poudarjati pomembnost znanosti in razuma, ne vere in tradicije. Napredek v tem obdobju je spodbudil in vodil k mnogim enakim argumentom in konfliktom, kot jih srečamo danes glede vprašanja avtorskih pravic. Primer »univerzalne knjižnice«¹¹ podjetja Google iz 2004 je del tega. Britanski »Statute of Anne«¹² iz leta 1710 je prvi zakon o avtorskih pravicah, kjer je avtorsko pravo varovalo le področje kopiranja knjig. Z razvojem avtorskega prava se je pojavilo vprašanje mednarodnega varstva. V želji po izboljšanju varstva so države leta 1886 podpisale Bernsko konvencijo¹³ za varstvo književnih in umetniških del.¹⁴

⁶ V področje intelektualne lastnine se uvršča še pravo industrijske lastnine: pravo blagovnih znamk, modelov ter patentno pravo.

⁷ Več o tem, kako je »avtorsko pravo v nenehni vojni z novo tehnologijo« in kako se je Bernska konvencija prilagajala približno vsakih 20 let (od leta 1886 je bila revidirana še leta 1908, 1938, 1948, 1967 in 1971), je Maja Bogataj Jančič nazorno prikazala v knjigi *Avtorsko pravo v digitalni dobi*, Založba Pasadena, 2008, str. 88.

⁸ Intervju z M. B. Jančič, str. 14.

⁹ Johns, str. 515–518.

¹⁰ Trojanšek Mateja, *Avtorsko delo v izobraževanju*, Grafis Trade: Inštitut za pravo, Ljubljana 2000, str. 3–5.

¹¹ Johns, str. 510. »Knjižnični projekt«, ki so ga začeli 14. decembra 2004, s katerim so želeli masovno digitalizirati knjige. Predlog podjetja Google je bil, da bi bil na spletu viden le majhen del digitalne kopije knjig, ki bi spadal pod načelo »fair use«. Založniška industrija je predlogu nasprotovala zaradi strahu, da ne bi bila v prihodnosti dostopna celotna kopija in leta 2005 tožila Google zaradi »masovne kršitve avtorskih pravic«. Prišlo je do poravnave, projekt so ustavili.

¹² Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Statute_of_Anne, zadnjič obiskano 9. 5. 2014.

¹³ Bernska konvencija za varstvo književnih in umetniških del (v nadaljevanju: BK), Uradni list RS, MP št. 9/92 in 3/2007.

¹⁴ <http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/berne.pdf>, leta 1886 jo je v Bernu podpisalo 10 držav, trenutno ima 167 držav podpisnic, zadnjič obiskano 10. 3. 2014.

2.1.2. Splošno o avtorski pravici

Avtorsko pravo je sistem za varstvo in spodbujanje človeške ustvarjalnosti na področjih književnosti, znanosti in umetnosti¹⁵ ter ustvarjalcem omogočajo izključno razpolaganje s temi deli. Avtor sam odloča, ali in kako bo uporabil svoje avtorsko delo in s tem izkoristil avtorsko pravico. Enako velja za imetnike sorodnih pravic, izvajalce, ki poustvarjajo avtorska dela (izvajalci v najširšem smislu), in za osebe, ki s svojimi dejavnostmi omogočajo, da so avtorska dela dostopna širši javnosti (založniki, producenti itd.). Tudi imetniki sorodnih pravic izključno dovoljujejo izkoriščanje svojih pravic. Avtorska pravica nastane že s samo stvaritvijo dela,¹⁶ avtorju pripade takoj, ko delo ustvari. Kdor želi uporabiti stvaritev, ki je avtorsko delo, mora za to pridobiti avtorjevo dovoljenje. Sestavljajo jo moralna in materialna upravičenja, za katera v vsakdanji rabi uporabljamo izraz moralne in materialne avtorske pravice. **Moralne avtorske pravice**¹⁷ (izključna osebna upravičenja) so absolutne, izključne pravice avtorja, ki ščitijo avtorjeve osebne in duhovne interese, vezane so nanj osebno in niso prenosljive.¹⁸ Avtorsko delo je namreč odraz avtorjeve osebnosti in je z njim tako povezano, da se jim praviloma ne more odpovedati, saj zakon to prepoveduje. Pravice uveljavlja le avtor sam, če seveda hoče. **Materialne avtorske pravice**¹⁹ (izključna premoženjska upravičenja) so načeloma izključne pravice avtorja do izkoriščanja svojega dela na različne načine. Avtor jih lahko prenese na druge (jih proda, zamenja, odstopi), pri tem je potrebno pridobiti avtorjevo dovoljenje, razen seveda pri zakonsko določenih izjemah. Avtor dovoljuje uporabo dela, za kar lahko zahteva plačilo, ima pa tudi pravico prepovedati drugim izkoriščanje svojega dela, razen če njegovo dovoljenje ni potrebno. V prvi vrsti je avtor oseba, ki izkorišča pravice do svojega dela, v praksi pa najpogosteje to storijo druge osebe, katerim avtor dovoli izkoriščanje svojega dela na podlagi pogodbe (npr. založniška pogodba z založbo).²⁰

2.1.3. Posebna instituta avtorske pravice

Zakonsko določene izjeme in omejitve ali FAIR USE

Fair use je zakonski predpis, ki dovoljuje uporabo avtorsko zaščitene delo, in sicer za namene pisanja kritik, komentarjev, poučevanja, raziskovanja, ne da bi pri tem kršil avtorsko pravico. Doktrina »fair use« izhaja iz ameriške zakonodaje, za podoben princip v drugih redih anglosaksonskega pravnega sistema (ang. »common law«) obstaja izraz »*fair dealing*« (institut poznajo v angleškem, kanadskem, avstralskem itd. pravnem redu).

¹⁵ Določba prvega odstavka 1. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/1995, 16/2007, 68/2008 (v nadaljevanju: ZASP).

¹⁶ Določba 14. člena ZASP (Izvor pravice).

¹⁷ Določba 16. člena ZASP: *Moralne avtorske pravice varujejo avtorja glede njegovih duhovnih in osebnih vezi do dela*. V sklop moralnih pravic spadajo: pravica prve objave (17. člen), pravica priznanja avtorstva (18. člen), pravica spoštovanja dela (19. člen) in pravica skesanja (20. člen).

¹⁸ Več o primerjavi o moralnih avtorskih pravicah: Elizabeth Adeney, *The moral rights of authors and performers: An international and comparative Analysis*, Oxford, University press, 2006.

¹⁹ Določba prvega odstavka 21. člena ZASP: *Materialne avtorske pravice varujejo premoženjske interese avtorja s tem, da avtor izključno dovoljuje ali prepoveduje uporabo svojega dela in primerkov svojega dela*.

²⁰ Chitrakar Urša, Bonač Maja, Brezavšček Mateja, Štefanec Nataša, *Poznate svoje avtorske pravice*, Pravno informacijski center-PIC, Ljubljana 1999, str. 22–23.

Pri določanju pomena »fair use« se upoštevajo 4 dejavniki:²¹

- a. namen in narava uporabe: komercialni, izobraževalni, znanstveni itd.;
- b. vrsta oz. narava z avtorsko pravico zaščitene delo (običajno so avtorska dela, kot so pesmi, filmi, romani, bolj zaščitena kot na primer časopisni članki);
- c. obseg uporabljenega dela glede na celotno delo (uporabi se naj le toliko, kot je potrebno za določene namene);
- d. vpliv uporabe na vrednost zaščitene delo ali na potencialnem trgu.

V slovenskem pravu obstaja soroden pojem, in sicer prosta uporaba avtorskega dela oz. t. i. **institut poštene rabe**, s katero je dovoljena uporaba, ki bi sicer bila zaobsežena z izključnimi pravicami. Splošno pravilo (46. člen ZASP) je, da so vsebinske omejitve avtorske pravice dopustne v izrecno določenih primerih, tako »*da je obseg take uporabe avtorskih del omejen glede na namen, ki ga je treba doseči, da je v skladu z dobrimi običaji, da ne nasprotuje običajni uporabi dela in da ni v nerazumni meri v nasprotju z zakonitimi interesi avtorja*«.

Omejitvi avtorskih pravic sta dveh vrst: *zakonite licence*,²² kjer je uporaba dela brez prenosa materialne avtorske pravice, vendar ob plačilu primerne nadomestila (npr. reproduciranje v učbenikih, namenjenih za pouk, in v periodičnem tisku), in *prosta uporaba*²³ za nekaj izrecno določenih namenov (npr. pravica do obveščnosti,²⁴ uporaba za namene pouka, privatno in drugo lastno reproduciranje, uradni postopki), pri kateri materialno nadomestilo ni potrebno. Moralne avtorske pravice v obeh primerih ostanejo avtorju.

Javna domena ali PUBLIC DOMAIN

Javna domena je oznaka za vsa dela, ki niso (oz. niso več) zaščiteni z avtorsko pravico. V tem primeru lahko tak izdelek prosto uporabljamo, ga distribuiramo in posredujemo drugim, ne da bi morali pridobiti kakršno koli dovoljenje. Na splošno je delo v javni domeni zaradi odločitve avtorja, da ga preda v javno domeno ali je avtorska pravica potekla ali bila izgubljena.²⁵ Dejstvo, da datoteko najdemo na spletu, še ne pomeni, da je v javni domeni; nasprotno, pomeni, da je nekdo že kršil avtorske pravice in kopiral datoteko za objavo na spletu.

Dela v javni domeni spadajo v 5 kategorij:

- a. Dela, katerih avtorske pravice so bile dodeljene v javno domeno.
- b. Dela, ki jih ni mogoče zaščititi z avtorskimi pravicami.
- c. Dela, ki so izgubila avtorske pravice.
- d. Dela, kjer je avtorska pravica časovno potekla.

²¹ Guy Hart-Davis, *Internet piracy: exposed*, Sybex Inc, 2001, (v nadaljevanju: Hart-Davis), str. 41–42.

²² Določbi 47. člena in 47a. člena ZASP; pouk, periodika in uporaba v korist invalidnih oseb.

²³ Določba 48. člena ZASP.

²⁴ Določba prvega odstavka 48. člena: (1) pri obveščanju o dnevnih dogodkih, ki se vidijo ali slišijo ob poteku tega dogodka; (2) pripraviti in reproducirati povzetke izdanih časopisnih in podobnih člankov v pregledih tiska; (3) reproducirati javne politične govore in javne govore na obravnavah pred državnimi, cerkvenimi in podobnimi organi; (4) uporabiti dnevne novice in vesti, ki imajo naravo tiskovnega poročila.

²⁵ Hart-Davis, str. 50.

V določbi 18. člena BK se za javno domeno uporablja izraz »javna dobrina«,²⁶ s čimer so mišljene vse pravno nevarovane intelektualne stvaritve. V Sloveniji se avtorske pravice ne more prenesti v celoti, predvsem je pomembno, da avtor ne more prenesti ali se odpovedati svojim moralnim avtorskim pravicam za čas trajanja²⁷ te pravice.²⁸ Tako niso pravno varovana tista avtorska dela, ki to niso že od samega začetka²⁹ ali če varstvo preneha po določenem obdobju.

Za t. i. računalniške programe v javni sferi pa velja, da so popolnoma brez pravnega varstva iz obeh že omenjenih razlogov ali če se avtor v celoti odpove vsem svojim pravicam, kar pomeni, da na teh programih ni ne materialnih ne moralnih pravic in se lahko prosto uporabljajo.³⁰

2.1.4. Pomembnejše določbe ZASP v povezavi z računalniškimi programi

S pojavom interneta se je računalniško piratstvo množično razširilo na področju programske opreme, na področju digitalno-medijskih vsebin (glasba, filmi, knjige itd.) se je začelo kasneje. Nadzor nad varstvom avtorskih pravic se v Sloveniji izvaja le nad računalniškimi programi med pravnimi subjekti, zato v nadaljevanju obravnavamo relevantne določbe iz avtorskega prava povezane z računalniškimi programi.

Že uvodoma se srečamo z dvema ključnima izrazoma, s programsko opremo in računalniškim programom, ki nas spremljata skozi vso nalogo. Iz poslovnih poročil TIRS-a ugotovimo, da se termin »programska oprema« nahaja v samem naslovu (»Nadzor programske opreme«), medtem ko se v ZASP-u uporablja termin »računalniški program« (izraz programska oprema ni v ZASP-u omenjen niti enkrat). Posledično nas zanima, v kakšnem odnosu sta omenjena izraza. V tuji literaturi najdemo termin »software« za programsko opremo, kjer je definiran kot nematerialna komponenta računalnika, poznana kot računalniški program (ang. »computer programs«³¹). Po ZASP-u se računalniški programi varujejo kot pisana (književna) dela, pri katerih je predmet varstva oblikovanje in vodenje misli, ustvarjalni izbor, razporeditev, uskladitev in razdelitev gradiva in nasploh vsebina dela.³² Kar pomeni, da so pisana dela in se varujejo z avtorsko pravico tudi za čas, ko zakonodajno še niso bili izrecno omenjeni in urejeni. Software³³ je širši pojem v primerjavi z računalniškim programom in obsega vse potrebno za uporabo strojne opreme (»hardware«).³⁴

²⁶ »Ta konvencija velja za vsa dela, ki ob njeni uveljavitvi še niso postala javna dobrina zaradi izteka varstva v njihovi državi.«

²⁷ Določba 58. člena ZASP; po določbi 59. člena ZASP »avtorska pravica traja za avtorjevega življenja in 70 let po njegovi smrti, če ni s tem zakonom drugače določeno.«

²⁸ Vir: <http://creativecommons.si/cc-faq>, zadnjič obiskano 12. 5. 2014.

²⁹ Po določbi prvega odstavka 9. člena ZASP avtorskoppravno niso varovane:

1. ideje, načela, odkritja;
2. uradna besedila z zakonodajnega, upravnega in sodnega področja;
3. ljudske književne in umetniške stvaritve.

³⁰ Trampuž, str. 263.

³¹ Vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Software> in http://en.wikipedia.org/wiki/Computer_program, zadnjič obiskano 13. 1. 2014.

³² M. Trampuž, B. Oman, A. Zupanič, Zakon o avtorski in sorodnih pravicah s komentarjem, GV Založba, 1997, (v nadaljevanju: Trampuž), str. 36.

³³ Poznamo sistemski in aplikacijski software. Zaradi sistemskega delujejo funkcionalne enote računalnika, je vez med hardwarom in aplikacijskim softwarom, ki služi za reševanje določenih vprašanj obdelave podatkov pri uporabniku (Trampuž, str. 263).

³⁴ Trampuž, str. 263.

Kot kršitve izključnih avtorskih pravic na računalniškem programu po ZASP-u štejejo:

- a. nedovoljeno reproduciranje³⁵ računalniških programov in vsebin,
- b. vsakršno distribuiranje³⁶ primerka, za katerega uporabnik ve ali bi lahko domneval, da je nelegalen, tudi posest za gospodarske namene, in
- c. pravica dajanja v najem,³⁷ npr. javno posojanje računalniškega programa.

V kolikor je pred časom predstavljal večji problem organizirano piratstvo (t. i. komercialno fizično piratstvo), je razvoj širokopasovnih povezav do interneta in porast P2P omrežij pripeljal do množičnega neorganiziranega piratstva.

Pojem **računalniškega programa** je razdelan v šestih določbah, od 111. do 117. člena ZASP. Pojem je definiran v 111. členu, ki pravi:

(1) Računalniški programi po tem zakonu so programi v vsaki izrazni obliki, vključno s pripravljivim gradivom za njihovo izdelavo.

(2) Ideje in načela, ki so osnova nekemu elementu računalniškega programa, vključno s tistimi, ki so osnova njegovim vmesnikom, ne uživajo varstva.

(3) Računalniški programi uživajo varstvo, če so individualna dela v tem smislu, da pomenijo lastno intelektualno stvaritev njihovega avtorja.

Določba 112. člena ZASP opredeli razmerje med delovnim razmerjem in avtorsko pogodbo ter določa, da *»kadar računalniški program ustvari delojemalec pri izpolnjevanju svojih obveznosti ali po navodilih delodajalca, ali ga ustvari avtor po avtorski pogodbi o naročilu, se šteje, da so materialne avtorske pravice in druge pravice avtorja na tem programu izključno in neomejeno prenesene na delodajalca ali naročnika, če ni s pogodbo drugače določeno.«*

Materialne pravice avtorja računalniških programov so podrobneje opredeljene v 113. členu.

(1) Če ni v 114. in 115. členu tega zakona drugače določeno, ima avtor računalniškega programa zlasti izključno pravico do:

1. reproduciranja sestavnih delov ali celotnega računalniškega programa, ne glede na to, ali je začasno ali trajno ter s katerim sredstvom in v kateri obliki. Če je za nalaganje, prikazovanje, izvajanje, prenašanje ali shranjevanje računalniškega programa potrebno njegovo reproduciranje, je za ta ravnanja potrebno dovoljenje avtorja;

2. prevoda, prilagoditve, priredbe ali kakšne drugačne predelave računalniškega programa ter reproduciranja rezultatov teh predelav, vendar brez poseganja v pravice tistega, ki je predelave opravil;

³⁵ Določba 23. člena ZASP, (Pravica reproduciranja).

³⁶ Določba 24. člena ZASP, (Pravica distribuiranja).

³⁷ Določba 25. člena ZASP, (Pravica dajanja v najem).

3. distribuiranja izvirnika računalniškega programa ali njegovih primerkov v katerikoli obliki, vključno z njegovim dajanjem v najem.»

(2) Avtor lahko prenese pravice iz prejšnjega odstavka na tretje osebe tudi z licenčno pogodbo.³⁸

V določbi 114. člena ZASP je določenih pet vsebinskih omejitev avtorjevih pravic, prvi trije odstavki določajo, do česa je upravičen uporabnik računalniškega programa brez avtorjevega dovoljenja.³⁹ Za računalniške programe ne veljajo določene predhodne določbe v ZASP-u, in sicer pravica skesanja (20. člen), določba o privatnem ali drugem lastnem reproduciranju (37. do 39. člen in 50. člen) ter ni jih mogoče javno posojati (36. člen), če ni s pogodbo z avtorjem drugače določeno.

Dekompiliranje ali razgradnja (115. člen) je postopek, pri katerem se poskuša s posebnim prevajalnikom na podlagi kode, prevedene v strojni jezik, vnovič sestaviti prvotni program v višjem programskem jeziku.⁴⁰ Pogodbena določila, ki so v nasprotju s 115. členom, so nična. Pomembno pri računalniških izdelkih, strojni in programski opremi je njihova *interoperabilnost* (da delujejo v medsebojni povezanosti in interakciji), kar omogočajo vmesniki. Naloga člena je omogočiti razgraditev programa do dostopa informacijskih vmesnikov, če jih že ne ponudi sam avtor računalniškega programa.⁴¹

Za kršitev avtorske pravice na računalniškem programu štejeta tudi naslednji dejanji osebe:⁴²

(1) vsako distribuiranje primerka računalniškega programa, za katerega ve ali bi lahko domnevala, da je nedovoljeni primerek;

(2) posest primerka računalniškega programa za gospodarske namene, za katerega ve ali bi lahko domnevala, da je nedovoljeni primerek.

Medtem ko je 1. točka nepotrebna, ker je neavtorizirana distribucija (ne)legalnih kopij prepovedana že v 24. členu in 3. točki 113. člena ZASP, gre v 2. točki za zakonsko fikcijo, da je tudi sama posest avtorsko relevantna in s tem izenačena s kršitvijo avtorske pravice. Tak nevaren in relevanten položaj po zakonu nastane že s posedovanjem nelegalnih primerkov, namenjenih za gospodarsko dejavnost.⁴³

³⁸ Licenčne pogodbe se sklepajo s končnimi uporabniki za legalno uporabo računalniškega programa, ki so običajno pogodbe z vnaprej natisnjeno vsebino, ki jo predloži ena pogodbeni stranka in za katere veljajo posebna pravila (adhezijske pogodbe), Trampuž, str. 273.

³⁹ Upravičen uporabnik računalniškega programa lahko brez avtorjevega dovoljenja:

(1.) izvrši dejanja iz 1. in 2. točke 113. člena, vključno z odpravo napak, če je to potrebno zaradi uporabe v skladu z njegovim namenom, če ni v pogodbi drugače določeno,

(2.) reproducira največ dva varnostna primerka računalniškega programa, če je to potrebno zaradi njegove uporabe,

(3.) opazuje, proučuje ali testira delovanje programa zato, da dožene ideje in načela, ki so osnova kateremu koli elementu programa, če to stori pri njegovem nalaganju, prikazovanju, prenašanju ali shranjevanju, do katerih je upravičen.

⁴⁰ Slovar informatike: www.islovar.org/izpisclanka.asp?id=3406&oznaci=1, zadnjič obiskano 28. 2. 2014.

⁴¹ Trampuž, str. 275.

⁴² Določba 116. člena, (Posebno varstvo).

⁴³ Trampuž, str. 280.

Omenjene določbe o računalniških programih ne posegajo na veljavnost drugih pravnih ureditev, kot so predpisi o patentu, blagovni znamki, varstvu konkurence, poslovni tajnosti, varstvu polvodnikov in pogodbenih obveznostih (117. člen).

V letu 2006 smo na podlagi določbe 39. člena ZASP sprejeli novo *Uredbo o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje*⁴⁴ (prejšnja je bila sprejeta že leta 1998), s katero se določa višina zneskov, ki jih plačujejo zavezanci⁴⁵ imetnikom avtorske pravice in sorodnih pravic. Kar poenostavljeno pomeni, da je v cene vseh obstoječih nosilcev in naprav, ki jih (tudi) končni uporabniki kupijo v trgovini (CD, DVD, Blue Ray, USB ključek, prenosni disk, fotokopije itd.), všteto dodatno nadomestilo za morebitne kršitve avtorskih pravic. Podatke se sporoči kolektivni organizaciji.

2.2 Pravno varstvo avtorske in sorodnih pravic

Veljavni predpisi na področju Slovenije, ki se nanašajo na digitalne avtorske pravice, se razlikujejo glede na materialni in procesni vidik. Slovenski sodnik, ki bi reševal primer nelegalne uporabe avtorsko zaščitenih del, bi na podlagi zakonodaje in dokaznih dejstev imel na voljo dva zakona, in sicer glede na stopnjo piratstva. To sta Kazenski zakonik⁴⁶ (KZ-1) za kazniva dejanja in ZASP za prekrške. V nadaljevanju sledi razčlenitev na varstvo po ustavnem pravu, nato ureditev kazenske zakonodaje ter možnost uveljavitve pravice v civilnem postopku.

Kršitev avtorskega prava je v Sloveniji urejena na petih prepletajočih področjih: ustavnem, kazenskem, civilnem, prekrškovnem in upravnem.

2.2.1. Ustavno varstvo

Avtorska pravica je človekova pravica in s tem ustavno zajamčena. Avtorsko pravo urejata določba 60. člena⁴⁷ Ustave in ZASP, ki je ključni predpis iz avtorsko pravnega področja. Druge predpise, ki v manjšem obsegu ali kako drugače posegajo na področje avtorskega prava, je zato potrebno razlagati kot dopolnilo k ureditvi ZASP.

Določba 60. člena Ustave določa o pravicah iz ustvarjalnosti: *»Zagotovljeno je varstvo avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti.«*

Z uvrstitvijo avtorske pravice v najpomembnejši akt države je avtorska pravica priznana kot človekovo pravico. Na ta način ima posameznik pravico uveljaviti pravno varstvo pred Ustavnim sodiščem, v kolikor so mu s posamičnim pravnim aktom kršene pravice, vendar mora pred vložitvijo ustavne pritožbe izčrpati vsa predhodno obstoječa pravna sredstva.

V povezavi z ustavnim varstvom naj omenimo še dva člena Ustave, ki z obravnavano tematiko nista neposredno povezana kot določba 60. člena Ustave, ampak kljub temu zagotavljata varnost

⁴⁴ Uredba o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje, Uradni list RS, št. 103/2006.

⁴⁵ Določba 38. člena ZASP.

⁴⁶ Kazenski zakonik (KZ-1), Uradni list RS, št. 55/08, št. 66/08, št. 39/09, št. 91/11, št. 50/12 (v nadaljevanju: KZ-1).

⁴⁷ Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 68/06 (v nadaljevanju: Ustava).

v digitalnem svetu. V določbi 37. člena⁴⁸ Ustave je določeno varstvo tajnosti pisem in drugih občil, s čimer je zagotovljena enaka varnost na spletu v smislu elektronske komunikacije in tehnologije. Nadalje, določba 38. člena⁴⁹ Ustave ureja varstvo osebnih podatkov.

Po Ustavi so posegi v komunikacijsko zasebnost deležni posebnega varstva in je vanjo možno poseči le s sodno odredbo sodišča iz dveh razlogov, in sicer če gre za državno varnost (kadar je oseba sumljiva obveščevalni službi⁵⁰) in za potrebe kazenskega postopka. Trenutno v civilnih sodnih postopkih imetnik pravice ne more dobiti identifikacijskih podatkov proti neznani osebi.

2.2.2. Kazensko pravo

KAZENSKA ODGOVORNOST FIZIČNIH OSEB

Po slovenski zakonodaji sodi piratstvo med kazniva dejanja kibernetnega kriminala. Računalniško povezana kriminaliteta je v najširšem smislu opredeljena kot *»vsaka oblika kriminala, pri katerem je uporabljena računalniška oziroma informacijska tehnologija«*.⁵¹ Najpogostejše kršitve na spletu so ravno kršitve avtorskih pravic, ki med uporabniki še vedno niso dosegle prave zavesti resničnosti kriminala. Vsa avtorsko varovana dela se da pretvoriti v digitalno okolje, kjer se množično protipravno reproducirajo, presnemavajo in razmnožujejo, in največ kršitev se izvede preko P2P omrežij.⁵² Oblike kaznivega dejanja so opredeljene po naslednjih členih KZ-1:

1. kršitev moralnih avtorskih pravic (147. člen) – varstvo pred plagiatorstvom in okrnjenjem;
2. kršitev materialnih avtorskih pravic (148. člen) – neupravičeno izkoriščanje avtorskega dela, npr. nelegalno prenesemo in predvajamo, distribuiramo, uporabljamo;
3. kršitev avtorski sorodnih pravic (149. člen) – v kolikor omogočimo prenos datoteke drugim⁵³.

Kazenskopravne sankcije so:

- a. zagrožena kazen do osem leta zapora;
- b. zagrožena denarna kazen za kaznivo dejanje in prekršek;
- c. odvzem primerkov avtorskega dela ter naprav za njihovo reproduciranje.

⁴⁸ Določba 37. člen Ustave: *»Zagotovljena je tajnost pisem in drugih občil.*

Samo zakon lahko predpiše, da se na podlagi odločbe sodišča za določen čas ne upošteva varstvo tajnosti pisem in drugih občil in nedotakljivost človekove zasebnosti, če je to nujno za uvedbo ali potek kazenskega postopka ali za varnost države.«

⁴⁹ *»(1) Zagotovljeno je varstvo osebnih podatkov. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja. (2) Zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon. (3) Vsakdo ima pravico seznaniti se z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi.«*

⁵⁰ SOVA, Slovenska obveščevalno-varnostna agencija, ki skrbi za nacionalno varnost države.

⁵¹ G. Klemenčič, M. B. Jančič, B. Makarovič, K. Tičar, J. Toplišek, Pravni vodnik po internetu, GV Založba, Ljubljana 2007, (v nadaljevanju: Pravni vodnik po internetu), str. 330.

⁵² Pravni vodnik po internetu, str. 344.

⁵³ Primer: po prenosu pustimo datoteko v skupni rabi vsem uporabnikom storitve za izmenjavo vsebin ali jo celo zavestno damo v sistem; prepovedano je razpečevanje datotek, kar uporabniki raznih torrent odjemalcev in ostalih programov (običajno) niti ne počnejo zavedno, ampak delujejo sistemi na podlagi dvosmernega procesa – medtem ko prenašamo datoteko na računalnik, sočasno drugi uporabniki prenašajo to isto datoteko, kar pa že pomeni razpečevanje, ki ni dovoljeno.

Sodišče se v primeru kršenja avtorskih pravic po KZ-1 opre na sledeče člene iz šestnajstega poglavja o kaznivih dejanjih zoper človekove pravice in svoboščine:

Kršitev moralnih avtorskih pravic (147. člen KZ-1)

(1) Kdor s svojim imenom ali imenom koga drugega objavi, prikaže, izvede ali prenese tuje avtorsko delo ali njegov del ali dovoli to storiti, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(2) Kdor skazi, okrni ali kako drugače neupravičeno poseže v tuje avtorsko delo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev.

(3) Pregon se začne na predlog.

Kršitev materialnih avtorskih pravic (148. člen KZ-1)

(1) Kdor neupravičeno uporabi eno ali več avtorskih del ali njihovih primerkov, katerih skupna tržna cena pomeni večjo premoženjsko vrednost, se kaznuje z zaporom do treh let.⁵⁴

(2) Če tržna cena avtorskih del iz prejšnjega odstavka pomeni veliko premoženjsko vrednost, se storilec kaznuje z zaporom do petih let.

(3) Če je bila z dejanjem iz prvega ali drugega odstavka tega člena pridobljena velika protipravna premoženjska korist in je šlo storilcu za to, da sebi ali komu drugemu pridobi tako premoženjsko korist, se kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

(4) Primerki avtorskih del in naprave za njihovo reproduciranje se vzamejo.

NOVO po KZ-1B: *(5) Pri ugotavljanju premoženjske vrednosti po določbah tega člena in 149. člena tega zakonika se upošteva korist iz neupravičene uporabe materialnih avtorskih pravic oziroma neupravičenega reproduciranja, dajanja na voljo javnosti, razširjanja ali dajanja v najem avtorski sorodnih pravic v pridobitne namene.*

Kršitev avtorski sorodnih pravic (149. člen KZ-1)

(1) Kdor neupravičeno reproducira, da na voljo javnosti, razširja ali da v najem eno ali več izvedb, fonogramov, videogramov, rtv-oddaj ali podatkovnih baz, katerih skupna tržna cena pomeni večjo premoženjsko vrednost, se kaznuje z zaporom do treh let.

(2) Kdor neupravičeno reproducira, da na voljo javnosti, razširja ali da v najem eno ali več izvedb, fonogramov, videogramov, rtv-oddaj ali podatkovnih baz, katerih skupna tržna cena pomeni veliko premoženjsko vrednost, se kaznuje z zaporom do petih let.

⁵⁴ KZ-1 začel veljati 1. 11. 2008, novela KZ-1B pa s 15. 5. 2012. Zakonodajalec je v začetku določbe črtal »z namenom prodaje«, prej se je 1. točka začela: »Kdor z namenom prodaje neupravičeno uporabi eno ali več avtorskih del ...«.

(3) Če je bila z dejanjem iz prvega ali drugega odstavka tega člena pridobljena velika protipravna premoženjska korist in je šlo storilcu za to, da sebi ali komu drugemu pridobi tako premoženjsko korist, se kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

(4) Primerki izvedb, fonogramov, videogramov, rtv-oddaj ali podatkovnih zbirk in naprave za njihovo reproduciranje se vzamejo.

Od leta 2004 se kot pirati smatrajo tudi posamezniki, ki neupravičeno pridobijo in uporabljajo avtorska dela za lastno uporabo ter se jih po določbi 148. člena KZ-1 (določba, ki inkriminira piratstvo) kaznuje z zaporom do treh let. Pred tem so šteli za pirate osebe, ki so na podlagi distribucije in prodaje nelegalno pridobljenih avtorskih del pridobili tudi premoženjsko korist. V prvem in drugem odstavku sta omenjeni večja in velika premoženjska vrednost, kar je pred spremembo zakona določal 126. člen Kazenskega zakonika⁵⁵ kot znesek, ki presega pet ali petdeset povprečnih neto plač na zaposleno osebo v Sloveniji,⁵⁶ posledično se določi tudi trajanje zaporne kazni do treh, petih ali osmih let, KZ-1 pa v 99. členu vsebuje določbo o pomenu izrazov zakonika, ki pod 9. točko opredeli, da se »za premoženjsko korist, škodo ali vrednost šteje znesek med storitvijo kaznivega dejanja, ki:

- a. pri majhni ne presega 500 evrov;
- b. pri večji presega 5000 evrov;
- c. pri veliki presega 50.000 evrov.«

Novela Kazenskega zakonika⁵⁷ (KZ-1B) določa, da kaznivo dejanje po 148. členu KZ-1 posredno velja tudi za kaznivo dejanje kršitve avtorski sorodnih pravic, z vključitvijo dodatnega petega odstavka, prav tako sta oba člena bolj usklajena, odkar je v prvem odstavku 148. člena KZ-1 črtano besedilo »z namenom prodaje«. S tem je postalo kaznivo dejanje vsako neupravičeno poseganje v avtorsko delo, prej je pogoj dekriminiral glavne oblike nezakonite eksploatacije, ki so vezane na drugačno komercialno rabo kot prodajno. Za avtorske oz. sorodne pravice ni nujno, da se prodajajo; neupravičeno se jih izkorišča že s samo uporabo, reprodukcijo, z dajanjem v najem ali na voljo javnosti, s predelavo, če se javno izvajajo ali prikazujejo itd. S črtanjem pogoja niso razširili območje kaznivosti na uporabo avtorskih del posameznikov za lastne potrebe. Kaznivo dejanje je storjeno le, če tržna vrednost avtorskega dela presega 5.000 evrov oz. pri kvalificirani obliki 50.000 evrov. Zaradi besedila določbe »eno ali več avtorskih del ali njihovih primerkov«, obstaja podlaga za seštevanje uporabljenih manjših vrednosti posamičnih del, ki jih lahko ima uporabnik npr. za lastno, osebno rabo ali znanstvene oz. izobraževalne namene, ter ne želi pridobiti dodatne premoženjske koristi. Takšna nekomercialna raba del ne glede na vrednost ne posega v avtorske pravice na način in z naklepom, ki bi upravičeval uporabo kazenske zakonodaje.

⁵⁵ Kazenski zakonik, Uradni list RS, št. 95/04 (v nadaljevanju: KZ).

⁵⁶ Pravni vodnik po internetu, str. 346.

⁵⁷ M. Ambrož in H. Jenull, Kazenski zakonik (KZ-1) z novelama KZ-1A in KZ-1B, Razširjena uvodna pojasnila, Ljubljana: GV založba, 2012, str. 134–136.

Nov peti odstavek je vključen z namenom, da se omeji kaznivost neupravičene uporabe tujih avtorskih del. Za storitev kaznivega dejanja (velja tudi za 149. člen) je dodan pogoj, da mora biti storjeno »v pridobitne namene«. S tem so izločeni vsi uporabniki, ki tuje pravice »kršijo« za osebno rabo, velja pa za vse tiste kršitelje, ki ravnajo s pridobitnim namenom (ali z nadaljnjo prodajo del ali na kakršen koli drug pridobitni način), in ne le zoper osebe, ki so ravnale z namenom prodaje. Na področju računalniških programov gre npr. za okoriščanja s kopiranjem v velikem obsegu za lastne komercialne namene (*soft lifting*⁵⁸).

Za ustvarjen dobiček oz. dodatno premoženjsko korist se lahko šteje le tista korist, ki presega vrednost, pridobljeno le s tem, da za uporabo dela ali primerka ni bila plačana tržna cena. Tako se zagotavlja celovito, enotno in sorazmerno kazenskopravno varstvo vseh avtorskih pravic, pa tudi kršitelji po določbi 149. člena niso več obravnavani strožje kot po določbi 148. člena KZ-1.

KAZENSKA ODGOVORNOST PRAVNIH OSEB

Kazenska odgovornost velja tudi za pravne osebe in je od leta 1999 urejena v Zakonu o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja,⁵⁹ ki omogoča kazenski pregon za storjena kazniva dejanja. Pravna oseba kot umetna pravna tvorba sicer ne more storiti kaznivega dejanja, so pa pogoji za njeno kazensko odgovornost določeni v določbi 4. členu ZOPOKD:

Temelji odgovornosti pravne osebe

Za kaznivo dejanje, ki ga je storilec storil v imenu, na račun ali v korist pravne osebe, je ta pravna oseba kazensko odgovorna:

- 1. če pomeni storjeno kaznivo dejanje izvršitev protipravnega sklepa, naloga ali odobritve njenih vodstvenih ali nadzornih organov;*
- 2. če so njeni vodstveni ali nadzorni organi vplivali na storilca ali mu omogočili, da je storil kaznivo dejanje;*
- 3. če pridobi protipravno premoženjsko korist iz kaznivega dejanja ali predmete, nastale s kaznivim dejanjem;*
- 4. če so njeni vodstveni ali nadzorni organi opustili dolžno nadzorstvo nad zakonitostjo ravnanja njim podrejenih delavcev.*

Ne gre zgolj za klasično civilno-odškodninsko ali prekrškovno-upravno odgovornost, za katero pravne osebe že tradicionalno odgovarjajo, temveč za pregon kaznivih dejanj na rednih kazenskih sodiščih s strani državnih tožilcev.⁶⁰ Če zakon tako določa, pravne osebe odgovarjajo za kazniva dejanja iz posebnega dela KZ-1 in za druga kazniva dejanja,⁶¹ ki so taksativno naštetá

⁵⁸ Oblika piratstva programske opreme, ko uporabniki delijo svojo programsko opremo z drugimi uporabniki, ki nimajo pooblastila in dostopa po licenčni pogodbi končnega uporabnika.

⁵⁹ Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja, Uradni list RS, št. 59/99, 12/00, 50/04, 98/04, 65/08, 57/12 (v nadaljevanju: ZOPOKD).

⁶⁰ Pravni vodnik po internetu, str. 350–351.

⁶¹ Določba 24. člena ZOPOKD, (Kazniva dejanja pravnih oseb).

v 25. členu ZOPOKD, kjer se nahajajo različne oblike kibernetnega kriminala, med njimi tudi vsa kazniva dejanja, povezana s kršitvami avtorskih pravic (tretja točka 25. člena ZOPOKD).

Odgovornost pravnih oseb je določena od določbe 4. člena do vključno 11. člena ZOPOKD. Kazenske sankcije za pravne osebe so opredeljene v določbi 12. člena ZOPOKD, ki so relativno visoke denarne kazni, odvzem premoženja, prenehanje pravne osebe in prepoved razpolaganja z vrednostnimi papirji, katerih imetnica je pravna oseba. Sodišče sme izreči tudi varnostna ukrepa objave sodbe in prepovedi določene gospodarske dejavnosti (18. člen ZOPOKD).

2.2.3. Civilno pravo

Civilni postopek sproži oškodovanec (katerega pravice so oškodovane), kar pomeni, da lahko avtor (ali imetnik avtorske in sorodnih pravic) zoper kršilca vloži tožbo za civilno pravdo ali predlog na izvršbo zaradi neupravičene rabe lastnih del. Postopek se prične s tožbo pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani, ki je na področju intelektualne lastnine edino stvarno pristojno sodišče⁶² v Sloveniji. Ves dokazni postopek bremeni tožečo stranko, ki mora dokazati, da je toženec kršil materialne avtorske pravice. Avtor ali imetnik pravic lahko začne postopek že, ko kršitev šele grozi.⁶³ Za izrek civilne kazni so predvideni strogi pogoji (krivda in določitev njene stopnje), sodišču pa je prepuščeno, ali naj civilno kazen sploh izreče in v kakšni višini. Tako bo moral tožnik čim natančneje dokazati nastalo dejansko škodo. Medtem ko določitev vrednosti zgolj nelegalne uporabe glasbe ni težko dokazati, je veliko težje dokazati število uporabnikov, ki je morebiti preneslo skladbo iz računalnika toženca oz. višino škode, ki je pri tem nastala in je osnova za izračun pravične odškodnine. S tožbo se lahko zahteva⁶⁴ prepoved kršitve, izbris, predajo in uničenje protipravnih primerkov, sredstev in naprav namenjenih piratstvu, objavo sodbe v javnih glasilih, pa tudi plačilo primerne odškodnine imetniku avtorske pravice, sorazmerne z vrednostjo pridobljene koristi, ali plačilo civilne kazni⁶⁵ v višini trikratne vrednosti nastale škode⁶⁶ in plačilo stroškov postopka. Stranki se lahko sodnemu postopku izogneta s sklenitvijo izvensodne poravnave, kar se v praksi največkrat zgodi. Pri tovrstnih tožbah bo tožnik praviloma moral najeti tudi forenzičnega strokovnjaka ali zasebnega detektiva za pomoč pri zbiranju dokazov. Do ogromnih razlik prihaja pri odškodninah (denarna kazen) med kontinentalnim (evropskim) ter common law (anglosaksonskim) sistemom. Njihov sistem je namreč usmerjen v preventivo, da se zaradi strahu pred kaznijo dejanje ne bo ponovilo, evropski pa v povrnitev škode, ki je nastala v primeru nekega dejanja. Posledično bi se spor končal z nižjo

⁶² Določba 101. člena in drugi odstavek 103. člena Zakona o sodiščih, Uradni list RS, št. 19/94, 45/95, 26/99, 38/99, 28/00, 26/01, 56/02, 16/04, 73/04, 23/05, 72/05, 100/05, 49/06, 127/06, 27/07, 67/07, 94/07, 45/08, 96/09, 86/10, 33/11, 75/12, 63/13.

⁶³ Pravni vodnik po internetu, str. 192.

⁶⁴ Določba 167. člena ZASP, (Zahtevki sodnega varstva).

⁶⁵ Določba 168. člena ZASP, (Povrnitev škode in civilna kazen). Avtorju preostanejo predvsem odškodninski zahtevki, ki po dolgotrajnem dokazovanju in upoštevanju načela popolnosti odškodnine obsegajo le toliko, kolikor bi kršitelj tako ali tako plačal, če bi se že na začetku obrnil na imetnika pravic in se z njim pogodil za prenos ustrezne pravice. S tega vidika bi se torej »piratstvo« na avtorskem področju izplačalo, saj kršitelj ne nosi tveganja (Trampuž, 387).

⁶⁶ Po določbi tretjega odstavka 168. člena ZASP lahko upravičenec zahteva plačilo dogovorjenega ali običajnega honorarja ali nadomestila za tovrstno uporabo povečanega do 200 % (ne glede na to, ali je zaradi kršitve pretrpel kakšno premoženjsko škodo ali ne) v primeru namernega kršenja pravice ali zaradi kršenja iz hude malomarnosti. Povečan (za) do 200 % pomeni skupno največ trikratni honorar, vendar povečanje ni obvezno; že avtor lahko zahteva manj, prav tako lahko sodišče prisodi manj ali sploh nobenega povečanja. Tako ZASP določa razpon povečanja, o katerem na koncu odloča sodišče. Sam prvotni spolnitveni zahtevki in odškodnina pa se s civilno kaznijo ne moreta kumulirati, razen če jo presegata (Trampuž, str. 389).

odškodnino in sorazmerno z nastalo škodo, kot če bi enak postopek primerjali s katerim od odmevnih ameriških primerov (npr. Jammie Thomas iz Minnesote⁶⁷).

Avtor oz. tožnik se bo po ZASP-u skliceval na naslednja člena:

Povrnitev škode in civilna kazen (168. člen)

(1) Za kršitve po tem zakonu veljajo splošna pravila o povzročitvi škode, če ni s tem zakonom drugače določeno.

(2) Kršilec je dolžan plačati upravičencu odškodnino v obsegu, ki se določi po splošnih pravilih o povrnitvi škode, ali v obsegu, ki je enak dogovorjenemu ali običajnemu honorarju ali nadomestilu za zakonito uporabo te vrste.

(3) Če je bila pravica iz tega zakona kršena namerno ali iz hude malomarnosti, lahko upravičenec zahteva plačilo dogovorjenega ali običajnega honorarja ali nadomestila za tovrstno uporabo, povečanega do 200%, ne glede na to, ali je zaradi kršitve pretrpel kakšno premoženjsko škodo ali ne.

(4) Pri odločanju o zahtevku za plačilo civilne kazni in odmeri njene višine sodišče upošteva vse okoliščine primera, zlasti pa stopnjo krivde kršilca, velikost dogovorjenega ali običajnega honorarja ali nadomestila ter preventivni namen civilne kazni.

(5) Če je premoženjska škoda večja od civilne kazni, ima upravičenec pravico zahtevati razliko do popolne odškodnine.

Denarno zadoščenje za nepremoženjsko škodo (169. člen)

Neodvisno od povračila premoženjske škode, pa tudi če premoženjske škode ni, lahko sodišče prisodi avtorju ali izvajalcu pravično denarno odškodnino za pretrpljene duševne bolečine zaradi kršitve njegovih moralnih pravic, če spozna, da okoliščine primera, zlasti pa stopnja bolečin in njihovo trajanje, to opravičujejo.⁶⁸

V 7. poglavju se ZASP v določbi 168. člena podredno sklicuje na Obligacijski zakonik⁶⁹ v delu, ki se nanaša na povzročanje škode («splošna pravila o povrnitvi škode»⁷⁰). V postopku ima upravičenec po ZASP-u na izbiro različna pravna sredstva:⁷¹ nedenarne zahtevke (167. člen), denarno odškodnino za premoženjsko škodo (2. odstavek 168. člena), poseben institut civilne

⁶⁷ V več kot pet let trajajočem procesu je Vrhovno sodišče ZDA v letu 2013 zavrnilo obravnavo pritožbe za znižanje zneska, zato velja sodba za plačilo vrtoglavih 222.000 \$ odškodnine zaradi deljenja 24 skladb preko P2P omrežij. Velika zmaga za glasbeno industrijo (RIAA), <https://slo-tech.com/novice/t561004#crt>, zadnjič obiskano 10. 3. 2014.

⁶⁸ Denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo lahko dosega višino trikratnega honorarja v primeru namernih in grobih kršitev.

⁶⁹ Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 83/2001, št. 28/06, št. 40/07, št. 97/07 (v nadaljevanju: OZ).

⁷⁰ **Navadna škoda in izgubljen dobiček** (168. člen OZ):

- (1) Oškodovanec ima pravico tako do povrnitve nastale škode kot tudi do povrnitve izgubljenega dobička.*
- (2) Povračilo škode se odmerja po cenah ob izdaji sodne odločbe, razen če zakon ne določa kaj drugega.*
- (3) Pri oceni izgubljenega dobička se upošteva dobiček, ki bi ga bilo mogoče utemeljeno pričakovati glede na normalen tek stvari ali glede na posebne okoliščine, ki pa ga zaradi oškodovalčevega dejanja ali opustitve ni bilo mogoče doseči.*
- (4) Če je bila stvar uničena ali poškodovana namenoma, lahko sodišče odmeri odškodnino glede na vrednost, ki jo je imela stvar za oškodovanca.*

⁷¹ Pravni vodnik po internetu, str. 193.

kazni (tretji odstavek 168. člena), denarno odškodnino za nepremoženjsko škodo (169. člen), obogatitveni zahtevek (od kršitelja se zahteva premoženjska korist, pridobljena z nedovoljeno uporabo avtorskih del), začasno odredbo (170. člen) in zavarovanje dokazov (171. člen).

Podlago za to vsebuje določba 164. člena ZASP (upravičenci), ki navaja:

- (1) Tisti, čigar pravice iz tega zakona so bile kršene (upravičenec), lahko zahteva zoper kršilca (kršilce) varstvo pravic in povrnitev škode po pravilih o povzročitvi škode, če ni s tem zakonom drugače določeno.*
- (2) Enako varstvo lahko zahteva upravičenec, kadar grozi dejanska nevarnost, da bodo kršene pravice po tem zakonu.*

Ob kršitvi izključnih pravic iz ZASP-a, lahko upravičenec skladno s 167. členom nato zahteva:

- a. da se prepove kršenje in bodoče kršitve;
- b. da se odpokličejo predmeti kršitve iz gospodarskih tokov z upoštevanjem interesov dobrovernih tretjih oseb;
- c. da se odstrani stanje, ki je nastalo s kršitvijo;
- d. da se nepreklicno odstranijo predmeti kršitve iz gospodarskih tokov;
- e. da se uničijo predmeti kršitve;
- f. da se uničijo sredstva kršitve, ki so izključno ali pretežno namenjena ali se uporabijo za kršitev in so v lasti kršilca;
- g. da se upravičencu prepustijo predmeti kršitve proti plačilu proizvodnih stroškov;
- h. da se sodba objavi.

2.2.4. Prekrškovno varstvo

Med prekrške po ZASP spadajo kršitve avtorske in sorodnih pravic ter nekatere druge kršitve ZASP. V tem poglavju želimo le na kratko omeniti zakonske možnosti v primeru tovrstnih kršitev, vsebinsko sledi več v podpoglavju 4.2.3 o prekrškovnem postopku, ki ga izvršuje TIRS pri nadzoru programske opreme pravnih oseb. Temeljna zakona na tem področju sta ZASP in Zakon o prekrških.⁷²

2.2.5. Upravno varstvo

Tudi o upravnem varstvu vsebinsko sledi več v podpoglavju 4.2.2, ki ga prav tako izvršuje TIRS pri nadzoru programske opreme pravnih oseb. Temeljni zakoni na tem področju so ZASP, Zakon o inšpekcijskem nadzoru⁷³ in Zakon o elektronskem poslovanju na trgu.⁷⁴

⁷² Zakon o prekrških, Uradni list RS, št. 7/2003, 86/04, 23/05, 44/05, 55/05, 40/06, 51/06, 70/06, 115/06, 139/06, 3/07, 17/08, 21/08, 76/08, 108/09, 109/09, 45/10, 9/11, 29/11, 21/13, 111/13 (v nadaljevanju: ZP-1).

⁷³ Zakon o inšpekcijskem nadzoru, Uradni list RS, št. 56/2002, 26/2007 (v nadaljevanju: ZIN).

⁷⁴ Zakon o elektronskem poslovanju na trgu, Uradni list RS, št. 61/06, št. 45/08, 79/09, št. 96/09 (v nadaljevanju: ZEPT).

2.3 Pravni viri na internetu na področju avtorskega prava

2.3.1. Razvoj posebnih pravnih virov

V predhodnem poglavju smo opredelili pravne vire avtorskega prava v nacionalni zakonodaji, a zaradi tematike naj omenimo še pomembne pravne vire kot neposreden odziv na pojav interneta, ki so razlog, da so se nacionalne zakonodaje zadnje desetletje pogosto prilagajale.

Pomembno vlogo so na tem področju odigrale Združene države Amerike,⁷⁵ za katere velja, da so država izvora internetne tehnologije, kjer se je internet najhitreje uveljavil. Zakonodaje ne bomo podrobno obravnavali. Vpliv na nacionalno zakonodajo držav članic Evropske unije (v nadaljevanju: EU) imajo pravila EU. Razvoj informacijske družbe je prednostna naloga EU, ki je v okviru Evropske komisije ustanovila Generalni direktorat za informacijsko družbo, v letu 2012 preimenovan v Generalni direktorat za komunikacijska omrežja, vsebine in tehnologijo.⁷⁶ Z direktivami se harmonizira avtorske in sorodne pravice za uspešno delovanje notranjega trga držav članic na tem področju.

ZDA	<p>Zakon o avtorskih pravicah za digitalno tisočletje (<i>Digital Millenium Copyright Act – DMCA</i>) – zgled preostalemu svetu glede izključitve odgovornosti ISP.</p> <p>Zakon o komunikacijskih sposobnostih (<i>Communications Decency Act – CDA</i>) – sodišča razveljavila zaradi poseganja v ustavno varovane pravice.</p> <p>Zakon o preprečevanju zasedanja domenskega prostora in varstvu potrošnikov (<i>Anticyber-squatting Consumer Protection Act – ACCPA</i>).</p>
EU	<p>Direktiva št. 2004/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta, dne 29. 4. 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL L 195, 2. 6. 2004, str. 16).</p> <p>Direktiva št. 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta, dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL L 167, 22. 6. 2001, str. 10); v nadaljevanju: Direktiva o informacijski družbi.</p> <p>Direktiva 2002/58/ES o komunikacijski zasebnosti (ureja vprašanja zasebnosti in varstva osebnih podatkov v e-okolju).</p> <p>Direktiva št. 2001/84/ES EU parlamenta in Sveta, dne 27. 9. 2001 o sledni pravici v korist avtorja izvirnega umetniškega dela (UL L 272, 13. 10. 2001, str. 32).</p> <p>Direktiva Sveta št. 91/250/EGS z dne 14. 5. 1991 o pravnem varstvu računalniških programov (UL L 122, 17. 5. 1991, str. 42) ali t. i. »<i>softverska direktiva</i>«; računalniške programe je zaščitila z avtorsko pravico kot književna dela, kot je opredeljeno v Bernski konvenciji.</p> <p>Direktiva Sveta št. 92/100/EGS, dne 19. 11. 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine (UL L 346, 27. 11. 1992, str. 61).</p> <p>Direktiva Sveta št. 93/83/EGS, dne 27. 9. 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (UL L 248, 6. 10. 1993, str. 15).</p> <p>Direktiva Sveta št. 93/98/EGS, dne 29. 10. 1993 o uskladitvi trajanja varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic (UL L 290, 24. 11. 1993, str. 9).</p> <p>Direktiva št. 96/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta, dne 11. 3. 1996 o pravnem varstvu baz podatkov (UL L 77, 27. 3. 1996, str. 20).</p>

⁷⁵ Pravni vodnik po internetu, str. 34–37.

⁷⁶ <http://publications.europa.eu/code/sl/sl-390600.htm>, zadnjič obiskano 9. 5. 2014.

	Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 98/84/ES, dne 20. 11. 1998 o pravnem varstvu storitev, ki temeljijo ali vključujejo pogojni dostop (UL L 320/54 z dne 28. 11. 1998) ali Direktiva ES o pogojnem dostopu; prva ureja pravno varstvo tehnoloških ukrepov za zaščito avtorskih del (domet varstva je širši ⁷⁷).
Svet Evrope	Pri pravnem urejanju interneta imata pomembno vlogo: - Konvencija o kiberkriminalu, - Konvencija o informacijah in pravnem sodelovanju v zvezi s storitvami informacijske družbe.
Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO – World Intellectual Property Organisation)	Konvencija WIPO o avtorski pravici (WIPO Copyright Treaty, WCT), sprejeta decembra 1996. Konvencija WIPO o izvedbah in fonogramih (WIPO Performance and Phonograms Treaty, WPPT). Bernska konvencija, dne 24. 7. 1971 (Mednarodna unija za zaščito književnih in umetniških del je bila ustanovljena 9. 9. 1886, kjer so podpisali BK). Svetovna (univerzalna) konvencija o avtorski pravici, dne 24. 7. 1971, Ur. list RS, MP št. 9/92 z dvema protokoloma (UNESCO). Pogodba svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih (t. i. »Rimska konvencija«, 26. 10. 1961). Sporazum TRIPS – Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine, Aneks 1C k Marakeškemu sporazumu o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (v nadaljevanju: STO ali ang. World Trade Organisation, WTO), Ur. list RS, MP št. 10/95. Pogodba Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorski pravici, dne 20. 12. 1996, Ur. list RS, MP 25/99.

S podpisom BK je leta 1886 nastala Mednarodna unija za zaščito književnih in umetniških del.⁷⁸ Ta unija se je na konferenci v Stockholmu (1967) združila s Pariško unijo za zaščito industrijske lastnine, kjer je nastala Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO), ki ima 186 držav članic.⁷⁹ Prednost mednarodnih konvencij in unij je predvsem v tem, da postavljajo minimalne standarde, podajo osnovne definicije in okvirje, na katerih države podpisnice gradijo nacionalno zakonodajo.

STO je leta 1995 sprejela Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine ali Sporazum TRIPS,⁸⁰ ki predstavlja enega pomembnejših dogovorov o ureditvi svetovne trgovine in od držav članic zahteva sprejetje minimalnih standardov s področja intelektualne lastnine.

S problemi pri sprejemanju novih sporazumov na področju avtorskega prava in piratstva se v STO in WIPO soočajo predvsem zaradi držav v razvoju, ki imajo visoko stopnjo piratstva in ponarejanja, prav tako tudi veliko gospodarsko rast, kot so Kitajska, Indija, Brazilija, ki novim sporazumom ostro nasprotujejo. Zadnji tak spodletel sporazum je bil ACTA⁸¹ (ang. *The Anti-Counterfeiting Trade Agreement*) v letu 2012, ki so ga želeli sprejeti netransparentno kot trgovinski sporazum za boj proti ponarejanju, ki bi poleg avtorskopravnega področja segal tudi na področje blagovnih znamk in patentov.

⁷⁷ Več o širšem dometu varstva: Internet in pravo, B. Makarovič, D. Možina, Š. Mežnar, D. Bizjak, M. Bogataj, G. Klemenčič, Ljubljana, Pravna fakulteta, 2003, str. 76.

⁷⁸ Določba 1. člena BK.

⁷⁹ Vir: <http://www.wipo.int/members/en/index.jsp>, zadnjič obiskano 10. 3. 2014.

⁸⁰ Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine, Uradni list RS - MP, št. 10/95 (ang. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS).

⁸¹ Evropska komisija je sporazum zagovarjala, a so ga na koncu zavrnili pri postopku v Evropskem parlamentu junija 2012, kjer so odločili, da je ACTA problematična za številne državljanke EU, zaradi česar je potrebna boljša rešitev.

2.3.2. Avtonomni pravni viri

V internetnem okolju je pojav avtonomnih virov⁸² običajen prav zaradi njegove razsežnosti in globalne razširjenosti, saj se lahko udeleženci dogovorijo za specifična pravila v medsebojnih odnosih, v kolikor niso v nasprotju z obveznimi normami zakonodajalca.

Netiketa (Netiquette)	Pravila etike in lepega vedenja v internetu, vsebina in priznavanje sta lahko vprašljiva. Običajno so pravila zelo ohlapna, njihove vsebine ni mogoče vedno natančno določiti.
Samoregulacija interneta	Značilna je za različne segmente ISP-jev in je široko uveljavljena. Načelo notice and take down (postopek ISP odstranjevanja protipravnih vsebin).
Kodeksi ravnanja	So kodificirani (za razliko od netikete) in zato pravno vsebinsko lažje priznani; kodeksi za npr. e-trgovce in potrošniška združenja.

2.3.3. Soft law

Na področje »*soft law*«⁸³ ali mehkega prava sodijo pravni viri, ki niso zavezujoči, vendar so pomembni. Gre za akte »*sui generis*«. Njihov učinek je vezan na prepričljivost (npr. priporočila itd.). Gre za pravne vire, ki formalno ne zavezujejo, imajo pa precejšnjo neformalno oz. dejansko relevantnost.

CREATIVE COMMONS

*Creative Commons*⁸⁴ (kratica: CC) je neprofitna organizacija, ki ustvarjalcem omogoča, da ne uveljavijo vseh avtorskih pravic, ki jim po zakonu pripadajo. Temelji na avtorski pravici podobno kot licenca »*GNU General Public License*«. CC licence pomagajo avtorju obdržati vse pravice, ki jih ima od trenutka, ko delo ustvari in ga izrazi, vendar hkrati pod določenimi pogoji dopuščajo določene izjeme. CC želi promovirati ustvarjalnost, tako da avtorjem pomaga prilagajati avtorske pravice njihovim lastnim potrebam. Ustvarjalcem se ponudi vnaprej pripravljene licence, s katerimi se jasno določi (ne)dovoljene uporabe njihovih del, na ta način dela svobodneje krožijo med uporabniki. Najprej je bilo na izbiro 11 licenc, vendar se je v praksi uveljavilo (zaradi želje po priznanju avtorstva) le šest različnih licenc.⁸⁵

Svobodna avtorska pravica

Svobodna avtorska pravica⁸⁶ (ang. *copyleft*) je oblika licenciranja avtorskih del, ki odpravlja vse pravice avtorjev, kot so vse omejitve glede razmnoževanja kopij ali modificiranih verzij, ter zahteva, da bodo novi ali modificirani izdelki prav tako prosto dostopni. Za razliko od avtorske pravice »*copyleft*« štiti pravico do odprtega dostopa do potrebnih informacij (npr. izvorna koda pri programski opremi) s tem, da je kodo potrebno objaviti in tako varuje svobodo vseh drugih uporabnikov.

⁸² Pravni vodnik po internetu, str. 37–41.

⁸³ Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/Soft_law, zadnjič obiskano 11. 5. 2014.

⁸⁴ Vir: <http://creativecommons.si/>, zadnjič obiskano 11. 5. 2014.

⁸⁵ Vrste licenc: <http://creativecommons.si/licence>, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.

⁸⁶ Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Svobodna_avtorska_pravica, zadnjič obiskano 11. 5. 2014.

3. Internetna izmenjava vsebin

Internet predstavlja svetovno omrežje povezanih računalnikov. Uporablja se za pošiljanje sporočil med računalniki in za dostop do informacij direktno iz računalnikov, ki so povezani z omrežjem in vse to omogoča le za ceno naročnine s strani ponudnikov internetnih storitev (ISP⁸⁷). V angleškem jeziku razlikujejo med '*internet*' z malo začetnico, s katero označujejo medmrežje, in '*Internet*' z veliko začetnico, s katero označujejo svetovno komunikacijsko omrežje. Tudi v slovenskem jeziku razlikujemo med dvema izrazoma. '*Medmrežje*', ki je tehnični izraz in pomeni del omrežja, ki med seboj povezuje dve omrežji, zgrajeni na različnih tehnologijah. '*Internet*' pa pomeni celovito svetovno omrežje in ne le tistega dela, ki skrbi, da se različne tehnologije razumejo med seboj.⁸⁸

S hitrim razvojem tehnologije v 21. stoletju, še posebej digitalnega sveta, intelektualna lastnina v središču novih tehnologij spreminja svoje razsežnosti. Pred leti je bil pereč problem nelegalne programske opreme v specializiranih računalniških trgovinah⁸⁹ (predvsem na Kitajskem), kjer so posamezniku ob prodaji računalnika brezplačno naložili še vrsto piratskih programov. Danes je to zaradi visokih kazni skoraj izkoreninjeno, se je pa s pojavom interneta, tehnološkega razvoja in preprostim dostopom do spletnih vsebin internetna izmenjava v zelo kratkem času močno razširila, saj so vsebine postale izjemno dostopne na vsakem koraku.

V nadaljevanju sledi podrobnejši vpogled v različne dejavnike internetne izmenjave.

3.1 Internet

3.1.1. Začetek interneta

Internet se je v svoji začetni obliki pojavil v zgodnjih 60-ih letih na vrhuncu hladne vojne za potrebe vojske. Vojska ZDA je takrat pooblastila Rand Cooperation,⁹⁰ da izumi način za komuniciranje v primeru uničenja računalniških omrežij v času vojne. Ena izmed njihovih rešitev je bila, da bi računalniške izpiske razbili na majhne koščke, ki bi jih lahko prenašali preko telefonskega omrežja do računalnikov, le-ti pa bi te koščke sestavili nazaj v sporočila. S tem bi se omogočila uporaba čim večjemu številu uporabnikov, in sicer za čim daljše obdobje v najslabših možnih pogojih. Tehniko so imenovali »packet switching«.⁹¹

Resnični razvoj interneta v današnjem pomenu besede se je začel leta 1969, ko je vojaška agencija ARPA (*Advanced Research Projects Agency*) želela najti način za izmenjavo informacij

⁸⁷ Ponudnik internetnih storite, kratica: ISP, je v ang. »*Internet service provider*«.

⁸⁸ Hubert Fröhlich, INTERNET: Tehnologija, ki spreminja svet, Tehniška založba Slovenije, Posebna izdaja revije Življenje in tehnika, Ljubljana 2013, (v nadaljevanju: Fröhlich), str. 22.

⁸⁹ Ted C. Fishman, Kitajski izziv, Vpliv nove velesile na Evropo in svet, Orbis, 2005, str. 294–295.

⁹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/RAND_Corporation, zadnjič obiskano 24. 5. 2012.

⁹¹ Tehniko so najprej uporabljali raziskovalci iz National Physical Laboratory (leta 1968 v VB), http://en.wikipedia.org/wiki/National_Physical_Laboratory_%28United_Kingdom%29, zadnjič obiskano 24. 5. 2012.

med raziskovalci, ki so bili na različnih lokacijah. Omrežje, ki so ga poimenovali ARPANET,⁹² so vzpostavili med računalniki: UCLA, Stanford, University of California in University of Utah.

Do leta 1972 je bilo povezanih približno 30 krajev, tri leta kasneje pa je US Defence Department zaradi povečanega pretoka vojaških informacij uveljavil nadzor nad omrežjem in omejil dostop posameznim univerzam, vladnim ustanovam in proizvajalcem računalnikov. Posledično so se izključene organizacije odločile oblikovati svoje omrežje, ki je po zaslugi novo razvitih protokolov kmalu preraslo ARPANET. To »omrežje omrežij« je postalo kot internet (nova omrežna tehnologija), bistvena novost je bila razpršena arhitektura. Tako je leto 1972 tudi rojstno leto protokola FTP,⁹³ ki sta ga zasnovala Jon Postel in Abhay Bhushnan.

Uraden datum rojstva interneta velja 1. januar 1983,⁹⁴ ko sta ARPANET in US Defence Data Network prešla na uporabo novih protokolov. ARPANET je dokončno razpadel v letu 1990,⁹⁵ saj je zastarel. Leta 1992 je angleški fizik Tim Berners-Lee,⁹⁶ ki je delal za CERN v Ženevi, izumil način za organiziranje, povezovanje informacij in virov iz interneta, ki jih je potreboval pri delu. Sistem je poimenoval World Wide Web ali www, t. i. svetovni splet, poimenovanje pa so kmalu prevzeli tudi ostali uporabniki interneta. Internet je postal priljubljen, ker je nudil prenos tekstov, prav tako tudi slik in zvoka; v kratkem času je postal globalno omrežje, ki povezuje milijone računalnikov. V svojem bistvu je internet velikanski sistem, ki usmerja informacije po svetu s pomočjo »super računalnikov«, ki predstavljajo njegovo jedro.

3.1.2. Prihodnost interneta

Zanimivo primerjavo o napovedi prihodnosti interneta je podal Hubert Fröhlich, kar je po njegovih besedah podobno »kot napovedati vreme za nekaj let naprej. V najboljšem primeru gre za špekulacijo, ki je, četudi je podprta s poznavanjem trenutnega stanja in trendov, še vedno zgolj – špekulacija«.⁹⁷

Naj povzamemo najbolj zanimive trditve, za katere bo čas pokazal, v kolikšni meri se domnevajo kot resnične:

- a. internet se spreminja v enovit sistem predvsem zaradi prehoda k »storitvam v oblaku«,⁹⁸ ki se je že začel, v prihodnosti se pričakuje le še povečanje uporabnikov ter ponudbo novih storitev;
- b. v prihodnosti se kaže trend zapiranja interneta, čeprav je bila njegova »odprtost« glavni razlog za razcvet; dober primer je zaprt Apple-ov ekosistem okrog pametnih

⁹² ARPANET pomeni "The Advanced Research Projects Agency Network", vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/ARPANET>, 24. 5. 2012.

⁹³ Ang. *file transfer protocol* – protokol za prenos datotek. Protokoli so načini komuniciranja med računalniki.

⁹⁴ Ob praznovanju 20. obletnice začetka interneta, kot ga poznamo danes; vir:

www.circleid.com/posts/a_closer_look_at_the_controversy_over_the_internets_birthday_you_decide, 20. 5. 2012.

⁹⁵ Več informacij o tem: http://www.livinginternet.com/l/ii_arpamet.htm, zadnjič obiskano 24. 5. 2012.

⁹⁶ Britanski informatik, več o njem: http://en.wikipedia.org/wiki/Tim_Berners-Lee, zadnjič obiskano 9. 5. 2014.

⁹⁷ Fröhlich, str. 78.

⁹⁸ Prednosti »storitve v oblaku« so zmanjševanje stroškov nakupa in vzdrževanja programske opreme, zanesljivejše hranjenje podatkov in odpravljanje problemov združljivosti različnih programskih paketov.

- telefonov (npr. pred objavo v spletni trgovini mora biti vsak program preverjen in odobren s strani Appla);
- c. če je začetek interneta predstavljal predvsem platformo za komunikacijo med ljudmi, se sodobnost interneta že spreminja; zanimiva napoved, da bo komunikacija človeškega izvora v prihodnosti postala manjšinski del internetnega prometa, v ospredje prihaja »*internet stvari*«⁹⁹ zaradi napredka senzorjev in inteligentnega programja, t. i. okoljska inteligenca (ang. *ambient intelligence*);
 - d. internet bo postajal vse bolj prisoten po svetu s širokopasovnim dostopom, kjer še ni zagotovljen, pa so na voljo sateliti (nekatero države so internetni dostop že uzakonile kot pravico, takih držav bo vedno več);
 - e. internet bo kot tehnološka platforma osnova za napredek inovacij iz področja zdravja ljudi in vse kaže na integracijo človeka in interneta, na primer »*avtomatiziran dozornik zdravil*«, ki jih mora pacient jemati, po drugi strani pa bo preko internetne aplikacije sporočal nadzornemu sistemu zdravstveno stanje bolnika;¹⁰⁰
 - f. internetna industrija ima željo izpopolniti algoritme do te mere, da bodo razumeli posameznika čim podrobneje, t. i. personalizacija interneta; vsak posameznik bo različno dojemal internetno vsebino, posledično bo zraven osebne identitete dobil še »*internetno identiteto*«;
 - g. v prihodnosti se pričakuje zlivanje tehnologij in minimizacija v smislu »manj je več«; vedno več bo aplikacij za pametne telefone in tablice, medtem ko se bodo (prenosni) računalniki bolj uporabljali kot orodja za specialiste in programerje v strokovne namene;
 - h. radikalna sprememba uporabniških vmesnikov, kot sta npr. projekta *Google Glass*¹⁰¹ in *Google nose*;¹⁰²
 - i. nov način organiziranja interesnih skupin v zasebnem in poklicnem življenju, t. i. *crowdsourcing*,¹⁰³ ki je z internetom dobil povsem nov pomen in je že danes pomemben za razvoj številnih inovativnih projektov.

Ves nadzor in uporaba novodobnih aplikacij se bosta preprosto izvajala preko uporabnikovega »prostovoljnega pristanka« že s tem, ko uporabnik nosi pametni telefon v žepu, kar je danes že povsem običajno. Vprašanje je samo, ali si bomo (kot uporabniki) še sploh lahko privoščili anonimnost, ki jo bo sicer preprosto doseči tako, da interneta in pametnih naprav ne bomo uporabljali. Ali bo v prihodnosti uporabnik na ta način družbeno izobčen?

⁹⁹ Ang. *internet of things* – pomeni omrežje, v katero so priključene vse naprave iz vsakdanjika: kuhinjske naprave, alarmni sistemi, avtomobili, razsvetljave, vse oblike tehnologije na »*touch*« itd.

¹⁰⁰ Pojavila se bo »*medicina na daljavo*«, »*rutinske operacije na daljavo*«, »*kontrola zdravstvenega stanja bolnikov na daljavo*« in podobne aplikacije, ki so tehnološko že na voljo, v prihodnosti pa bodo postale tudi del vsakdanjosti. Današnji pametni telefoni že merijo srčni utrip, z dodatno opremo pa zmerijo celo krvni tlak in raven sladkorja v telesu.

¹⁰¹ Več o tem: <http://www.google.com/glass/start/how-it-feels/#video=hif-video>, zadnjič obiskano 11. 3. 2014.

¹⁰² Če uporabnik želi npr. izvedeti, kakšen vonj ima nov avto; https://www.youtube.com/watch?v=VFbYadm_mrw, zadnjič obiskano 11. 3. 2014.

¹⁰³ Pomeni, da se neko opravilo naredi med množico prostovoljcev, od katerih vsakdo opravi delček naloge in s tem prispeva k skupnemu cilju. Eden zanimivih omenjenih projektov je opremiti vse pametne telefone z merilniki CO₂, ki bi preko interneta samodejno pošiljali rezultate meritev v centralo, s čimer bi hitro dobili natančen globalni zemljevid koncentracij izpušnih emisij.

3.2 Peer to Peer

Sodišče EU¹⁰⁴ je P2P omrežje definiralo kot pregledno, neodvisno, decentralizirano sredstvo (programi in omrežja) za izmenjavo datotek, opremljeno z naprednimi orodji za iskanje in prenos (izmenjavo) podatkov v elektronski obliki med posameznimi informacijskimi sistemi. Temelji na združevanju in skupni uporabi zmogljivosti osebnih računalnikov vseh končnih uporabnikov v podomrežju, s čimer se običajno doseže večje število skupnih omrežnih vozlišč kot pri namenskih podomrežjih, ki združujejo le prave strežnike. Strežniški sistem temelji na komunikaciji enega odjemalca od centralnega strežnika, kjer odjemalec sproži odjem ali naloži podatke iz strežnika, pri tem pa gre za neposredno dostopnost vseh sodelujočih na določen diskovni prostor drugih sodelujočih v omrežju.¹⁰⁵ V drugem sistemu pa je vsak računalnik v omrežju enakovreden drugim (*peer*), hkrati deluje kot odjemalec in strežnik, kar pomeni, da so vsi sistemi hkrati odjemalci in strežniki, jim dopušča izmenjavo in prenašanje datotek, ni pa centralnega strežnika. Večje datoteke je mogoče razbiti na manjše dele, ki jih uporabnik pridobi od različnih odjemalcev in se nato naložijo kot celotna datoteka. Med tem procesom si drugi odjemalci sočasno nalagajo delčke datoteke, tovrstna omrežja pa so sestavljena iz sto tisočih računalnikov, ki so med seboj povezani. Večinoma se uporabljajo za skupno uporabo vsebin, pa tudi za številne globalne projekte,¹⁰⁶ ki ne posegajo v pravice tretjih, ampak le izkoriščajo skupne zmogljivosti povezanih računalnikov.

Iz pravnega vidika je pri P2P omrežjih problematična skupna uporaba vsebin, s čimer se krši avtorske pravice tretjih oseb, tehnologija pa omogoča njihovo neomejeno reprodukcijo. Problem nastane tudi pri identifikaciji kršiteljev, saj se ISP-ji pogosto omejijo na izključen prenos in niso dolžni razkriti podatkov svojih naročnikov (razen v izjemnih primerih¹⁰⁷). Poznamo prava in hibridna P2P omrežja. Pri hibridnih uporabljajo tudi strežnike, ki so namenjeni predvsem zagotavljanju učinkovitejšega iskanja vsebin za uporabnike, sama izmenjava vsebin pa poteka brez centralnega strežnika.¹⁰⁸

Kako deluje P2P omrežje? Najprej si mora uporabnik naložiti omrežni program P2P. Ko se program zažene, uporabnik vpiše IP naslov drugega računalnika iz omrežja. Spletna stran običajno ponudi seznam IP naslovov (podobno kot telefonski imenik), med katerimi lahko izbira. Ko računalnik zazna drugega uporabnika, se poveže na njegovo povezavo. Uporabniki se lahko odločijo, koliko povezav želijo vzpostaviti naenkrat, in določijo, katere datoteke želijo deliti.¹⁰⁹ Delovanje posameznega omrežja, njegova zmogljivost in primernost za določene aplikacije so predvsem odvisni od njegove topologije.¹¹⁰

¹⁰⁴ Zadeva C-70/10, ZOdl. 2011, str. I-11959.

¹⁰⁵ Pravni vodnik po internetu, str. 281.

¹⁰⁶ Projekti, kot so na primer iskanje zunajzemeljske inteligence, področje bioinformatike ali drugi znanstvenoraziskovalni projekti (Pravni vodnik po internetu, str. 283).

¹⁰⁷ Več o zakonski ureditvi ISP-jev v podpoglavju 3.4.1.

¹⁰⁸ Pravni vodnik po internetu, str. 281.

¹⁰⁹ Vir: <http://searchnetworking.techtarget.com/definition/peer-to-peer>, zadnjič obiskano 5. 5. 2012.

¹¹⁰ Topologija pomeni geometrijski načrt omrežja, sestavljajo jo vozlišča, ki so aktivni elementi, ker izvajajo usmerjanje prometa, in prenosni medij, ki ta vozlišča v skladu z načrtom povezuje med seboj (Fröhlich, str. 20).

Začetek izmenjave datotek predstavljajo nestrukturirana centralizirana P2P omrežja, kjer se je zahteval centralni strežnik. Prvi množični P2P sistem za izmenjavo datotek je Napster¹¹¹ iz leta 1999. Leta 2001 je sodišče odredilo prenehanje opravljanja dejavnosti, ker je bila tehnologija zlorabljena prav za kršitve vsebin in bila v taki obliki tudi identificirana (odgovornost gostitelja). O zakonitosti tehnologije se je že leta 1984 presojalo v primeru Betamax,¹¹² leta 2005 pa še v primeru Grokster.¹¹³ V obeh primerih je bila priznana zakonitost tehnologije. Za zakonito uporabo gre vedno, kadar je vsebina v javni domeni ali pri kateri tretje osebe nimajo pravic ali so se jim odpovedali. Leto dni po Napsterju se je pojavilo prvo decentralizirano omrežje P2P Gnutella,¹¹⁴ kjer so bili vsi povezani odjemalci enakovredni in ni bilo več enega samega centralnega strežnika. Leta 2001 se je uveljavil nov P2P protokol FastTrack, ki so ga uporabljali programi Kazaa, Grokster, iMesh in Morpheus. Uporabljal se je predvsem za izmenjavo glasbenih mp3 datotek.¹¹⁵ Po prenehanju delovanja Napsterja in drugih omrežij so se uporabniki preprosto obrnili na druge aplikacije. Tehnologija teh omrežij je iz leta v leto napredovala in tako se je izmenjavanje datotek le še širilo. Vse to je spodbudilo razvoj drugih P2P aplikacij z drugimi, novimi protokoli, npr. BitTorrent protokol. Po letu 2002 so se ustanovile številne BitTorrent storitve, kot so Suprnova.org, isoHunt, TorrentSpy, The Pirate Bay in drugi.

Ločimo različno strukturirana P2P omrežja,¹¹⁶ vsak računalnik v takem omrežju pa je vozlišče:

Strukturirana omrežja: uporabljajo protokol enak po vsem svetu, ki zagotovi, da lahko vsako vozlišče v omrežju uspešno poišče odjemalca, ki ima želeno datoteko, četudi je datoteka izjemno redka. Najbolj znana vrsta strukturiranega P2P omrežja je DHT (ang. *distributed hash table*), kjer se različica "*consistent hashing*" uporablja za dodelitev lastništva posamezne datoteke nekemu določenemu odjemalcu ("*peer*").

Nestrukturirana omrežja: se oblikujejo, kadar se prevladujoče povezave vzpostavijo poljubno. Vsak novi odjemalec, ki se želi pridružiti omrežju, lahko prekopira obstoječe povezave drugega vozlišča (»*node*«) in sčasoma oblikuje tudi svoje lastne povezave. Če želi poiskati želen podatek v omrežju, mora iskanje steči po celotnem omrežju, da najde čim več možnih odjemalcev, ki delijo podatek. Glavna pomanjkljivost teh omrežij je, da ni nujno, da se takšno iskanje konča uspešno. Večina P2P omrežij je nestrukturiranih, poznamo pa tri kategorije:

- a. prava P2P omrežja,
- b. hibridna P2P omrežja,
- c. centralizirana omrežja.

¹¹¹ Napsterjeva napaka je bila, da je za deljenje datotek zahteval MusicShare, s katerim je lahko vplival na odločitev posameznika in je imel na strežniku indeksirane vse programe, katere si uporabniki izmenjujejo. Torej je bila njegova udeležba ključnega pomena za prenos in povezavo z ostalimi uporabniki, kar je bil tudi razlog za tožbo na sodišču. Danes je Napster popolnoma legalen in plačljiv (podoben sistem nakupa spletne glasbe kot iTunes).

¹¹² Sony Corp. of America v. Universal City Studios, Inc., 464 U.S. 417 (1984), poznan tudi kot "Betamax primer", več o tem: http://en.wikipedia.org/wiki/Sony_Corp._of_America_v._Universal_City_Studios,_Inc., zadnjič obiskano 12. 3. 2014.

¹¹³ MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd., 545 U.S. 913 (2005), http://en.wikipedia.org/wiki/MGM_Studios,_Inc._v._Grokster,_Ltd., zadnjič obiskano 12. 3. 2014.

¹¹⁴ Več o P2P Gnutella: <http://en.wikipedia.org/wiki/Gnutella#Software>, zadnjič obiskano 12. 3. 2014.

¹¹⁵ Vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/FastTrack>, zadnjič obiskano 11. 5. 2014.

¹¹⁶ Vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Peer-to-peer>, zadnjič obiskano 11. 5. 2014.

Pravne dileme izmenjave datotek vključujejo kršitev avtorskih pravic, saj se digitalne kopije zaščitene vsebin prosto prenašajo med uporabniki. Pozitivno pri širšem (četudi je brezplačen) dostopu do avtorsko varovanih del povzroči tudi večjo prepoznavnost avtorjev pri njihovi zakoniti uporabi, kar kompenzira zatrjevane izgube.¹¹⁷ Trenutna ureditev, ki že leta ostaja nespremenjena, uporabo vsebin še vedno omejuje, s čimer inkriminira velik del uporabnikov in jim grozi z enormnimi denarnimi zneski ali pa celo z zapornimi kaznimi. Zanimivo trditev, sicer retorične narave, je izpostavil Gorazd Božič: »Če imamo zakon, ki ga 90 % ljudi krši, potem imamo na voljo dve možnosti: ali zamenjamo zakon, ali pa zamenjamo ljudi.«¹¹⁸ O tem, zakaj se štiti avtorske pravice in kako to danes počnemo, bo potrebno še več diskusij. Zakonodaja na področju intelektualne lastnine bi se nujno morala prilagoditi razvoju tehnologije.

3.3 Vsebina na spletu

Vsebine na spletu se lahko uporabljajo v različne namene. V svetu se vedno bolj uveljavlja princip multimedije, ki predstavlja združitev besedila, slik, videa in zvoka v eno obliko. Poročanje o novicah in dogodkih npr. ni omejeno samo na tradicionalne oblike časopisnega zapisa. Novinarji lahko danes izkoristijo in združijo različne nove medije in ustvarijo multimedijske izdelke za svoje prispevke. Določena vsebina, ki se objavi na spletu, se lahko hitro razširi po spletu v številnih izvedbah zaradi ene same objave. Praviloma je vsaka od teh avtorsko zaščitena. Pri več kot 2 milijardah¹¹⁹ internetnih uporabnikov je tako nemogoče nadzorovati kršitve. Različne vsebine uporabnik preprosto objavi na internetu, kjer so takoj dostopne svetovni javnosti. Zanimivo je vprašanje, kdo je odgovoren oz. kdo so pirati. Kdor je vsebino ukradel in jo prvi delil (»lopov«), ali kdor je ukradeno uporabil (uporabnik)?

Različne oblike kraje vsebin na internetu

Obstajajo različne vrste zlorab vsebine, ki jo najdemo na internetu:¹²⁰

- a. **Kraja s pomočjo posnetkov** (»Camcord theft«) – nov način zlorabe avtorskih pravic. Veliko je primerov, ko ljudje v kinih s kamero snemajo film in ga potem naložijo na splet. Predstavlja enega največjih problemov filmske industrije.
- b. **P2P zloraba** (»P2P theft«) – tehnologija P2P sistemov ni nelegalna, vendar jo ljudje pogosto uporabljajo v nelegalne namene za izmenjavo nelegalno zaseženih vsebin na spletu z nalaganjem in prevzemanjem datotek.
- c. **Kraja pretočnih vsebin** (»Streaming theft«) – oblika spletne zlorabe, ki uporabnikom omogoča ogled nepooblaščenih vsebin, ne da bi jo pri tem naložili na svoj računalnik. Obstaja veliko spletnih strani, kjer lahko uporabniki legalno gledajo takšno vsebino, a je hkrati tudi veliko nelegalnih strani, kjer administratorji

¹¹⁷ Pravni vodnik po internetu, str. 281–284.

¹¹⁸ Gorazd Božič je vodja varnostnega centra SI-CERT (ang. *Slovenian Computer Emergency Response Team*) na Arnesu.

¹¹⁹ Sodeč po statističnih podatkih iz januarja 2014 uporablja internet 2,484,915,152 svetovne populacije, medtem ko število prebivalcev znaša 7,095,476,818. Vir: <http://www.slideshare.net/wearesocialsg/social-digital-mobile-around-the-world-january-2014>, zadnjič obiskano 11. 3. 2014.

¹²⁰ Vir: <http://www.mpa.org/contentprotection/types-of-content-theft>, zadnjič obiskano 8. 3. 2014.

uveljavljajo članarine in druge stroške, s čimer uporabniki celo plačajo za nelegalno pridobljene vsebine. Da bi prelistali uporabnike, pogosto uporabljajo znane blagovne znamke in logotipe svetovno znanih studiev in založniških hiš, objavljajo pa tudi vsebine filmov; kar je le krinka, da bi uporabnike prepričali v legalnost njihove strani. Nelegalne kopije (nekateri še prihajajo v kinematografe) so pogosto slabo ozvočene, tudi kakovost slike je slabša.

- d. **Zloraba s pomočjo zgoščenk** (*»Optical disc theft«*) – gre za nelegalno prodajo in distribucijo filmov na zgoščenkah. Takšna prodaja se dogaja že na ulicah.
- e. **Kraja originala** (*»Theatrical print theft«*) – resna oblika zlorabe in kršitve je kraja originalne vsebine za namene reproduciranja in kopiranja. Ta oblika je redkejša zaradi dobro poskrbljenih varnostnih ukrepov.
- f. **Kraja signala** (*»Signal theft«*) – takšne zlorabe je vedno več; gre za zlorabo signala v lastne namene s pomočjo napeljanih kablov do satelita in različnih operaterjev.
- g. **Zloraba »ON-AIR«** (*»Broadcast theft«*) – gre predvsem za javno predvajanje vsebin, pridobljenih brez dovoljenja imetnika avtorskih pravic.
- h. **Nezakonito javno predvajanje vsebin** (*»Illegal public performance«*) – oblika se pojavi, ko kršitelj javno predvaja nelegalno pridobljeno vsebino večji množici ljudi. Obstajajo okoliščine, kjer je ta oblika sprejemljiva, npr. predvajanje vsebine v razredu v učne namene.

3.4 Ponudnik internetnih storitev (ISP)

ISP¹²¹ uporabnikom omogoča dostop do interneta in povezanih storitev. Večina držav zahodnega dela EU se bolj ali manj aktivno in uspešno bori proti piratstvu. Nekateri posamezniki so želeli uveljaviti preventivne ukrepe, ki pa niso poželi zelenih rezultatov. Lastniki avtorskih pravic si seveda želijo aktiven pristop in popolno preprečitev nezakonitega prenašanja vsebin. Nihče pravzaprav ne ve, kako močno je piratstvo razširjeno in koliko škode dejansko povzroča. Statistični podatki niso najbolj primerni in reprezentativni, saj so odvisni od strani naročnika. Zaradi nelegalnega prenašanja vsebin imajo lastniki avtorskih pravic posledično manjši prihodek (sodeč po njihovih raziskavah), kar jih običajno motivira pri izvajanju še večjega pritiska na zakonodajalce kot tudi na ponudnike internetnih storitev, da bi uvedli nove in učinkovitejše metode kaznovanja uporabnikov. Dejstvo je, da so ISP-ji posredniki med uporabniki (tudi takimi, ki iz interneta snemajo nelegalne vsebine) in želeno destinacijo. Vloga posredništva jim daje določeno mero kontrole nad počtetjem uporabnikov, ki se pri prenosu podatkov posreduje. Temeljno vprašanje je odgovornost ISP-jev; kdaj torej morajo ISP-ji odgovarjati za vsebino uporabnikov (tretjih oseb)?

¹²¹ Pravni vodnik po internetu, str. 256–262.

3.4.1. Zakonska ureditev ISP-jev

Temeljni predpis ISP-jem v območju držav EU predstavlja Direktiva 2000/31/ES o elektronskem poslovanju¹²² (t. i. Direktiva o e-commerce), ki ureja pravni položaj in razmerja subjektov v okviru posredovanja storitev informacijske družbe, kot so izključni prenos, shranjevanje v predpomnilniku in gostiteljstvo. Pravna ureditev je razumljiva in tehnološko nevtralna, mogoče jo je uporabiti v večini razmerij, ne glede na specifičnost vsebine, ki je predmet urejanja. V slovenski pravni red je bila direktiva implementirana s spremembami ZEPEP¹²³ in s sistemskimi spremembami ZEPT, v kateri so pogoji za civilno in kazensko odgovornost ponudnikov. Primarna dejavnost ISP-ja je omejena na tehnični proces upravljanja, omogoča dostop do komunikacijskega omrežja; je zgolj tehnična, samodejna in pasivna dejavnost, iz česar sledi, da ponudnik praviloma ne pozna niti ne nadzoruje prenos in hrambe podatkov. V kolikor namerno sodeluje s prejemnikom storitve (npr. opravljanje nezakonitih dejanj), pa ne gre več le za opravljanje izključnega prenosa podatkov ali shranjevanja v predpomnilniku, ampak odgovarja za podatke tretjih oseb. V primeru, ko je ISP hkrati še v vlogi ponudnika vsebin¹²⁴ in gre tudi za njegove lastne podatke, odgovarja po pravilih obligacijskega in kazenskega prava.¹²⁵

Glavno načelo ponudnikov posredovalnih storitev informacijske družbe je načelo izključitve splošne obveznosti nadzora storitev, kar pomeni, da »*ponudnik ni dolžan nadzirati ali hraniti podatkov, ki jih pošilja ali hrani, ali dejavno raziskovati okoliščin, nakazujočih na protipravnost podatkov, ki jih zagotavlja prejemnik storitve*« (tretji odstavek 8. člena ZEPT). Omenjeno načelo je določeno kot omejitev oblastem in učinkuje kot dolžnostna pravica ponudnika. Načeloma ima tudi teoretično možnost urediti razmerja z uporabniki drugače kot npr. v obliki dogovora o nadzoru, da poseže v njihovo zasebnost, a bi s tem tudi prevzel odgovornost.¹²⁶ Zaradi varstva zasebnosti uporabnikov ponudnik ni dolžan nadzirati posredovanih storitev, hkrati pa jih naj ne bi niti sam nadziral. Ponudniki so varovani z ZEPT, ki v določbi prvega odstavka 9. člena določa:

(1) Kadar se storitev informacijske družbe nanaša na prenos podatkov v komunikacijskem omrežju, ki jih zagotovi prejemnik storitve, ali zagotovitev dostopa do komunikacijskega omrežja prejemniku storitve, ponudnik storitev ni odgovoren za poslane podatke, če:

- *ne sproži prenosa podatkov,*
- *ne izbere naslovnika, in*
- *podatkov, ki jih prenaša, ne izbere ali spremeni.«*

To je t. i. odgovornost za izključni prenos (*mere conduit*), ki prejemniku zagotavlja dostop do komunikacijskega omrežja ali prenos podatkov. Ponudnik torej ne odgovarja za prejemnikove

¹²² Direktivo 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o e-poslovanju) (UL L št. 178 z dne 17. 7. 2000, str. 1).

¹²³ Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP), Uradni list RS, št. 57/2000, 30/01, 25/04, 73/04, 98/04, 61/06.

¹²⁴ Storitve informacijske družbe se večinoma zagotavljajo za plačilo, na daljavo, z e-sredstvi in na zahtevo prejemnika storitev. Pravno gledano so ponudniki storitev informacijske družbe poleg ISP-jev tudi ponudniki vsebin (ang. *content provider*).

¹²⁵ Pravni vodnik po internetu, str. 256–263.

¹²⁶ Pravni vodnik po internetu, str. 264.

podatke, v kolikor sam ne povzroči prenosa podatkov, ne izbere naslovnika podatkov in podatkov med prenosom ne izbere ali spremeni (drugi odstavek 9. člena ZEPT):

(2) Prenos in zagotovitev dostopa iz prejšnjega odstavka vključujeta samodejno, vmesno in prehodno shranjevanje poslanih podatkov, če je namenjeno samo izvajanju prenosa v komunikacijskem omrežju in če se podatki ne shranijo za daljši čas, kolikor je za njihov prenos upravičeno potrebno.

V primeru izključnega prenosa zakon ne vzpostavlja domnev glede prehoda odgovornosti na ponudnika, kar ne pomeni, da ponudnik ne more odgovarjati. Operaterju lahko sodišče naloži t. i. blokado dostopa do vsebin na internetu ali spletne strani (tretji odstavek 9. člena ZEPT):

(3) Sodišče lahko ponudniku storitve naloži ustavitev ali preprečitev kršitve. Ne glede na izključitev odgovornosti ponudnikov storitev iz prvega odstavka tega člena, pa jim lahko sodišče odredi odstranitev nezakonitih vsebin ali onemogočanje dostopa do njih zaradi odkrivanja in preprečevanja kaznivih dejanj, varstva zasebnosti, varovanja tajnih podatkov ali poslovne tajnosti. Takšen predlog lahko sodišču v javnem interesu posredujejo tudi za nadzor pristojni upravni organi, skladno s področno zakonodajo.

ZEPT ne vsebuje določil, ki bi ponudniku storitev zapovedovala razkritje podatkov svojih uporabnikov, niti ne predvideva prekrškovnih ali civilnih sankcij, v kolikor podatkov ne razkrije. Taka zahteva je lahko podana v področni zakonodaji, kot na primer določba o dolžnosti obveščanja v 172. členu ZASP-a.

3.4.2. Primer belgijske družbe SABAM in Scarlet Extended SA

Leta 2004 je družba SABAM, belgijska družba za upravljanje (pri nas npr. SAZAS), pred njihovim nacionalnim sodiščem tožila družbo Scarlet Extended SA (ISP) zaradi njihovih naročnikov, ki so po internetu prenašali v njihovem katalogu navedena avtorsko zaščitena dela brez dovoljenja in plačila za uporabo. Belgijsko sodišče je ISP-ju naložilo, da uporabnikom onemogoči pošiljanje ali sprejemanje elektronskih datotek z glasbo iz repertoarja družbe SABAM preko P2P, sicer mu naložijo denarno kazen. ISP se je na odločitev glede splošne obveznosti za nadzor komunikacij v omrežju pritožil, da odredba ni v skladu s pravom Unije, ampak v nasprotju z Direktivo o e-poslovanju in Listino Evropske unije o temeljnih pravicah.^{127, 128} Prizivno sodišče je nato Sodišču EU postavilo vprašanje,¹²⁹ ali pravo Unije nacionalnim sodiščem DČ dopušča, da ISP-jem odredi splošno, preventivno, na njihove stroške in časovno neomejeno vzpostavitev sistema za filtriranje elektronskih komunikacij, s čimer bi se identificiral nezakonit prenos datotek.

¹²⁷ Listino so skupaj razglasili Evropski parlament, Evropska komisija in Svet Evrope decembra 2000 v Nici. Listina predstavlja prvi dokument EU s področja človekovih pravic; Košir Suzana, Izobraževanje o človekovih pravicah v šolski realnosti, Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije, Celje, 2011.

¹²⁸ Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, Uradni list EU C 364, 18. december 2000 (v nadaljevanju: Listina EU).

¹²⁹ Sodba v zadevi C-70/10, ZOdl. 2011, str. I-11959.

Sodišče EU je pri razsodbi¹³⁰ zavzelo stališče, da pravo Unije nasprotuje sprejemu odredbe nacionalnega sodišča, s katero so ISP-ju naložili vzpostavitev sistema za filtriranje zaradi preprečitve nezakonitega prenašanja datotek. Takšno stališče je pomembno za vse države v EU, kjer so zahtevali podobno (ali morda šele razmišljali).

Sodišče EU je odgovorilo, da lahko imetniki pravic intelektualne lastnine zahtevajo izdajo sodne odredbe proti ISP (posrednikom), storitve katerih tretje stranke uporabljajo za kršitev njihovih pravic. Pravila o sodnih odredbah sodijo v nacionalno pravo. Upoštevati pa morajo omejitve, ki izhajajo iz prava Unije, kot je npr. nacionalnim organom prepovedano¹³¹ sprejeti ukrepe, s katerimi bi ISP-jem naložili obveznost splošnega nadzora podatkov v njihovem omrežju. S tem bi bilo ISP-ju naloženo aktivno nadziranje podatkov vseh njegovih naročnikov, z namenom preprečitve kršitve pravic intelektualne lastnine. Poleg splošnega nadzora se z odredbo ne bi spoštovale temeljne pravice iz Listine EU, kjer je določeno varstvo pravic intelektualne lastnine. Vendar ta pravica ni nedotakljiva, zato njeno varstvo ni absolutno. Sodišče EU je ugotovilo, da bi realizacija odredbe oz. vzpostavitev sistema za filtriranje prometa privedla do:

- a. časovno neomejenega nadzora vseh elektronskih komunikacij po omrežju zadevnega ISP,
- b. hude kršitve gospodarske pobude za ISP, ker bi moral vzpostaviti zapleten in drag informacijski sistem,
- c. morebitnih kršitev pravic uporabnikov, varovanih po Listini EU, njihove pravice do varstva osebnih podatkov (IP naslov) in svobode obveščanja (svoboda sprejemanja in širjenja vesti).

Posledično je Sodišče EU leta 2011 nasprotovalo odredbi za vzpostavitev sistema filtriranja ISP-ju in ugotovilo, da sprejetje odredbe s strani nacionalnega sodišča ni upoštevalo zahteve po zagotovitvi pravičnega ravnotežja med pravico intelektualne lastnine ter pravico do varstva osebnih podatkov in svobodo obveščanja.

3.4.3. Primer nemške in avstrijske družbe proti operaterju UPC Telekabel

Nemška družba Constantin Film Verleih, ki je nosilec avtorskih pravic med drugim za filma *Vicky Viking* in *Pandorum*, ter avstrijska družba Wega Filmproduktionsgesellschaft, ki je lastnik avtorskih pravic za film *The White Ribbon*, sta prišli do spoznanja, da so njuni avtorsko zaščiteni filmi dostopni na spletni strani *kino.to*,¹³² kjer jih je mogoče gledati in celo prenašati brez njenega soglasja. Na njuno zahtevo je avstrijsko sodišče avstrijskemu ISP-ju UPC Telekabel Wien prepovedalo omogočanje dostopa do te spletne strani. ISP UPC Telekabel pa meni, da je taka odredba neupravičena.

¹³⁰ Povzeto po: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-11/cp110126sl.pdf>, zadnjič obiskano 10. 5. 2014.

¹³¹ V Direktivi o e-poslovanju.

¹³² Po ukrepanju nemških preiskovalnih organov je spletna stran *kino.to* junija 2011 prenehala delovati.

Vrhovno sodišče Avstrije je izpostavilo potrebo po razlagi Direktive o informacijski družbi in temeljnih pravic na Sodišče EU.¹³³ Direktiva namreč predvideva možnost, da lahko imetniki pravic vložijo zahtevo za sodno odredbo proti ISP-jem, katerih storitve uporablja tretja stranka in s tem krši njihove pravice. ISP (UPC Telekabel) pa trdi, da ga ni mogoče obravnavati kot posrednika v tem smislu. Kadar je spornih več temeljnih pravic, morajo države članice zagotoviti, da upoštevajo razlago prava EU in njihovo nacionalno zakonodajo, ki omogoča pravično ravnovesje med temeljnimi pravicami.

Kar zadeva svobodo ISP-ja za opravljanje storitve, Sodišče EU meni, da odredba ne krši samo bistvo te pravice, glede na to da, prvič, naslovniku dopušča, da sam določi posebne ukrepe, ki jih je potrebno sprejeti za doseganje želenih rezultatov, zaradi česar se lahko odloči, da uveljavi ukrepe, ustrezno prilagojene virom in sposobnostim, ki jih ima na voljo in so združljivi z drugimi obveznostmi in izzivi, s katerimi se bo srečal pri opravljanju svoje dejavnosti, in drugič, da mu omogoča, da se izogne odgovornosti z dokazilom, da je izvedel vse razumne (ustrezne) ukrepe.

Zato Sodišče EU meni, da zadevne temeljne pravice ne izključujejo takšne odredbe pod dvema pogoja: (i) da ukrepi, ki jih je ISP primoran izvajati, uporabnike ne prikrajšajo za možnosti zakonitega dostopanja do informacij, ki so na voljo in (ii) da ti ukrepi preprečujejo nepooblaščen dostopanje do avtorsko zaščitene del ali da le-to vsaj otežujejo in uporabnike odvrtaajo, da bi dostopali do avtorsko zaščitene predmetov, ki jih je tretja stranka objavila in s tem kršila pravice intelektualne lastnine. Sodišče EU navaja, da morajo uporabniki interneta pa tudi ISP-ji zagovarjati svoje pravice pred nacionalnimi organi in sodišči, ki morajo preveriti, ali sta pogoja izpolnjena.

3.4.4. Vpliv ISP-jev na piratstvo

V preteklosti, natančneje januarja 2003, je RIAA¹³⁴ dosegla pomembno zmago proti podjetju Verizon, enemu največjih ameriških ISP-jev. RIAA je vedela, da, če želi pridobiti podatke posameznih kršiteljev na internetu, mora le-te dobiti od posameznih ponudnikov, saj je že pred dobrim desetletjem bilo jasno, da je razmah širokopasovnih povezav moč pripisati vedno večji internetni izmenjavi datotek. Po zmagi na sodišču je Verizon moral izročiti osebne podatke štirih uporabnikov, katerim je RIAA po pošti poslala opozorila o kršenju. Veliko pomembnejša je bila zmaga nad ponudniki in njihovo zavedanje, da se kreativni industriji ne morejo upreti.¹³⁵

Sledijo različni primeri vplivanja s strani držav na ISP-je zaradi preprečevanja piratstva.

Izklop internetnega dostopa

Francoska vlada je aprila 2009 potrdila predlog zakona, ki predlaga izklop in prepoved internetnega dostopa vsem tistim, ki bodo kršili avtorske pravice s prenašanjem piratskih

¹³³ Sodba v zadevi C-314/12, še neobjavljena v ZOdl.

¹³⁴ Več o organizaciji RIAA v podpoglavju 3.7.3; Recording Industry Ass'n of America v. Verizon Internet Servs., Inc., 351 F.3d 1229 (D.D.C. 2003), več o primeru: http://itlaw.wikia.com/wiki/RIAA_v._Verizon, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹³⁵ Carlo Fermenti, Ne-ekonomija, Digitalna ekonomija in paradoksi intelektualne lastnine, Krtina, Ljubljana 2005, str. 24.

vsebin.¹³⁶ Po zakonu naj bi takšnim uporabnikom poslali dve opozorilni sporočili po elektronski pošti. Če s počtetjem ne bi prenehali, bi jim dostop do interneta preprosto onemogočili. ISP-ji bi tako morali ves čas nadzorovati in slediti uporabnikovemu počtetju in v primeru neupoštevanja opozoril onemogočiti nadaljnji dostop do interneta.

Predlog je že v času pred sprejemom sprožil burne reakcije javnosti in strokovnjakov. Evropska komisija je celo dejala, da je takšna prepoved dostopa do interneta brez dovoljenja sodišča nesprejemljiva. Predlog zakona zahteva tudi zelo stroge sankcije za kršitelje, in sicer zaporna kazen do treh let in plačilo kazni v višini 300.000 €.

Po dveh neuspešnih¹³⁷ poskusih sprejema Zakon o nadzoru interneta, t. i. HADOPI, so nato v septembru 2009 pripravili osnutek popravljene verzije, t. i. HADOPI 2,¹³⁸ ki je začel veljati januarja 2010. Kmalu po veljavnosti novega zakona so raziskovalci ugotovili, da je vpliv zakona na piratstvo sicer opazen, ne pa želen.¹³⁹ Podobno raziskavo so naredili dve leti po sprejemu strožje zakonodaje, kjer je obseg piratstva manjši,¹⁴⁰ vendar je francoska glasbena industrija vseeno doživela padec prihodkov.¹⁴¹

Tihi način preprečevanja piratstva

Ena od metod preprečevanja piratstva je metoda varljivih paketov,¹⁴² kjer ISP-ji vplivajo na upočasnitev delovanja internetnih storitev. Ideja je, da bo večina uporabnikov storitev prenehala uporabljati, če bo le-ta delovala zelo počasi. Ideja bi morda bila učinkovita, vendar se ne ujema z osnovno filozofijo interneta, ki pomeni popolno svobodo pri vsem. To metodo je uporabil Comcast,¹⁴³ ki je septembra 2008 objavil sistem dodeljevanja prioritet uporabnikom, ki bi vsakih 15 minut preveril hitrost prenosa oz. pasovno širino, ki jo uporabniki uporabljajo. Tistim, ki je zavzemajo več, bi dodelil nižjo prioriteto, kot tistim, ki imajo manjšo. Z drugimi besedami bo dostop do storitev P2P počasnejši, ko se ga bo posluževalo veliko uporabnikov.

Plačilo glede na količino prenosa

Manj izpopolnjena metoda je predlog uveljavitve omejitev s strani ISP-jev, ki zaračunavajo fiksno mesečno pristopnino brez omejitve,¹⁴⁴ koliko podatkov lahko posamezen uporabnik prenese. Vsakdo, ki prenese več vsebine, kot je dovoljeno, in s tem bolj obremenjuje internet, bi zaradi

¹³⁶ Predlog zakona uvaja prisilno izključitev uporabnikov z interneta kar po diskreciji ISP-jev po treh kršitvah in blokiranje spornih strani. Vir: <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=35896>, zadnjič obiskano 4. 4. 2011.

¹³⁷ Sporni zakon so zavrnili junija 2009, prvič že aprila, ko ga ni potrdil spodnji dom francoskega parlamenta, junija ga je zavrnil ustavni svet (*Conseil constitutionnel*) zaradi omejevanja svobode izražanja ter zaradi kršitve domneve nedolžnosti. (vir: <https://slo-tech.com/novice/t375983#crta>, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.)

¹³⁸ Revidiran predlog predvideva sodniški odlok o izklopu interneta uporabnikom, prav tako pa od uporabnikov terja ureditev varstva do spletnega dostopa, da nezaščitenih točk Wi-Fi povezav ne bo mogel uporabljati nihče drug.

¹³⁹ Raziskovalci ugotovili, da 23 % kupcev legalne glasbe, še zmeraj uporabljajo nelegalne vire za pridobivanje datotek; uporabniki so našli druge metode in vire, ki jih zakon ne pokriva. (vir: <https://slo-tech.com/novice/t409106#crta>, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.)

¹⁴⁰ Vir: <https://slo-tech.com/novice/t513165> in <https://slo-tech.com/novice/t534160>, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.

¹⁴¹ Vir: <http://www.telecompaper.com/news/french-online-music-worth-eur-110-mln-in-2011-study--852719>, obiskano 13. 5. 2014.

¹⁴² Vir: www.mojmikro.si/center/povem_naglas/z_zakoni_nad_uporabnike, zadnjič obiskano 12. 5. 2014.

¹⁴³ <http://fixunix.com/linux/242727-news-rights-comcast-targetted-eef-breaking-law-fighting-free-culture-software-networked-apps.html>, zadnjič obiskano 4. 4. 2011.

¹⁴⁴ http://www.mojmikro.si/center/povem_naglas/z_zakoni_nad_uporabnike, zadnjič obiskano 12. 5. 2014.

tega moral tudi plačati več. Na nek način bi s tem vzpostavili nadzor nad piratstvom, saj bi z določanjem cene določili količino nelegalnih vsebin, ki je dovoljena za prenos.

Blokiranje dostopa do internetnih strani z nelegalnimi vsebinami in možnost pridobivanja podatkov o uporabnikih

Blokiranje dostopa do internetnih strani z nelegalno vsebino se je pojavilo na Irskem¹⁴⁵ leta 2009. Največji irski ISP Eircom je začel z blokiranjem dostopa do t. i. torrent sledilcev ter drugih spletnih strani in storitev, ki jih uporabniki uporabljajo za nelegalen prenos vsebin. Odločitvi za ukrep je botrovala grožnja irskega združenja glasbenih založniških hiš, ki bi v nasprotnem primeru vložila tožbo proti ISP-ju. Irska je tako postala prva evropska država, kjer je ISP blokiral dostop do nelegalnih vsebin.

Na Švedskem¹⁴⁶ deluje zakonodaja proti piratstvu (poimenovana IPRED), kjer lahko lastniki avtorskih pravic od ISP zahtevajo in pridobijo informacije o uporabnikih, ki nelegalno prenašajo in delijo datoteke na internetu. Kot kaže so uporabniki spet korak pred zakonodajnimi organi, prav tako glasbeno in filmsko industrijo, nekateri torrenti so takoj našli rešitev, saj so na dan sprejetja zakonodaje uvedli storitev iPredator,¹⁴⁷ katerega osnova je VPN omrežje z zakodiranimi povezavami, kar tretjim strankam preprečuje odkritje identitet uporabnika, saj ni izpostavljen s svojim IP naslovom. Na ta način so izmenjevalci internetnih vsebin zaščiteni pred zakonodajnimi organi. Storitev ni brezplačna, mesečno znaša vsaj 5 €. ¹⁴⁸

3.5 Odkrivanje piratstva

Na internetu ni anonimnosti, saj je mogoče identiteto uporabnika razmeroma enostavno odkriti. Vsak računalnik, povezan na internet, ima svoj edinstven virtualni naslov, IP številko oz. IP naslov (ang. *IP address*¹⁴⁹), ki mu jo dodeli ISP in s katerim se računalnik predstavi omrežju. Računalnik ga pridobi ob povezavi na internet. IP naslov pove, kje v omrežju se nahaja določen računalnik, na ta način je znana pot do njega. Na internet je tako vključen neposredno ali pa je uporabnik povezan s posebnim vmesnikom NAT (ang. *Network Address Translation*), ki vključuje skupino računalnikov v omrežje preko istega zunanega IP naslova.¹⁵⁰

Primer, kako pridobiti informacije o računalniku, vključenem v omrežje: računalnik X ima IP številko 195.221.414.114. Pri izmenjavi datotek je njegova številka vidna (lahko se jo tudi obide oz. potvori), zaradi česar se ugotovi, iz katerega računalnika je bila datoteka dobljena. Če je mrežni promet enega računalnika sumljiv glede prenosov (glasba, filmi ipd.), se lahko začne

¹⁴⁵ Vir: <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=34338>, zadnjič obiskano 3. 3. 2011.

¹⁴⁶ Vir: <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=35891>, zadnjič obiskano dne 4. 4. 2011.

¹⁴⁷ Uradna spletna stran iPredator: <https://www.ipredator.se/>, zadnjič obiskano dne 11. 5. 2014.

¹⁴⁸ Vir: <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=35598>, zadnjič obiskano dne 4. 4. 2011.

¹⁴⁹ IP številke so 32-bitne številke, najpogosteje predstavljene v decimalni obliki (v obliki xxx.xxx.xxx.xxx; ang. *dotted decimal notation*). Vsaka decimalna številka predstavlja 8 bitov binarnih podatkov, zato lahko zavzame vrednosti od 0 do 255; Kovačič Matej, Zasebnost na internetu, Mirovni inštitut (Zbirka Politike), Ljubljana, 2003, (v nadaljevanju: Kovačič), str. 42.

¹⁵⁰ Kovačič, str. 42.

poizvedba kriminalistov. Dostop do teh podatkov ima ISP, organi pregona pa jih dobijo s sodnim nalogom od ISP, ki s pomočjo IP številke ve, kje je računalnik lociran.

Poznamo stalen IP naslov posameznega računalnika in dinamičnega, ki se večinoma uporablja pri mobilnih dostopih do interneta, stalni IP naslov pa večinoma za različne strežnike in računalnike, vključene v omrežje preko lokalnega omrežja, najete linije ali podobne stalne povezave. Pri stalnem naslovu se ob ponovni vključitvi računalnika v omrežje ohrani vedno enak IP naslov, kar pomeni tudi lažjo identifikacijo uporabnika. Pri dinamičnem IP naslovu je potrebno najprej ugotoviti, kateremu uporabniku je bil v danem trenutku dodeljen IP naslov, ki je za uporabnika vsakokrat drugačen. Identifikacija uporabnika za vmesnikom NAT tudi ni preprosta, saj IP naslov predstavlja le vmesnik, ne pa tudi konkretnega uporabnika za njim.¹⁵¹

3.6 Potovanje originalnih vsebin do spletnega sistema P2P

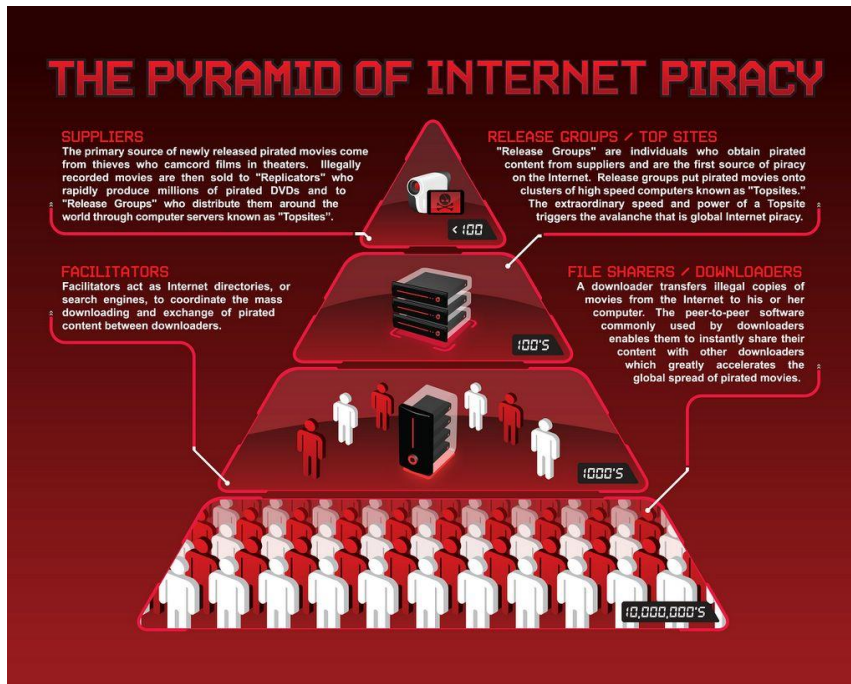
Hierarhija piratstva piramidalne oblike (glej sliko 01, kjer je prikazan piramidni sistem internetnega piratstva) je izredno dobro organizirana. Najvažnejši je izvor, t. i. dobavitelji, ki pa so za imetnike avtorskih pravic največji problem. Dobavitelj priskrbi original za izdelavo kopij, do katerih imajo največkrat dostop zaradi zaposlitve v podjetju, kot so npr. zaposleni v snemalnih studiih, kinooperaterji, tiskarji CD/DVD-jev itd.

Te originale dobijo v roke izdajne skupine (ang. *release groups*), t. i. pripadniki elitnih skupin virtualnih »profesionalnih piratov«, ki poskrbijo za razbijanje zaščit, kodiranje vsebin in podobno. Rezultate svojega dela objavljajo v tajnih FTP-strežnikih oz. na najbolj uglednih razpečevalskih spletnih straneh (ang. *top sites*), katerih naslov in dostopne pravice imajo le določeni izbranci, t. i. prvi sejanci (večinoma izkušeni računalničarji, hekerji), ki dajo datoteke v sistem tako, da jih najprej prenesejo na svoj osebni računalnik ali jih s pomočjo posebnega protokola prenašajo neposredno med strežniki. Nato t. i. pospeševalci objavijo povezave do njih, npr. torrente, na ustreznih spletnih straneh.

Problem nastane, če na tej točki nastopijo kiber kriminalci (niso prisotni pri vseh datotekah, pri filmih in glasbi manj, drugače je s programi, zlasti kjer je potrebno vpisati pravo serijsko številko), katerih si nihče ne želi v sistemu, vendar pa jih je nemogoče izriniti. Datoteke, ki so po njihovem mnenju zanimive za širši krog uporabnikov, prenesejo na svoj računalnik, ustrezno predelajo, dodajo škodljive kode in kot kopijo kopije vrnejo v sistem. Uporabniki, ki naletijo na tovrstne datoteke, so razočarani, saj ne dobijo tistega, kar so želeli, temveč le veliko težav.¹⁵²

¹⁵¹ Kovačič, str. 43.

¹⁵² Vir: http://www.mojmikro.si/v_srediscu/razkritje/zakaj_pa_ne, zadnjič obiskano 26. 1. 2014.

Slika 01: Prikaz piramidnega sistema internetnega piratstva.¹⁵³

3.7 Mednarodne institucije za boj proti piratstvu

Na mednarodni ravni se proti piratstvu borijo štiri organizacije, pri čemer vsaka zastopa svoje področje. Organizacija BSA se bori proti piratstvu programske opreme, MPAA zastopa področje filmske industrije, RIAA in IFPI pa zastopata interese glasbene industrije. Tovrstnih organizacij je več,¹⁵⁴ vendar delujejo v manjšem obsegu.

3.7.1. Organizacija BSA

BSA¹⁵⁵ (*Business »Software Alliance«*¹⁵⁶) je vodilni globalni predstavnik panoge ponudnikov programske opreme, neprofitno združenje, ki predstavlja in ščiti največje globalne izdelovalce programske opreme. Microsoft jo je ustanovil leta 1988, deluje v več kot 60 državah po vsem svetu in je vodilna organizacija, namenjena spodbujanju varnega in legalnega digitalnega sveta. Nastopa v imenu svetovne industrije komercialne programske opreme pred državnimi organi in na mednarodnem trgu. Njeni programi spodbujajo tehnološke inovacije skozi izobraževanje, ki promovira zaščito avtorskih pravic, boj proti piratstvu, kibernetiko varnost, trgovanje in e-poslovanje. Člani BSA so podjetja Adobe, Apple, McAfee, Microsoft, Autodesk, Avid, Bentley Systems, Borland, CNC Software/Mastercam, PTC, SolidWorks, Sybase, Symantec, The MathWorks in UGS. Prepričani so, da morajo nove tehnologije izboljševati legalne načine dostopa in distribucije izdelkov, zaščiteneh z zakoni o avtorskih pravicah.

¹⁵³ <http://photos1.blogger.com/hello/43/1633/1024/the%20pyramid%20of%20internet%20piracy.jpg>, zadnjič obiskano 26. 1. 2014.

¹⁵⁴ Na seznamu je evidentiranih kar 125 organizacij, ki so leta 2012 nasprotovale internetnemu piratstvu. Seznam objavljen na: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_organizations_with_official_stances_on_the_SOPA_and_PIPA, zadnjič obiskano 12. 5. 2014.

¹⁵⁵ Uradna spletna stran BSA: http://ww2.bsa.org/country.aspx?sc_lang=sl-SI, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁵⁶ Oktobra 2012 so spremenili naziv iz »Business Software Alliance« v krajši »The Software Alliance«, http://en.wikipedia.org/wiki/Business_Software_Alliance, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

3.7.2. MPAA

Prvi zametki združenja MPAA (ang. *The Motion Picture Association of America*) segajo v leto 1922, v MPAA se preimenuje leta 1945.¹⁵⁷ Leta 1975 so zaposlovali bivše FBI uradnike¹⁵⁸ za vzpostavljanje strožjega nadzora. Je neprofitna poslovna in trgovinska zveza, katere glavni cilj je pospeševanje poslovnih interesov velikih filmskih studiev. Trenutno jo vodi Christopher J. Dodd.¹⁵⁹ Pomožna zveza vključuje nekatere največje filmske studie v Hollywood-u, kot so Walt Disney Pictures, Columbia Pictures, Paramount Pictures, 20th Century Fox, Universal Studios in Warner Bros. MPAA še vedno zagovarja kreativno in umetniško svobodo režiserjev, medtem ko je pozivala javne in privatne institucije po vsem svetu k ščitenju avtorskih pravic, naprednim tehnološko usmerjenim inovacijam in odpiranju tržišč izjemno močnemu globalnemu mediju filmu. Skozi zgodovino in tudi v sedanosti je osrednja misija oz. cilj MPAA ostal enak, in sicer spodbuditi razvoj industrije, umetnosti filma in filmske industrije, omogočiti dostop po vsem svetu, prizadeva si v boju proti piratstvu, preprečevanju kršitev avtorskih pravic in še posebej se bori proti množični uporabi P2P omrežij.

3.7.3. Organizacije na glasbenem področju

RIAA in IFPI sta pomembni združenji na področju glasbene industrije. Obe si prizadevata omogočiti zakoniti glasbeni trg s prostim dostopom in uveljaviti stroge zakone o avtorskih pravicah; pomagata tudi pri razvoju pravnih pogojev in delata vse, kar je v njihovi moči, v boju proti piratstvu. Državne skupine in podružnice, ki se pridružujejo boju proti piratstvu na področju glasbe po svetu, so SNEP¹⁶⁰ v Franciji, BVMI¹⁶¹ v Nemčiji, RIAJ¹⁶² na Japonskem, BPI¹⁶³ v Veliki Britaniji in RIAA v Ameriki.

RIAA (Recording Industry Association of America)

RIAA je predstavnik Ameriške glasbene industrije s sedežem v Washingtonu. Ustanovljena je bila leta 1952, njena prvotna misija je bila upravljanje s pristojbinami avtorskih pravic in problemov, sodelovanje s sindikati in izvajanje raziskav, povezane z založniško industrijo in vladnimi predpisi. Njihovi sedanji cilji obsegajo varstvo pravic intelektualne lastnine in pravice umetnikov, izvajanje raziskave o glasbeni industriji ter nadzor in pregled relevantnih zakonov, predpisov in uredb. Člani RIAA so predvsem založniška podjetja, ki so zasedajo vrh glasbene industrije na svetu; skupaj predstavljajo približno 85 % vseh ustvarjenih in prodanih glasbenih datotek v Ameriki. Potrjujejo tudi določene nagrade, kot so Gold®, Platinum®, Multi-Platinum™ in Diamond glede na uspešnost prodaje.¹⁶⁴ V zadnjem času RIAA pritiska tudi na Google, ko je predstavnica

¹⁵⁷ Več o zgodovini MPAA: <http://www.mpa.org/about/history>, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁵⁸ Johns, str. 504.

¹⁵⁹ Več o MPAA: www.mpa.org/about/ceo, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁶⁰ Več o francoskem SNEP: <http://en.wikipedia.org/wiki/SNEP>, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁶¹ Več o nemškem BVMI, http://en.wikipedia.org/wiki/Bundesverband_Musikindustrie, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁶² Glasbeno združenje na Japonskem, RIAJ: <http://en.wikipedia.org/wiki/RIAJ>, zadnjič obiskano 18.3.2014.

¹⁶³ Britansko fonografsko združenje, BPI: http://en.wikipedia.org/wiki/British_Phonographic_Industry, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁶⁴ Več o RIAA: http://en.wikipedia.org/wiki/Recording_Industry_Association_of_America, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

Katherine Oyama izjavila, da sedanji »*takedown*«¹⁶⁵ ni najboljši sistem, saj so med drugim zelo dostopni tudi za zlorabe. »Najboljši način v boju proti piratstvu so boljše, primernejše, legitimne alternative piratstvu, kot do dokazali Netflix,¹⁶⁶ Spotify in iTunes.« Doda še, da bo prava kombinacija cene in ustreznosti veliko bolj učinkovita pri zmanjševanju piratstva kot kakršna koli zakonodaja.¹⁶⁷

IFPI (International Federation of the Phonographic Industry)

IFPI je registriran v Švici, sekretariat lociran v Londonu, ostale podružnične pisarne ima v Bruslju, Hong Kongu, Miamiu in Moskvi ter je podpora organizaciji RIAA. Število članov se je povečalo na 1400 večjih in samostojnih podjetij v skupno 66 državah. Čeprav je »podružnica«, RIAA na svoji spletni strani poudarja, da IFPI nadzoruje programe za »številne države, brez Amerike«. Založbe so lahko članice lokalnih podružnic kot tudi IFPI obenem. Njihov cilj je promovirati vrednost snemane glasbe, ščititi pravice ustvarjalcev glasbe in razširiti komercialno uporabo posnete glasbe. Članom zagotavlja storitve pravnega svetovanja (lobiranje), delovanje proti piratstvu, litigacijo in različne storitve povezane z zakonodajo, raziskovanje trga in podporo uporabnikom.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Načelo *notice and take down* smo omenili pri samoregulaciji interneta, v podpoglavju o avtonomnih pravnih virih na internetu. Več o načelu: http://en.wikipedia.org/wiki/Notice_and_take_down, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁶⁶ V prihodnosti se predvidevajo velike spremembe tradicionalnih medijev, zametki novega digitalnega sveta so že vidni. Specializirane produkcijske hiše združene z ISP-ji, kakršen je ameriški Netflix, bodo pripravile vse več medijskih vsebin. Privoščile si bodo lahko najboljše scenariste, režiserje in igralce, ki bodo nastopali za potrošnike z veliko kupno močjo. Na koncu bo ostala peščica velikih igralcev, ki bodo uporabnikom ponujali zaokrožene telekomunikacijsko-medijske pakete, s katerimi bodo zajeli večino njihove pozornosti; več v intervjuju »Na internetu bo ostalo zelo malo svobode« z Dan Hindom, britanskim publicistom in zagovornikom medijske reforme, Lenart J. Kučić, Sobotna priloga, 19. 4. 2014; intervju dostopen na spletni strani: <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/na-internetu-bo-ostalo-zelo-malo-svobode.html>, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.

¹⁶⁷ <http://www.theinquirer.net/inquirer/news/2334274/riaa-wants-google-to-do-more-to-fight-piracy>, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

¹⁶⁸ Več o IFPI: http://en.wikipedia.org/wiki/International_Federation_of_the_Phonographic_Industry, zadnjič obiskano 18. 3. 2014.

4. Obstoječi mehanizmi za zagotavljanje pravnega varstva avtorske pravice na internetu

V tem poglavju bo predstavljen nadzor programske opreme v Sloveniji in Nemčiji ter statistična primerjava med državama. Izpostavili smo nadzor programske opreme za pravne subjekte, nadzor nad fizičnimi subjekti se pri nas ne izvaja, zato tudi ni uradne statistike. Situacija v Nemčiji je drugačna, kjer nemški organ pregona BKA nadzira tako pravne kot tudi fizične osebe. Glavni vir v Republiki Sloveniji so letna poročila TIRS-a, ki sodi pod Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Veliko pomoč pri kvalitetnejši in podrobnejši raziskavi dejanskega stanja od leta 2006 do leta 2013 predstavljajo tudi odgovori TIRS-a,¹⁶⁹ ki jih je pripravil Aleksander Golob, višji svetnik, in so podani v nadaljevanju. Glavni vir raziskave za Nemčijo temelji na podobnih podatkih s slovenskimi, le da so nemška letna poročila podana s strani policijsko-kriminalističnega urada, in sicer od leta 2006 do zadnjega objavljenega poročila za leto 2012, ki pa zaenkrat¹⁷⁰ še niso popolni.

Takoj na začetku naj opozorimo na demografsko razliko obeh držav. V Sloveniji, kjer je populacija prebivalcev 2.060.663,¹⁷¹ znaša uradno število gospodarskih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije, 193.412,¹⁷² do 31. decembra 2013. V Nemčiji živi 80.586 milijonov¹⁷³ prebivalcev in ima registriranih 3,6 milijona¹⁷⁴ davčno zavezanih podjetij. Nenazadnje je razlika tudi v velikosti obeh držav in številu prebivalcev, kar tudi ni zanemarljiv dejavnik; po številu prebivalcev je Nemčija kar 40-krat večja, čeprav ta dejavnik ne bi smel biti poglobljen pri zagotavljanju pravnega varstva.

4.1 Delovanje sistema pregona pri fizičnih osebah

Leta 2007 je Tomaž Bratuša v svoji knjigi¹⁷⁵ zapisal:

»Še eden izmed številnih razlogov za spremljanje spletnih dejavnosti vaših otrok je prav gotovo piratstvo. Če bo namreč vaš otrok ali najstnik pretirano kopiral zaščiteni avtorski material, se vam lahko kaj hitro zgodi, da vas bo poiskala policija ali inšpekcija. Poleg zapornih so predpisane tudi denarne kazni, pri čemer vas lahko že zgolj tržni inšpektor kaznuje z zneskom tudi do višine 250.000 evrov.«

Teoretično v določenih državah zgornji citat drži. Vendar glede na konkretno situacijo pri nas v letu 2014 (7 let po izidu knjige) slovenski organi pregona zapisanega v praksi nad fizičnimi

¹⁶⁹ Zadeva: Nadzor programske opreme v SLO – odgovor, številka: 900-2094/2012-2, datum: 9. 11. 2012.

¹⁷⁰ Do maja 2014 še niso objavili poročila v celoti, zato ni mogoča enaka primerjava kot s preostalimi leti.

¹⁷¹ Vir: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6028, zadnjič obiskano 18. 2. 2014.

¹⁷² Upoštevani poslovni subjekti v Poslovnem registru Slovenije po četrletjih (AJ PES). Vir: http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Porocila/Zadnje_porocilo, 18. 2. 2014 (v letu 2012 bilo registriranih 187.426).

¹⁷³ Na dne 30. junij 2013, http://de.wikipedia.org/wiki/Deutschland#cite_note-3, zadnjič obiskano 18. 2. 2014.

¹⁷⁴ Vir: <http://de.wikipedia.org/wiki/Unternehmen> in v »*Unternehmensregister*« (skupno število podjetij: 3.649.397): <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/UnternehmenHandwerk/Unternehmensregister/Tabellen/UnternehmenBeschaeftigtengroessenklassenWZ08.html>, zadnjič obiskano 18. 2. 2014.

¹⁷⁵ Bratuša Tomaž, Hitri vodnik po zaščiti vašega računalnika: Kako se izogniti neželeni pošti, virusom, vdorom in drugim nevarnostim, Založba Pasadena, 2007, str. 112.

osebami ne izvajajo ali nadzirajo, kot že omenjeno v uvodu. Večja je možnost, da zoper kršitelja vložijo tožbo katera od velikih organizacij (glej poglavje 3.7), ki varuje avtorske pravice svojih varovancev. Postopek, kako izslediti spletnega uporabnika (kršitelja), je izvedljiv, a odvisen tudi od zakonodajne regulacije v posamezni državi. Pri nas imamo dokaj strogo normirane posege v komunikacijsko zasebnost, ki so deležni posebnega varstva, kot smo že omenili v podpoglavju 2.2.1 o ustavnem varstvu avtorske pravice. Početje uporabnikov na internetu je izsledljivo; oseba s pravnim interesom se mora prijaviti v posamezno omrežje P2P in iz uporabnikovega računalnika pridobiti nezakonito avtorsko vsebino. Po odkritju IP-naslova računalnika je ISP na podlagi sodne odločbe primoran razkriti identiteto osebe, ki je v določenem času uporabljala IP-naslov. Sledi vložitev tožbe oz. predhodna hišna preiskava ter morebiten zaseg računalniške opreme ter vložitev kazenske ovadbe zoper kršitelja.

V Sloveniji do opisane situacije pri fizičnih subjektih zaenkrat ne prihaja. V letu 2013 je prišlo do odmevnejšega primera kršitve avtorskih pravic in tudi do civilne tožbe, a pri pravnem subjektu (glej podpoglavje 4.2.6). TIRS lahko načeloma pregleduje tudi fizične subjekte, vendar brez sodnega naloga za hišno preiskavo (izda ga le preiskovalni sodnik) ne sme vstopiti v stanovanje. Situacija se razlikuje od države do države. Če vzamemo za primer nemški nadzor nad zagotavljanjem pravnega varstva avtorskih pravic na internetu nad fizičnimi subjekti, lahko ugotovimo, da pregon v praksi izvajajo enako kot pri pravnih subjektih.

4.1.1. Nemška statistika pri fizičnih subjektih

Zbrali smo nekaj podatkov glede piratskega stanja v Nemčiji za fizične subjekte, ki bodo predstavljeni zgolj kot zanimivost. Kot je razvidno iz tabele 01 (prikaz nadzora nad piratstvom programske opreme pri fizičnih subjektih od leta 2006 do 2012), je bilo v letu 2006 storjenih veliko kaznivih dejanj v piratstvu, višek so dosegli v letu 2007, z vsakim naslednjim letom pa se situacija izboljšuje sodeč po statističnih podatkih BKA. V letu 2012 so dosegli najnižjo stopnjo, kar predvidevamo, da je posledica večletnega učinkovitega nadzora in relativno visoke denarne kazni. Tudi vrednost nastale škode je v letu 2006 in 2007 precejšnja, kar pa drastično upada do leta 2012. Številčno primerjanje podatkov zabeleženih primerov kaznivih dejanj je pri fizičnih subjektih sicer mnogo večje kot pri pravnih subjektih, je pa iz primerjave škodnih razredov razvidno (pri pravnih subjektih je nastala škoda ovrednotena na več milijonov evrov, rekordni znesek so zabeležili v letu 2006, kjer je škoda znašala dobrih 36 milijonov evrov), da so finančne kazni za enako kaznivo dejanje za pravne subjekte precej višje.

	Leto 2006	Leto 2007	Leto 2008	Leto 2009	Leto 2010	Leto 2011	Leto 2012 ¹⁷⁶
Prijavljeni osumljenci	1754	2395	1595	1055	523	264	152
Zabeleženi primeri	1920	2979	1854	1351	794	412	531
Razrešeni primeri	1857 (96,7%)	2795 (93,8%)	1698 (91,6%)	1306 (96,7%)	747 (94,1%)	381 (92,5%)	493 (92,8%)
Škodni razredi							OPOMBA: za leto 2012 ni razviden znesek škode
1 – 15 €	865	1543	1288	945	451	286	
15 – 50 €	216	274	189	81	41	12	
50 – 250 €	419	526	224	126	126	27	
250 – 500 €	108	144	34	50	47	18	
500 – 2,5T €	202	401	64	124	98	52	
2,5T – 5 T €	33	59	23	5	8	4	
5T – 25T €	48	27	30	11	16	11	
25T – 50T €	5	0	0	3	0	1	
nad 50T €	2	2	0	2	2	0	
ZNESEK V €	1.327.688	4.179.126	399.526	771.326	957.433	207.010	

Tabela 01: Statistični podatki nadzora nad piratstvom programske opreme pri fizičnih subjektih od 2006 do 2012.¹⁷⁷

V tabeli 02 sta razvidna starost in spol osumljencev iz tabele 01:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Starost, spol	1754 (M=1475, Ž=279)	2395 (M=1837, Ž=558)	2395 (M=1837, Ž=558)	1055 (M=868, Ž=187)	523 (M=449, Ž=74)	264 (M=225, Ž=39)	323 (M=282, Ž=41)
do 14 let	10 (5xM, 5xŽ)	11 (6xM, 5xŽ)	11 (6xM, 5xŽ)	4 (3xM, 1xŽ)	5 (4x M, 1xŽ)	1 (1xM)	/
14 do 16 let	30 (22xM, 8xŽ)	49 (24xM, 25xŽ)	49 (24xM, 25xŽ)	10 (7xM, 3xŽ)	6 (6xM)	3 (3xM)	/
16 do 18 let	56 (44xM, 12xŽ)	123 (85xM, 38xŽ)	123 (85xM, 38xŽ)	23 (20xM, 3xŽ)	16 (14x M, 2xŽ)	11 (11xM)	/
18 do 21 let	135 (121xM, 14xŽ)	154 (126xM, 28xŽ)	154 (126xM, 28xŽ)	81 (71xM, 10xŽ)	38 (28x M, 10xŽ)	21 (17xM, 4xŽ)	/
21 do 23 let	104 (89xM, 15xŽ)	118 (95xM, 23xŽ)	118 (95xM, 23xŽ)	70 (64xM, 6xŽ)	35 (33x M, 2xŽ)	18 (14xM, 4xŽ)	/
23 do 25 let	86 (74xM, 12xŽ)	105 (92xM, 13xŽ)	105 (92xM, 13xŽ)	72 (56xM, 16xŽ)	25 (24x M, 1xŽ)	19 (17xM, 2xŽ)	/
25 do 30 let	227 (190xM, 37xŽ)	248 (208xM, 40xŽ)	248 (208xM, 40xŽ)	180 (151xM, 29xŽ)	97 (88x M, 9xŽ)	48 (45xM, 3xŽ)	/
30 do 40 let	436 (373xM, 63xŽ)	446 (349xM, 97xŽ)	446 (349xM, 97xŽ)	248 (201xM, 47xŽ)	125 (105x M, 20xŽ)	61 (52xM, 9xŽ)	/
40 do 50 let	432 (345xM, 87xŽ)	720 (505xM, 215xŽ)	720 (505xM, 215xŽ)	213 (167xM, 46xŽ)	121 (99x M, 22xŽ)	50 (38xM, 12xŽ)	/
50 do 60 let	178 (160xM, 18x Ž)	353 (294x M, 59xŽ)	353 (294x M, 59xŽ)	120 (97x M, 23xŽ)	37 (32xM, 5xŽ)	24 (22xM, 2xŽ)	/
nad 60 let	60 (52xM, 8xŽ)	68 (53x M, 15xŽ)	68 (53x M, 15xŽ)	34 (31x M, 3xŽ)	18 (16xM, 2xŽ)	8 (5xM, 3xŽ)	/

Tabela 02: Statistični podatki glede starosti in spola osumljencev iz tabele 01.
(*Za leto 2012 ni objavljenih podrobnejših podatkov kot za predhodna leta.)

¹⁷⁶ Vir: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/2013/PKS2012.pdf?__blob=publicationFile, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.

¹⁷⁷ Vir: http://www.bka.de/nn_242508/DE/Publikationen/PolizeiilicheKriminalstatistik/AeltereAusgaben/aeltereAusgaben_node.html?__nnn=true, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.

4.1.2. Odgovornost za spletne kršitve avtorskih pravic tretjih oseb s strani otrok

Proti koncu leta 2012 se je na nemškem sodišču v Kölnu odvil zanimiv primer, odmeven zaradi končne odločitve Zveznega vrhovnega sodišča (BGH¹⁷⁸), ki je bil velik udarec predvsem za glasbeno in filmsko industrijo, saj starši niso odgovorni¹⁷⁹ za nezakonito izmenjavo vsebin svojih otrok. Tožniki so bili štiri največji nemški proizvajalci in imetniki izključnih avtorskih pravic na glasbenih delih, toženi stranki sta starša treh otrok. Po prijavi kršitve in opravljeni hišni preiskavi so na računalniku najmlajšega sina našli programsko opremo za izmenjavo datotek (P2P) in shranjene sporne glasbene datoteke. Starša sta podala izjavo k opustitvi bodočih kršitev, nista pa želela plačati stroškov opomina in odškodnine. Tožniki so zatrjevali, da sta kršila starševsko dolžnost nadzora in tako »omogočila nepooblaščen javni dostop do avtorsko zaščitene glasbene datoteke in s tem posegla v pravico omogočanja javnega dostopa, ki pripada izključno proizvajalcem nosilcev zvoka«. ¹⁸⁰ Očitati so jima tudi *poseg v izvajalske pravice avtorjev do omogočanja dostopa javnosti, katerih imetniki so prav tako proizvajalci nosilcev zvoka.* ¹⁸¹ Na prvi¹⁸² in drugi¹⁸³ stopnji je sodišče pritrnilo starševski odgovornosti, saj bi starši morali ves čas vedeti, kaj počnejo njihovi otroci na internetu, vrhovno sodišče pa je nasprotno ugotovilo, da zahtev ni utemeljen, in razveljavilo predhodno odločbo. Pri obsegu potrebnega nadzora starševske pravice se upoštevajo starost, osebnost, značaj otroka in konkretne okoliščine vsakokratnega primera. Vsekakor se staršem, v kolikor mladoletnemu otroku omogočijo uporabo računalnika, ne sme postavljati nerazumnih in pretiranih zahtev,¹⁸⁴ saj je to v današnjih časih praktično nemogoče iz več razlogov. Večina mladih je računalniško bolj pismenih kot njihovi starši, na internetu so bolj usposobljeni in iznajdljivi, če je internet v skupnem gospodinjstvu v souporabi več oseb; otroke je praktično nemogoče nadzorovati 24 ur na dan, sploh kadar so starši odsotni zaradi službenih obveznosti. Zvezno sodišče je razsodilo, da starši zadostijo dolžnosti nadzora svojih mladoletnih otrok pri uporabi interneta že s tem, da jih le poučijo o nevarnosti spletnih kršitev pravic tretjih oseb in jim prepovedo vsakršno udeležbo na P2P omrežjih, ki omogočajo kršitve avtorsko zaščitene del, ni pa jih treba ves čas nadzorovati ter preko računalniških strokovnjakov dokazovati, da so poskrbeli za celotno računalniško zaščito in nadzor.¹⁸⁵ Zahtevanega strožjega nadzora s strani tožnikov ne upravičuje niti dejstvo, da je treba upoštevati obseg nevarnosti, ki jih za tretje osebe pomeni nedovoljena uporaba P2P.

S to odločitvijo je sodišče odpravilo pravno negotovost in razumno določilo meje starševske odgovornosti za kršitve avtorskih pravic tretjih oseb, storjene s strani mladoletnih otrok z uporabo interneta. Tako bo odškodninska odgovornost staršev podana le v primeru, ko otrok ne

¹⁷⁸ BGH – *Bundesgerichtshof*, Zvezno vrhovno sodišče v Nemčiji.

¹⁷⁹ Starši so odgovorni do otrokovega 7. leta. V tem primeru bodo morali odgovarjati, kazni v nemških civilnih procesih lahko dosežejo tudi znesek po več tisoč evrov.

¹⁸⁰ §85/I, prvi stavek, 3. primer nemškega Zakona o avtorskih pravicah (Urheberrechtsgesetz – UrhG, BL IS. 1273).

¹⁸¹ §78/I, tč. 1 UrhG (BL I S. 1273).

¹⁸² Sodba LG Köln z dne 30. marca 2011, št. 28 O 716/10.

¹⁸³ Sodba OLG Köln z dne 23. marca 2012, št. 6 U 67/11.

¹⁸⁴ Starši bi morali preprečiti naložitev programske opreme, ki omogoča nelegalno izmenjavo datotek, z namestitvijo požarnega zidu ali z odprtjem uporabniškega računa z omejenim dostopom. Poleg tega bi bili v teh primerih dolžni otroka nenehno nadzirati (brez konkretnega povoda) in preverjati računalnik glede spornih vsebin, česar niso dolžni preverjati.

¹⁸⁵ Vir: Barbara Kramžar, »Črni dan za glasbeno industrijo«, Delo, 17. 11. 2012, leto 54/št. 266.

bodo primerno poučili o nedovoljenosti dajanja na voljo avtorskoppravno varovanih vsebin tretjim osebam in mu tega ravnanja ne prepovedali.¹⁸⁶

4.1.3. Konkreten primer piratstva v Nemčiji

Med raziskovanjem piratstva pri nas in v Nemčiji smo naleteli na zanimiv primer¹⁸⁷ osebe iz Slovenije, ki se je preselila v Nemčijo. Izvedeli smo, da je oseba kmalu po prihodu v Nemčijo, dne 21. junija 2013, snela dve seriji TV nanizanke »*How I Met Your Mother*«. Navada je železna srjaca in pri nas je takšno početje običajno, mnogi se ga dnevno poslužujejo, drugače pa je s tem v Nemčiji. Ne dolgo za tem, dne 10. julija 2013, je oseba dobila predlog izvensodne poravnave od odvetniške pisarne Waldorf Frommer, ki zastopa stranko Twentieth Century Fox Home Entertainment Germany GmbH zaradi nelegalne izmenjave preko njegovega internetnega priključka,¹⁸⁸ da je dolžna plačati skupno 732,00 €, od tega je znašala odškodnina za nastalo škodo 300,00 €, odvetniški stroški pa 432,00 €. Oseba je poslala ugovor, na podlagi katerega so znižali znesek plačila na 550,00 € in odobrili mesečno odplačevanje na 22 obrokov.

Dne 24. junija 2013 je odvetniška pisarna Waldorf Frommer, ki zastopa stranko Twentieth Century Fox Home Entertainment Germany GmbH, na podlagi sodnega sklepa Deželnega sodišča v Münchnu pridobila IP naslov uporabnika, s katerim so nato od nemškega ISP Telefonica Germany GmbH & Co. OHG pridobili njegove osebne podatke. Sklep se sklicuje na §101 Abs. 9 UrhG (nem. *Anspruch auf Auskunft*; pravico do pridobitve informacij), brez sklepa sodišča se zgolj preko P2P izmenjave in ugotovljenega IP naslova ne more pridobiti podatkov uporabnika. Na podlagi tega sklepa se ISP-ju dovoljuje posredovati osebne podatke njihovega uporabnika (ime in naslov). Po pridobitvi podatkov uporabnika (kršitelja) je odvetniška pisarna kot zastopnik imetnika avtorskih pravic poslala predlog izvensodne poravnave zaradi nelegalnega razširjanja serije »*How I met your mother*«. Zahtevali so tudi prepoved nadaljnje distribucije, odškodnino in povrnitev nastalih stroškov. Uporabnikova sneta dela sta bila večkrat dalje nelegalno distribuirana¹⁸⁹ preko P2P omrežij, kar za njih pregleduje in spremlja podjetje Firma ipoque GmbH. Preiskovalni program podjetja *ipoque* je podal zanesljive dokaze, da so bila avtorsko zaščitena dela preko uporabnikovega IP naslova na svetovnem spletu ponujena za nadaljnjo distribucijo in reprodukcijo. Ilegalni izmenjavi se lahko sledi le do uporabnikovega doma (»*bis zur Haustür*«), za kar uporabnik tudi osebno odgovarja. Uporabnik je moral (i) podpisati takojšnjo opustitveno izjavo do nadaljnjih kršitev, (ii) plačilo odškodnine (ne plačila prodajne cene, ampak pavšalno ceno licence javne uporabe dela na svetovni ravni), (iii) povrnitev vseh nastalih stroškov (kot so cena raziskovanja, kršitev avtorskih pravic, sodnih stroškov in strošek za ISP za pridobitev uporabnikovih podatkov), ki pavšalno znašajo 300,00 € (kar je sprejemljiva cena v podobnih primerih) in (iv) plačilo odvetniških stroškov, ki za izvensodno poravnavo znašajo 432,00 €.

¹⁸⁶ Dolžan Judita, Pravna praksa, GV Založba, 2013, št. 32, str. 27.

¹⁸⁷ V 9. poglavju je priložen tudi del nemške odločbe tega primera.

¹⁸⁸ Zadeva v nemščini: *Illegales Tauschbörsenangebot über Ihnen Internetanschluss*.

¹⁸⁹ Do nadaljnje distribucije je prišlo med procesom »downloadanja« obeh delov ali v kolikor ga uporabnik ni nemudoma zbrisal iz računalniškega diska ter ga tako pustil še drugim, da si ga snamejo od njega.

Uporabnik je nato odvetniški pisarni poslal ugovor, v katerem se je skliceval tudi na dejstvo, da je tujec in ne pozna nemškega prava, da je bila zanj prva tovrstna kazen itd., s katerim se zastopnik imetnika avtorskih pravic niso strinjali. Poslali so mu ponovni predlog izvensodne poravnave v interesu čimprejšnje razrešitve primera in mu znižali celotno plačilo na 550,00 € ter mu omogočili obročno mesečno odplačevanje.

4.2 Delovanje sistema pregona pri pravnih subjektih v Sloveniji

4.2.1. Splošno o TIRS-u

TIRS-ova pristojnost je utemeljena v določbi 186. člena ZASP.¹⁹⁰ Nadzor nad računalniškimi programi v sklopu rednih pregledov so začeli opravljati že v prejšnjem stoletju, in sicer od leta 1999 naprej. Izbor subjektov nadzora opravljajo na več načinov, na podlagi prejetih prijav od fizičnih oseb in specializiranih podjetij ali skupin (ki se tudi ukvarjajo z nadzorom programske opreme, npr. BSA), lastne izbire po metodi naključnega izbora ali v okviru ciljno usmerjenih akcij¹⁹¹ nadzora. Posebnost je nenapovedan pregled inšpektorja, ki ima v nasprotju s policijo pravico pregledati vse prostore, opremo in dokumentacijo. Za svoje delovanje ima namreč podlago v zakonu,¹⁹² kar je velika prednost. Zakon uvršča računalniški program med pisana avtorska dela,¹⁹³ zato so tako tudi varovana. V raziskavi smo med seboj primerjali podatke inšpekcijskih pregledov od leta 2006 do leta 2013. Iz poročil je razvidno, da nadzorujejo spoštovanje avtorskih pravic na računalniškem področju pri gospodarskih subjektih in samostojnih podjetnikih posameznikih. Vsako leto preverjajo:

- a. zakonitost reproduciranja (pod kakšnimi pogoji se računalniški program uporablja),
- b. pravico distribuiranja (na kakšen način se računalniški program lahko prodaja oz. prenaša od uporabnika na uporabnika),
- c. pravico dajanja v najem (izključna pravica dajanja programa v najem).

Prva razlika v pristojnosti nadzora med Slovenijo in Nemčijo je v samem organu. Večina podatkov glede opravljanja nadzora izhaja iz inšpekcijskih letnih poročil, v pomoč so tudi odgovori TIRS-a, ki jih je pripravil Aleksander Golob. Uvodoma naj pojasnimo, da je sprememba ZASP iz leta 2006 prenesla pristojnost s sodišč na prekrškovne organe, kar je povečalo količino inšpektorskega dela. Pred tem so v teh primerih vlagali obdolžilne predloge, sedaj pa je največ izdanih ukrepov v obliki opomina ali opozorila, saj je politika inšpektorata pri izdajanju ukrepov preventivne narave. Glavni razlog za milejše sankcije je učinkovitost, saj se po njihovem mnenju s tem hitreje doseže zelen učinek pri kršitelju, posledično je tudi kršitve manjše.

¹⁹⁰ Določba 186. člena: »(1) Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb, ki so sankcionirane v 184. in 185. členu tega zakona, opravlja tržna inšpekcija. Te zadeve se obravnavajo kot nujne. (2) Kadar inšpektor ugotovi, da gre za prekršek iz prejšnjega odstavka: 1. zaseže predmete, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek ali so nastali s prekrškom, in 2. z odločbo odredi, da se v določenem roku odpravijo ugotovljene nepravilnosti.«

¹⁹¹ V preteklosti so obravnavali medijske hiše, odvetnike, arhitekta, avtomehanike in podobno.

¹⁹² Določba 20. člena ZIN.

¹⁹³ Določba drugega odstavka 5. člena ZASP: »Za avtorska dela veljajo zlasti: (2) pisana dela, kot npr. leposlovna dela, članki, priročniki, študije ter računalniški programi.«

Izvedeti smo želeli, kakšen je profil zaposlenih za nadzor programske opreme in kakšna je zahtevana izobrazba. Zaradi posebnosti in kompleksnosti inšpekcijskega pregleda v zvezi s programi je bila za tovrstni nadzor izbrana posebej usposobljena skupina tržnih inšpektorjev, saj mora inšpektor poznati načine licenciranja vseh različic najpogosteje uporabljenih programov. Letno se udeležujejo posebnih izobraževanj v zvezi z avtorskimi pravicami na področju programske opreme. Kriterij za uvrstitev v skupino, v kateri je 10 do 15 inšpektorjev, je v prvi vrsti veselje do uporabe računalnika; posebna tehnična znanja za nadzor si pridobijo na izobraževanjih in s praktičnim delom. Ko se pokaže potreba po specializiranem nadzoru programov, ga opravi član skupine ali kar celotna skupina. Zavedati se moramo, da inšpektorji, ki opravljajo nadzor programske opreme, ne opravljajo zgolj tega dela, ampak večino časa opravljajo enake nadzore kot ostali tržni inšpektorji, torej po vseh predpisih, za katere je inšpektorat pristojen. Skupaj s podzakonskimi akti je več kot 130 predpisov.

Na vprašanje, kako poteka postopek pregleda v praksi in ali uporabljajo pri delu tudi »*tracking programe*«¹⁹⁴ ter kako poteka sodelovanje z organi pregona, so na TIRS-u odgovorili, da izvajajo nadzor izključno na terenu, in sicer tako, da si na lokaciji subjekta naključno izberejo določeno število računalnikov ter na njih pregledajo nameščene in delujoče programe. Pri delu ne uporabljajo posebnih programskih orodij, kot je *tracking program*, saj na tuje računalnike nimajo pravice nameščati kakršno koli programsko kodo. Za posege v računalniške sisteme, ki bi morebiti povzročili napake, ne glede na to če so napake že obstajale v teh sistemih pred nadzorom ali bi po nadzoru šele nastale, bi odgovarjal inšpektor, ki je nadzor opravljal. V skladu s pristojnostjo pri nadzoru obravnavajo samo prekrške, zato s policijo in tožilstvom ne sodelujejo, ker sta oba organa pristojna za pregon kriminalnih dejanj, povezanih z avtorskimi pravicami. Stik z organi pregona vzpostavijo, če pri rednem delu odkrijejo kaznivo dejanje. V tem primeru posredujejo naznanilo kaznivega dejanja v obravnavo policiji. Kot je razvidno iz tabele 05 (glej stran 56), je bila podana le ena kazenska ovadba oz. naznanilo kaznivega dejanja, in sicer v letu 2006. Vzrok tako majhnemu številu kazenskih naznanil izhaja predvsem iz določil KZ. Do 2012 je določba 126. člena KZ določala, da je kaznivo dejanje neupravičena uporaba enega ali več avtorskih del ali njihovih primerkov in vseboval še dodaten pogoj, da se primerki posedujejo »z namenom prodaje«. Naloga inšpektorata je pregled programov v uporabi, zato ugotovljene kršitve niso izpolnjevale pogojev za kaznivo dejanje. Morda bo sprememba KZ-1 s časom doprinesla višjo stopnjo zavesti pri uporabi avtorskih del.

4.2.2. Upravni postopek

Podatki iz tabele 05 kažejo, da je bilo v okviru upravnega postopka izdanih največ upravnih odločb, s katero se kršiteljem naloži, da kršitev odpravijo, kar pomeni legalizacijo nelegalnih programov ali njihovo odstranitev iz računalnika. Pri nekaterih subjektih upravno ukrepanje niti ni bilo potrebno (ugotovljene kršitve so odpravili med samim pregledom), vsako leto pa je bilo

¹⁹⁴ *Tracking program* je vsaka oblika programske kode (software), ki administratorju omogoča sledenje uporabnika (vse kar le-ta počne) na primer na internetu ali tudi v kakem drugem programskem okolju (npr. v bazah podatkov, tehnični dokumentaciji, v omrežjih itd.). Za vsak namen obstaja poseben tracking program. Najpogostejši tracking program so piškotki (ang. *cookies*).

izrečenih nekaj upravnih opozoril po ZIN-u, ki po določbi 33. člena¹⁹⁵ sodi med preventivne ukrepe inšpekcije in določa naslednje: »če inšpektor pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora odkrije nepravilnosti in oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep, najprej le ustno opozori na nepravilnosti ter na njihove posledice in določi rok za njihovo odpravo.« Inšpektor svoje ugotovitve, izrečeno opozorilo ter rok za odpravo pomanjkljivosti navede v zapisniku. V kolikor nepravilnosti niso odpravljene v določenem roku, lahko inšpektor izreče druge, posebne ukrepe v skladu z zakonom. Ta poseben ukrep je prepoved opravljanja dejavnosti oziroma zaseg predmetov ali dokumentacije, ki jih zavezanec uporablja za kršitve ali so s kršitvami nastali. Prepoved opravljanja dejavnosti se izreče brez predhodno določenega roka za odpravo nepravilnosti, če je to potrebno, da bi se odvrnila neposredna nevarnost za življenje ali zdravje ljudi in živali ali za nastanek škode v naravnem oziroma življenjskem okolju in na premoženju. Inšpektor lahko z odločbo začasno zaseže predmete ali dokumentacijo, ki jih zavezanec uporablja za kršitve ali so s kršitvami nastali, tudi v primeru, ko ugotovi, da kljub izdani odločbi zavezanec ponovi kršitev.¹⁹⁶ Nadaljnji ukrepi,¹⁹⁷ povezani s prepovedjo opravljanja dejavnosti, dajejo pristojnemu inšpektorju pravico odrediti zapečatenje poslovnih ali proizvodnih prostorov, objektov ali drugih prostorov, v katerih se opravlja dejavnost, oziroma delovnih sredstev, naprav in opreme, s katero se opravlja dejavnost.

4.2.3. Prekrškovni postopek

V prekrškovnem postopku inšpektorji izdajajo prekrškovna opozorila in opomine, plačilne naloge, odločbo z globo ter imajo možnost izdati naznanilo kaznivega dejanja, ki ga nato organom pregona odstopijo v nadaljnje reševanje. Razliko med opominom in opozorilom določa ZP-1, obema ukrepoma pa je skupno, da ne vsebujeta denarnih zneskov. Za **opozorilo** določba prvega odstavka 53. člena ZP-1 določa, da lahko pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa namesto izreka sankcije kršitelja opozori, če je storjeni prekršek neznatnega pomena in če pooblaščen uradna oseba oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep. **Opomin** je opredeljen v določbi 21. člena ZP-1, ki določa, da sme prekrškovni organ in sodišče izreči opomin za prekršek, storjen v takih olajševalnih okoliščinah, ki ga delajo posebno lahkega. Opomin se sme izreči tudi, če je prekršek v tem, da ni bila izpolnjena predpisana obveznost, ali je bila s prekrškom povzročena škoda, kršitelj pa je pred izdajo odločbe oz. sodbe o prekršku izpolnil predpisano obveznost oz. popravil ali povrnil povzročeno škodo.

Tudi razliko med plačilnim nalogom in odločbo z globo določa ZP-1. Plačilni nalog, ki po ZP-1 velja kot pisna odločba o prekršku, se izda in vroči kršitelju takoj na kraju prekrška, če pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa prekršek osebno zazna ali ga ugotovi z uporabo ustreznih tehničnih sredstev ali naprav. Ob vročitvi plačilnega naloga se kršitelju hkrati predstavi storjeni

¹⁹⁵ Inšpekcije s ciljem preventivnega ukrepanja:

- odgovarjajo na pisna vprašanja posameznikov, podjetij in institucij, ki se nanašajo na delovanje inšpekcije,
- preko medijev obveščajo javnost o ugotovljenih nepravilnostih ter o posledicah kršitev zakonov in drugih predpisov,
- na druge načine delujejo v smislu osveščanja javnosti.

¹⁹⁶ Določba 34. člena ZIN, (Posebni ukrepi inšpektorjev).

¹⁹⁷ Določba 35. člena ZIN, (Ukrepi, povezani s prepovedjo opravljanja dejavnosti).

prekršek in dokaze, kar se zaznamuje na plačilnem nalogu.¹⁹⁸ Odločba z globo se predpiše in izreče kot glavna sankcija za prekršek, ki se lahko predpiše v razponu ali v določenem znesku.¹⁹⁹ Skupno obema ukrepoma je, da kršitelju nalaga plačilo denarne globe. Pri višini globe sta oba ukrepa enakovredna, razlika nastane v procesnih dejanjih prekrškovnega organa, sodišča in tudi kršitelja pred in po izdaji ukrepa. Bistvene razlike med odločbo z globo in plačilnim nalogom so zajete v tabeli 03.²⁰⁰

Opis dejanja	Odločba	Plačilni nalog
Lahko izdan na podlagi obdolžilnega predloga	da	ne
Izdan na kraju prekrška	ne	praviloma
Potrebna izjava kršitelja glede prekrška	da	ne
Predpisana oblika	da	ne
Predpisana vsebina	da	da
Pravna opredelitev prekrška	da	da
Izrečena globa	da	da
Obrazložitev prekrška	da	ne
Pravni pouk	da	da
Možnost vložitve zahteve za sodno varstvo	da	da
Možnost plačila polovične globe	da	da
Možnost plačila globe na obroke	da	da
Izvedba postopka uklonilnega zapora za fiz. sub.	da	ne
Izterjava neplačane terjatve	da	da

Tabela 03: Razlike med odločbo z globo in plačilnim nalogom.

4.2.4. Postopek inšpekcijskega pregleda v praksi

Zanimalo nas je tudi, zakaj prihaja do razlik pri številu pregledanih računalnikov (zakaj so velike razlike v odstotkih), kako poteka postopek pregleda, ali pregledajo popolnoma vse računalnike ali le določeno število, in koliko časovno traja posamičen pregled. Do razlik pri pregledu računalnikov prihaja zaradi različnega števila računalnikov, ki jih imajo subjekti nadzora v poslovnih prostorih v času nadzora. Inšpektor je sposoben v enem delovnem dnevu, ki traja 6 do 7 ur, pregledati od 15 do 20 računalnikov. Pregled se načeloma opravi v enem dnevu, saj ne bi imelo smisla opravljati nadzor več dni zaporedoma, ker lahko subjekti nadzora na vseh še nepregledanih računalnikih po odhodu inšpektorja odstranijo vse nelegalne programe. Nimajo pa pristojnosti, kot policija pri kaznivem dejanju, da subjekt nadzora za več dni zaprejo in opravijo nadzor v miru. V času nadzora vsi subjekti normalno poslujejo, inšpektorju je v pomoč le en zaposlen, ki hkrati opravlja tudi nadzorno funkcijo, da inšpektor ne pregleduje podatkov,

¹⁹⁸ Določba prvega odstavka 57. člena ZP-1, (Plačilni nalog).

¹⁹⁹ Določba tretjega odstavka 4. člena ZP-1, (Sankcije za prekršek) in prvega odstavka 17. člena ZP-1, (Globa).

²⁰⁰ Tabela s podatki pridobljena s strani TIRS-a.

do katerih nima pravice dostopati ter da kakor koli ne posega v delovanje računalnika. Če je torej v določenem časovnem obdobju opravljen pregled pretežno večjih (glede na število računalnikov) poslovnih subjektov, lahko inšpektor posledično pregleda odstotkovno manj računalnikov, kakor če se opravlja nadzor pri manjšem subjektu ali samostojnem podjetniku posamezniku, kjer se lahko pregledajo vsi računalniki.

4.2.5. Sankcije in uspešnost TIRS-a

Sankcioniranje subjektov je razvidno iz števila subjektov, pri katerih je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa, pa tudi po številu izdanih upravnih in prekrškovnih odločb. Globe za kršitev avtorske pravice in sorodnih pravic so določene v ZASP-u (določba 186. člena), in sicer je za pravni subjekt in samostojnega podjetnika posameznika določena globa 400.000 SIT²⁰¹ oz. 1.669,17 €, za odgovorno osebo pravnega subjekta in za fizično osebo (posameznika) pa je določena globa 80.000 SIT oz. 333,83 €. Takšna je tudi globa, ki jo tržni inšpektorji izrečejo kršitelju.

Zanimal nas je podatek, kakšna je bila višina izrečenih denarnih kazni, za izrečene kazni v prekrškovnih postopkih, vendar tega statističnega podatka, kolikšna je višina izrečenih glob samo pri nadzoru računalniških programov, nimajo. Podatek, s katerim razpolagajo, je samo na ravni celotnega ZASP, kamor spadajo tudi nadzori predvajanja fonogramov in videogramov, javnega prikazovanja, javnega prenašanja, radiodifuznega oddajanja, kolektivnega varovanja pravic in drugo. Iz števila izdanih ukrepov ocenjujejo, da se vsako leto v povprečju izreče za približno 42.000 € glob, kar je razvidno iz podane statistike v tabeli.

Pri raziskavi nemških kriminalističnih statistik smo za vsako leto posebej zasledili vrednost nastale škode v obliki škodnih razredov. Če strnemo, dobimo preglednejši prikaz (tabela 04):

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Znesek škode v €	36.253.851	2.657.029	1.236.652	5.398.994	1.735.947	3.543.949	/ ²⁰²

Tabela 04: Statistični podatki vrednosti nastale škode pri poslovnih subjektih v Nemčiji.

Vrednost škode je podatek kriminalistične statistike in zato predvidevamo, da je podatek ocenjen zgolj s strani kriminalistov, iz nemških poročil pa ni razviden končni podatek zneska škode po zaključenem procesu na sodišču. Kot izhaja iz tabele, je opazen velik upad škode od leta 2006, kjer je bil znesek najvišji (dobrih 36 milijonov) glede na primerjavo z ostalimi leti. Zaradi primerjave s slovenskimi podatki smo se na TIRS obrnili z vprašanjem, kolikšen bi bil po njihovi oceni hipotetičen znesek, če bi pri enakem številu subjektov izdali strožje kazni, kazni, kot bi jih kršiteljem izdali imetniki licenčnih programov. Če bi se tudi namesto opozoril in opominov izdale globe, bi na podlagi njihovega predvidevanja znesek vseh izrečenih glob znašal

²⁰¹ Globe v ZASP-u so še vedno določene v tolarjih.

²⁰² Za leto 2012 podatka ni navedenega v poročilu BKA.

približno 130.000 € na leto. Povsem jasno je, da zneska, kot ga je npr. za leto 2006 navedla Nemčija, TIRS ne more doseči iz dveh razlogov. Prvenstveno zato, ker ima Slovenija približno 40-krat manj prebivalcev in posledično tudi toliko manj gospodarskih subjektov, pri katerih TIRS opravlja nadzor, po drugi strani pa je razlog sistemske narave, saj v Sloveniji razpolagamo s podatki za prekrške, Nemčija pa operira s podatki za kazniva dejanja, kjer se izrekajo denarni zneski (morebiti tudi zaporne kazni), ki so bistveno višji od prekrškovne globe.

4.2.6. Primer poravnave podjetja zaradi nelegalne programske opreme

Eden odmevnejših primerov na področju nelegalne računalniške opreme je sklenitev poravnave za 30.000 € odškodnine podjetja Menart iz Slovenskih Konjic iz leta 2013. Najprej je TIRS pri nadzoru ugotovil nepravilnosti in jih oglobil po predpisih ZP-1 za 1.669,17 €, kasneje pa je sledil še odškodninski zahtevek s strani predstavnikov programske opreme. Odškodninski zahtevek je na začetku znašal skoraj 100.000 € (po ZASP lahko zahtevajo trikratno vrednost nelegalno nameščenih programov), na kar so se podjetje Menart in Rok Koren, zastopnik BSA za programsko opremo v Sloveniji, poravnali s 30.000 € odškodnine. Pri nas praktično ne pride do sodnega procesa. Dušan Vehovar, ustanovitelj in zastopnik podjetja Menart, je dejal, da če ni rednega nadzora, se nelegalni programi po računalnikih hitro razpredejo. V podjetju imajo za približno 150.000 € vredno programsko opremo za potrebe delovnega procesa, zaradi malomarnosti pa tudi nekaj redko uporabljenih nelegalnih programov.²⁰³ Ne uporabljajo jih samo redno zaposleni, temveč tudi razni študentje, ki prihajajo na prakso in vsak si nekaj naloži, v kolikor se to sproti ne nadzira in počisti, nelegalni program ostane na računalniku.²⁰⁴

4.3 Statistična primerjava podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Sloveniji in Nemčiji

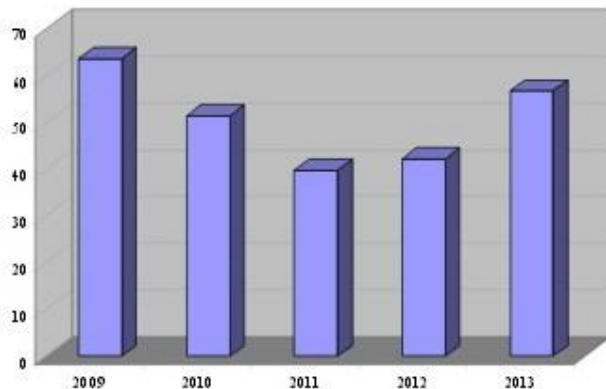
V nadaljevanju sledita tabeli, pri čemer so v prvi podani statistični podatki TIRS-a, v drugi pa podatki nemškega Zveznega kriminalističnega urada, katere smo lahko primerjali s slovenskimi podatki. Zaradi primerjave nas je zanimalo, ali morda obstajajo poročila ali statistika s podobno raziskavo na državni ali evropski ravni in ali morda organi sodelujejo med seboj in z drugimi državami EU. Vendar TIRS na področju programske opreme ne sodeluje z organi pregona drugih držav, ker ima vsaka država drugačno nacionalno zakonodajo. V Sloveniji ima inšpektor po določbi 20. člena ZIN »pravico brez predhodnega obvestila ter brez dovoljenja zavezanca oziroma njegove odgovorne osebe, ne glede na delovni čas, vstopiti v prostore in objekte, na zemljišča in parcele ter k opremi in napravam iz prejšnjega člena, če z zakonom ni drugače določeno«. Podobno ureditev pristojnosti poznajo tudi na Madžarskem in v državah bivše Jugoslavije, ostale evropske države pa opravljajo nadzor nad avtorsko zaščitenimi deli v okviru kaznivih dejanj, kjer so pristojnosti in pooblastila že v osnovi širša, nadzor pa strožji.

²⁰³ Vir: <https://slo-tech.com/novice/t560033>, zadnjič obiskano 6. 3. 2014.

²⁰⁴ Cahunek Toni, novinar, TV SLO 1, prispevek v oddaji Tednik, 11. 3. 2013.

	2006 ²⁰⁵	2007 ²⁰⁶	2008 ²⁰⁷	2009 ²⁰⁸	2010 ²⁰⁹	2011 ²¹⁰	2012 ²¹¹	2013 ²¹²
Število inšpekcijskih pregledov poslovnih subjektov	121	147	128	110	179	121	70 / 135	127
Število vseh računalnikov	1.417	3.877	1.014	1.060	1.161	646	351 / 859	/
Število pregledanih računalnikov	894 (63,1 %)	2.915 (75,2 %)	774 (76,3 %)	768 (72,5 %)	742 (63,9 %)	598 (92,6 %)	224 / 687 (63,8 % / 80 %)	1021 (70 %)
Število pregledanih računalniških programov	4.789	10.433	4.631	4.749	3.744	3.523	1.179 / 2.819	3.465
Število nezakonitih programov (brez predloženih zakonitih dokazil)	527 (11,0 %)	396 (3,8 %)	617 (13,3 %)	588 (12,4 %)	421 (11,2 %)	268 (7,6 %)	147 / 259 (12,5 % / 9,2 %)	416 (12,0 %)
Ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa	67 subj. (55,4 %)	76 subj. (51,7 %)	90 subj. (70,3 %)	70 subj. (63,6 %)	92 subj. (51,4 %)	48 subj. (39,7 %)	25 / 57 subj. (35,7/42,2 %)	72 subj. (56,7 %)
Upravni postopek, kjer je bila izdana upravna odločba:								
- da kršitev odpravijo	49	43	71	55	47	25	7 / 27	32
- izrečeno opozorilo ZIN	10	14	8	7	17	3	10 / 12	10
- ukrep ni bil potreben	8	19	11	8	28	20	8 / 18	30
V prekrškovnih postopkih je bilo izrečenih oz. izdanih:								
- opozorilo ZP-1	24	20	17	9	31	14	7 / 14	20
- opomin	21	25	28	37	37	16	10 / 28	29
- plačilni nalog	14x	17x	33x	14x	9x	2x	1x / 4x	9x
- odločba z globo	5	5	9	9	13	5	5 / 7	7
- kazenska ovadba	1x							

Tabela 05: Statistična primerjava podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Sloveniji od leta 2006 do 2013.

Slika 02: Število kršiteljev avtorskih pravic na računalniškem področju (od 2009 do 2013).²¹³

²⁰⁵ <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2006.pdf>, zadnjič obiskano 25. 11. 2013.

²⁰⁶ <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2007.pdf>, zadnjič obiskano 25. 11. 2013.

²⁰⁷ <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2008.pdf>, zadnjič obiskano 25. 11. 2013.

²⁰⁸ <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2009.pdf>, zadnjič obiskano 25. 11. 2013.

²⁰⁹ <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2010.pdf>, zadnjič obiskano 25. 11. 2013.

²¹⁰ www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2011.pdf, zadnjič obiskano 25. 11. 2013.

²¹¹ <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2012.pdf>, zadnjič obiskano 13. 2. 2014.

Prvi podatek predstavlja prvih 6 mesecev, drugi pa podatke opravljanja nadzora na letni ravni.

²¹² <http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2013.pdf>, zadnjič obiskano 14. 5. 2014.

²¹³ Slika je objavljena v Poslovnem poročilu TIRS-a za leto 2013, str. 113.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 ²¹⁴
Skupno število prijavljenih osumljencev, proti katerim je BKA vodila postopek.	327	273	148	140	163	156	171
Število zabeleženih primerov KD.	727	437	199	143	132	152	158
Razrešeni primeri	715 (98,3%)	419 (95,9%)	190 (95,5%)	137 (95,8%)	128 (97%)	141 (92,8%)	140 (88,9%)
Škodni razredi (nastala škoda)							
1 – 15 €	532	162	101	85	74	99	/
15 – 50 €	25	22	23	8	7	6	
50 – 250 €	45	23	35	8	13	12	
250 – 500 €	15	59	2	3	7	5	
500 – 2500 €	70	43	15	14	9	8	
2500 – 5000 €	5	16	2	9	3	3	
5000 – 25.000 €	22	17	16	8	9	12	
25.000 – 50.000 €	2	7	1	4	1	1	
nad 50.000 €	7	6	4	4	9	5	
ZNESEK ŠKODE V €	36.253.851	2.657.029	1.236.652	5.398.994	1.735.947	3.543.949	
Skupni seštevek osumljencev	327 (M=266, Ž=61)	273 (M=223, Ž=50)	148 (M=125, Ž=23)	140 (M=116, Ž=24)	163 (M=137, Ž=26)	156 (M=123, Ž=33)	158 (M=136, Ž=22)
• do 14 let	/	1 (1xŽ)	/	/	/	/	/
• 14 do 16 let	3 (3xM)	2 (1xM, 1xŽ)	/	1 (1xM)	2 (2xM)	/	2
• 16 do 18 let	5 (3xM, 2xŽ)	3 (3xM)	1 (1xM)	1 (1xM)	1 (1xŽ)	/	3
• 18 do 21 let	23 (19xM, 4xŽ)	19 (18xM, 1xŽ)	7 (7xM)	5 (5xM)	8 (6xM, 2xŽ)	4 (4xM)	
• 21 do 23 let	25 (21xM, 4xŽ)	10 (10xM)	8 (6xM, 2xŽ)	4 (3xM, 1xŽ)	3 (2xM, 1xŽ)	6 (5xM, 1xŽ)	
• 23 do 25 let	23 (19xM, 4xŽ)	19 (17xM, 2xŽ)	6 (4xM, 2xŽ)	6 (3xM, 3xŽ)	7 (6xM, 1xŽ)	11 (8xM, 3xŽ)	17
• 25 do 30 let	42 (35xM, 7xŽ)	31 (26xM, 5xŽ)	24 (19xM, 5xŽ)	24 (20xM, 4xŽ)	34 (26xM, 8xŽ)	18 (13xM, 5xŽ)	
• 30 do 40 let	95 (83xM, 12xŽ)	80 (59xM, 21xŽ)	45 (40xM, 5xŽ)	36 (30xM, 6xŽ)	56 (49xM, 7xŽ)	52 (40xM, 12xŽ)	
• 40 do 50 let	66 (49xM, 17xŽ)	65 (55xM, 10xŽ)	40 (34xM, 6xŽ)	34 (30xM, 4xŽ)	32 (27xM, 5xŽ)	38 (28xM, 10xŽ)	
• 50 do 60 let	40 (30xM, 10xŽ)	12 (30xM, 5xŽ)	12 (10xM, 2xŽ)	19 (14xM, 5xŽ)	17 (16xM, 1xŽ)	26 (24xM, 2xŽ)	
• nad 60 let	5 (4xM, 1xŽ)	8 (4xM, 4xŽ)	5 (4xM, 1xŽ)	10 (9xM, 1xŽ)	3 (3xM)	1 (1xM)	11

Tabela 06: Statistična primerjava podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Nemčiji od leta 2006 do 2012.²¹⁵

4.3.1. Primerjava letnih poročil TIRS-a pri nadzoru programske opreme v Sloveniji

Sledi podrobnejša analiza podatkov za vsako leto glede na podatke iz tabele 05, popolna poročila po letih so objavljena na uradni spletni strani TIRS-a.²¹⁶

Leto 2006

Tržni inšpektorji so obravnavali 121 poslovnih subjektov, pri katerih so pregledali po metodi naključnega izbora pregledali 894 računalnikov, kar predstavlja 63,1 % vseh računalnikov. Pregledali so 4789 računalniških programov in za 527 (kar je 11 % vseh) ni bilo priloženih zakonitih dokazil o uporabi. Pri več kot polovici pregledanih subjektov, natančneje 67 (55,4 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 49 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 10 subjektom so izrekli opozorilo ZIN,

²¹⁴ https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/2013/PKS2012.pdf?__blob=publicationFile, zadnjič obiskano 13. 5. 2014. Podatki niso popolno objavljeni kot so bili za pretekla leta.

²¹⁵ Vsa poročila o nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Nemčiji od leta 2006 do 2012 so objavljena: http://www.bka.de/nn_242508/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/AeltereAusgaben/aeltereAusgaben_node.html?nn=true, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.

²¹⁶ http://www.ti.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/dokumenti/, zadnjič obiskano 14. 5. 2014.

pri 8 subjektih pa ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že v času inšpekcijskega pregleda. V prekrškovnem postopku so 24 kršiteljem izrekli opozorilo ZP-1,²¹⁷ 21 kršiteljem opomin, 14 subjektom so izdali plačilni nalog,²¹⁸ 5 kršiteljem pa so z odločbo odmerili globo²¹⁹ ter zaračunali stroške postopka.

TIRS je preglede opravil tudi pri 4 subjektih glede spoštovanja avtorske pravice distribucije (prodaje). Pri enem pravnem subjektu so ugotovili, da je bila prodaja opravljena v skladu z določili ZASP, pri ostalih treh subjektih (fizične osebe) so ugotovili kršitev pravice, zato so jim izdali upravno odločbo o prepovedi distribuiranja računalniških programov brez predhodnega dovoljenja avtorjev. Proti enemu subjektu je bil v prekrškovnem postopku izdan plačilni nalog zaradi opravljanja trgovinske dejavnosti na črno, eno osebo pa so zaradi lažje oblike prekrška na kršitev zgolj opozorili. TIRS v poročilu še navaja, da je s primerjavo podatkov preteklih let razviden upad nezakonitih računalniških programov, pri številu subjektov, ki uporabljajo vsaj en računalniški program nezakonito, je odstotek kršiteljev nižji od 60 %. Največ kršitev nastane pri manjših programih, ki jih je moč dobiti preko interneta.

Leto 2007

Tržni inšpektorji so obravnavali 147 poslovnih subjektov, pri katerih so pregledali skupno 2915 računalnikov, kar predstavlja 75 % vseh računalnikov. Pregledali so 10.433 računalniških programov in za 396 (kar je 3,8 % vseh) ni bilo priloženih zakonitih dokazil o uporabi. Pri dobri polovici pregledanih subjektov, natančneje 76, je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa, od katerih so 43 subjektom v upravnem postopku naložili, da kršitev odpravijo, 14 subjektom so izrekli opozorilo ZIN, pri 19 subjektih ukrepanje ni bilo potrebno, saj so že v času inšpekcijskega pregleda nepravilnosti odpravili. V prekrškovnem postopku so 20 kršiteljem izrekli opozorilo ZP-1, 25 kršiteljem opomin, 17 subjektom so izdali plačilni nalog, 5 kršiteljem pa so z odločbo odmerili globo ter zaračunali stroške postopka.

Velik upad števila nezakonito uporabljenih računalniških programov v primerjavi s prejšnjim letom (z 11 % na 3,8 %), kar ni le posledica spoštovanja zakona, ampak izbire pregledanih subjektov, med katerimi je bilo 7 velikih podjetij, ki so skupaj uporabljali več kot 7500 računalniških programov, nezakonito pa uporabljali samo 3 računalniške programe. Pri ostalih subjektih je odstotek nezakonito uporabljenih programov znašal okrog 14 %. Trend padanja je še vedno opazen, saj je odstotek subjektov, ki uporabljajo vsaj en računalniški program nezakonito, znašal dobrih 50 %.

Leto 2008

Tržni inšpektorji so obravnavali 128 poslovnih subjektov, pri katerih so pregledali skupno 774 računalnikov, kar predstavlja 76,3 % vseh računalnikov. Pregledali so 4631 računalniških

²¹⁷ Inšpektorji izrečejo opozorilo ZP-1, kadar je prekršek neznatnega pomena.

²¹⁸ Vsakemu v višini 400.000 SIT (v ZASP so denarni zneski še vedno prikazani v tolarjih).

²¹⁹ Vsakemu v višini 400.000 SIT ter nastale stroške.

programov in za 617 (kar je 13,3 % vseh) ni bilo priloženih zakonitih dokazil o uporabi. Pri 90 subjektih (kar je 70,3 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 71 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 8 subjektom so izrekli opozorilo ZIN, pri 11 subjektih ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že v času inšpekcijskega pregleda. V prekrškovnem postopku so 17 kršiteljem izrekli opozorilo ZP-1, 28 kršiteljem opomin, 33 subjektom so izdali plačilni nalog, 9 kršiteljem pa so z odločbo odmerili globo ter zaračunali stroške postopka.

Na podlagi števila nezakonitih računalniških programov v letu 2008 ugotovimo, da se je v primerjavi z večletnim povprečjem iz preteklosti število nezakonitih programov nekoliko povečalo. V primerjavi z letom 2007 se je za skoraj 20 % povečalo število subjektov, ki pri delu uporabljajo vsaj en računalniški program nezakonito.

Leto 2009

Tržni inšpektorji so opravili nadzor pri 110 poslovnih subjektih in po metodi naključnega izbora pregledali 768 računalnikov, kar predstavlja 72 % vseh računalnikov. Pregledali so 4749 računalniških programov in za 588 (12,4 % vseh) ni bilo priloženih zakonitih dokazil o uporabi. Pri 70 subjektih (63,6 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 55 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 7 subjektom so izrekli opozorilo ZIN, pri 8 subjektih pa ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že med samim postopkom inšpekcijskega nadzora. V prekrškovnem postopku so 9 kršiteljem izrekli opozorilo ZP-1, 37 kršiteljem opomin, 14 subjektom so izdali plačilni nalog, 9 kršiteljem pa so z odločbo odmerili globo in zaračunali stroške postopka.

Po prikazani statistiki ugotovimo, da stanje glede kršitev ni bistveno drugače kot prejšnja leta.

Leto 2010

Tržni inšpektorji so obravnavali 179 poslovnih subjektov, pri katerih so po metodi naključnega izbora pregledali 742 računalnikov, kar predstavlja 64 % vseh računalnikov. Pregledali so 3744 računalniških programov in za 421 (11,2 % vseh) ni bilo priloženih dokazil o zakoniti uporabi. Pri 92 subjektih (51,4 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 47 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 17 subjektom so izrekli opozorilo ZIN, pri 28 subjektih ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že v času inšpekcijskega nadzora. V prekrškovnem postopku so 31 kršiteljem izrekli opozorilo ZP-1, 37 kršiteljem opomin, 9 subjektom so izdali plačilni nalog, 13 kršiteljem pa so z odločbo odmerili globo in zaračunali stroške postopka.

Po prikazani statistiki ugotovimo, da stanje glede kršitev ni bistveno drugačno kot prejšnja leta. Uporaba nezakonitih programov in odstotek števila vseh odkritih nezakonitih programov, je tudi v letu 2010 znašal okoli večletnega povprečja.

Leto 2011

Tržni inšpektorji so obravnavali 121 poslovnih subjektov, pri katerih so po metodi naključnega izbora pregledali 598 računalnikov, kar predstavlja dobrih 92 % vseh računalnikov. Pregledali so 3523 računalniških programov in za 268 (7,6 % vseh) ni bilo priloženih zakonitih dokazil. Pri 48 subjektih (39,7 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 25 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 3 subjektom so izrekli opozorilo ZIN, pri 20 subjektih pa ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že v času trajanja inšpekcijskega nadzora. V prekrškovnem postopku so 14 kršiteljem izrekli opozorilo ZP-1, 16 kršiteljem opomin, dvakrat so izdali plačilni nalog, 5 kršiteljem pa so z odločbo odmerili globo in zaračunali stroške postopka. Po prikazani statistiki ugotovimo, da je bilo v letu 2011 najmanj kršitev; odkrili so za 3,2 % nižji odstotek nezakonitih programov v primerjavi s povprečjem zadnjih deset let.

V letu 2011 je bil opravljen ciljno usmerjen nadzor pri odvetnikih in odvetniških družbah; pregled so opravili pri 53 odvetnikih, pri katerih ni bilo veliko kršitev.

Leto 2012

Tržni inšpektorji so obravnavali 135 poslovnih subjektov, pri katerih so po metodi naključnega izbora pregledali 687 računalnikov, kar predstavlja 80 % vseh računalnikov. Pregledali so 2819 računalniških programov in za 259 (kar je 9,2 % vseh) ni bilo priloženih zakonitih dokazil. Pri 57 subjektih (kar je 42,2 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 27 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 12 so izrekli opozorilo ZIN, pri 20 subjektih pa ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že v času trajanja inšpekcijskega nadzora. V prekrškovnem postopku so izrekli 14 opozoril po ZP-1, 28 opominov, štirikrat so izdali globo s plačilnim nalogom in odmerili 7 glob s prekrškovno odločbo.

V letu 2012 so odkrili več kršiteljev avtorskih pravic na računalniškem področju kot v 2011.

Leto 2013

Tržni inšpektorji so obravnavali 127 poslovnih subjektov, pri katerih so po metodi naključnega izbora na 1021 računalnikih pregledali 3465 računalniških programov. Za 416 (12 % vseh) računalniških programov ni bilo priloženih zakonitih dokazil. Pri 72 subjektih (56,7 % vseh) je bila ugotovljena vsaj ena nezakonita uporaba računalniškega programa. V upravnem postopku so 32 subjektom naložili, da kršitev odpravijo, 10 subjektom so izrekli opozorilo ZIN, pri 20 subjektih pa ukrepanje ni bilo potrebno, kršitve so odpravili že v času trajanja inšpekcijskega nadzora. V prekrškovnem postopku so izrekli 20 opozoril po ZP-1, 29 opominov, devetkrat so izdali globo s plačilnim nalogom in odmerili 7 glob s prekrškovno odločbo.

V letu 2013 so opravili ciljno usmerjen nadzor pri turističnih agencijah, prav tako tudi en nadzor nad prodajo programov. Ugotovili so, da je fizična oseba opravljala delo na črno (za sestavljanje

in prodajo računalnikov ni bila registrirana), pri čemer je bil na računalnikih naložen tudi operacijski sistem brez ustrezne licence. Kršitelju je bila izrečena globa s plačilnim nalogom.

TIRS še navaja, da rezultati večletnega nadzora kažejo povprečno stopnjo nezakonito uporabljenih programov, ki znaša 12 %, kar velja tudi za leto 2013. Zadnji dve leti število kršitev narašča, za kar domnevajo, da je najverjetneje posledica ekonomske in gospodarske situacije.

4.3.2. Primerjava letnih poročil BKA pri nadzoru programske opreme v Nemčiji

Nemški organ pregona BKA nadzira tako pravne kot fizične subjekte. Znotraj urada je poseben oddelek odgovoren za internetni kriminal (nem. *Internetkriminalität*), ki se ukvarja še z »phishing-om«,²²⁰ »SPAM-anjem«, varnostjo na internetu, varnostnimi strategijami itd.²²¹ Statistično primerjavo podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Nemčiji smo prikazali v tabeli 06 (glej stran 57). Pod računalniški kriminal v Nemčiji spada:

- a. goljufija s protipravno pridobljenimi debetnimi karticami s PIN številko,
- b. računalniška goljufija in goljufija z vstopnim upravičenjem (uporabniško ime in geslo) v komunikacijske storitve – kraja gesel za Facebook, e-pošto itd.,
- c. ponarejanje datotek, prevare v predelavi podatkov znotraj pravnega prometa,
- d. spreminjanje podatkov, računalniške sabotaže,
- e. vohunjenje podatkov,
- f. piratstvo programske opreme (privatno in poslovno).

Leto 2006

Leta 2006 so zabeležili 727 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 715 primerov (98,3 % vseh). 327 oseb je bilo osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Največ osumljencev je bilo moškega spola (266 oseb). 13,1 % osumljencev ni imelo nemškega državljanstva. Od vseh zabeleženih primerov (727) je bilo izvršenih 723 primerov ter štirje poskusi storitve kaznivega dejanja. Zaradi dokazanih kaznivih dejanj je nastala škoda v rekordni vrednosti 36.253,851 €. Po letu 2006 je opazen drastičen upad vrednosti nastale škode, prav tako tudi zabeleženih primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov.

Leto 2007

Leta 2007 so zabeležili 437 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 419 primerov (95,9 % vseh). 273 oseb je bilo

²²⁰ Ribarjenje (ang. »phishing«) imenujemo lažno predstavljanje nekega podjetja ali finančne institucije z namenom pridobiti najrazličnejše zaupne podatke od uporabnikov (t. i. kraja identitete) internetnih storitev, najpogosteje s pomočjo elektronske pošte in lažnih spletnih mest; več o ribarjenju: <http://www.webopedia.com/TERM/P/phishing.html>, zadnjič obiskano 18. 5. 2014.

²²¹ Vir: www.bka.de/nm_205924/sid_0BA000CF9D72635D21119274379E26D5/nsc_true/DE/ThemenABisZ/themenABisZ_node.html?nnn=true, zadnjič obiskano 13. 11. 2012.

osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Največ osumljencev je bilo moškega spola (kar 223 oseb). 10,6 % osumljencev ni imelo nemškega državljanstva. Od vseh zabeleženih primerov (437) je bilo izvršenih 355 primerov ter 82 poskusov storitve kaznivega dejanja. Zaradi dokazanih kaznivih dejanj je nastala škoda v vrednosti 2.657,029 €. V primerjavi z letom 2006 je opaziti velik upad vrednosti nastale škode, zmanjšalo se je tudi število primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov.

Leto 2008

Leta 2008 so zabeležili 199 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 190 primerov (95,5 % vseh). 148 oseb je bilo osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Največ osumljencev je bilo moškega spola (kar 125 oseb). 6,8 % osumljencev ni imelo nemškega državljanstva. V vseh 199 primerih je bilo storjeno kaznivo dejanje. Zaradi dokazanih kaznivih dejanj je nastala škoda v vrednosti 1.236,652 €. V primerjavi s preostalimi leti je bila dosežena najnižja vrednost nastale škode, zmanjšalo se je tudi število zabeleženih primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov.

Leto 2009

Leta 2009 so zabeležili 143 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 137 primerov (95,8 % vseh). 140 oseb je bilo osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Več osumljencev je bilo moškega spola (kar 116 oseb). 18 % osumljencev ni imelo nemškega državljanstva. V vseh 143 primerih je bilo storjeno kaznivo dejanje. Zaradi dokazanih kaznivih dejanj je nastala škoda v vrednosti 5.398,994 €. V primerjavi z upadom iz obeh predhodnih let se je vrednost nastale škode ponovno povečala, kljub manjšemu številu zabeleženih primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov.

Leto 2010

Leta 2010 so zabeležili 132 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 128 primerov (97 % vseh). 163 oseb je bilo osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Več osumljencev je bilo moškega spola (kar 137 oseb). 16 % osumljencev ni imelo nemškega državljanstva. V vseh 132 primerih je bilo storjeno kaznivo dejanje. Zaradi dokazanih kaznivih dejanj je nastala škoda v vrednosti 1.735,947 €. V primerjavi z letom 2009 je ponovno dosežen precejšen upad vrednosti nastale škode, prav tako tudi zabeleženih primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov.

Leto 2011

Leta 2011 so zabeležili 152 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 141 primerov (92,8 % vseh). 156 oseb je bilo osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Več osumljencev je bilo moškega spola (kar 123 oseb). 16,7 % osumljencev ni imelo nemškega državljanstva. Od vseh zabeleženih primerov (152) je bilo izvršenih 151 primerov ter le en poskus storitve kaznivega dejanja. Zaradi dokazanih kaznivih dejanj je nastala škoda v vrednosti 3.543,949 €. V primerjavi z letom 2010 je vrednost nastale škode ponovno narasla, prav tako tudi število zabeleženih primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov.

Leto 2012

Podatki za leto 2012 niso objavljeni v celoti, kot so bili v predhodnih poročilih BKA, posledično bo primerjava bolj skopa. V letu 2012 so zabeležili 158 primerov kaznivih dejanj s področja piratstva programske opreme poslovnih subjektov. Od tega je bilo razrešenih 140 primerov (88,9 % vseh). 171 oseb je bilo osumljenih kaznivega dejanja, proti njim so kriminalisti vodili postopek. Več osumljencev je bilo moškega spola (kar 126 oseb). V poročilu BKA za leto 2012 ni objavljenih podatkov o vrednosti nastale škode, zato primerjava s preteklimi leti ni mogoča.

Medtem ko so podatki za leto 2012 na nemški spletni strani BKA objavljeni le delno, poročila za leto 2013 sploh še ni objavljenega,²²² zato ga tudi nismo omenili.

²²² Objave poročil smo spremljali vse do konca meseca aprila 2014.

5. Zaključek

Piratstvo je neprijetna resničnost in nemogoče je ustaviti izmenjavanje datotek, dokler jih bodo uporabniki želeli izmenjavati in deliti. Internetna izmenjava vsebin lahko poteka na legalen in nelegalen način, prav slednje pa predstavlja problem. Uporabniki najpogosteje nelegalno izmenjujejo programsko opremo, glasbo in filme, čeprav smo posvetili največ pozornosti piratstvu programske opreme, saj se v Sloveniji edino na tem področju izvaja nadzor nad zagotavljanjem varstva avtorskih pravic na internetu, pa še to so organi pregona pooblašteni nadzirati le pravne subjekte.

Industrijski giganti, t. i. imetniki avtorskih pravic, kot tudi velike proti piratske organizacije, še vedno niso spremenili svojih poslovnih in prodajnih modelov, s katerimi bodo bolj upoštevali in sledili novostim v tehnologiji in ponudili uporabnikom takšne storitve, da na piratstvo ne bodo niti pomislili ter tako šli v korak s časom. Ugotovili smo, da še vedno uporabljajo prakso zastarelih poslovnih modelov, s katerimi preganjajo uporabnike preko sodišč, prav tako upravljavce P2P omrežij in ISP-je ter vlagajo izdatno mero energije v lobiranje za sprejem strogih zakonov. Majhen napredek je v zadnjih petih letih sicer opazen, vendar še to sklepamo, da so bili bolj primorani sprejeti določene spremembe zaradi nepričakovanega napredka tehnologije in ozaveščenosti ljudi pa tudi vedno večje internetne mobilnosti sveta. Kajti s hitrim razvojem internetne tehnologije se pojavljajo tudi novi načini, kako vsebino objaviti na internetu, pa tudi uporaba P2P omrežij je vedno preprostejša, medtem ko se pravne norme na tehnološke spremembe ne odzivajo tako hitro.

V kolikor se vrnemo na besede iz uvodnega dela, lahko pritrdimo, da imamo v Sloveniji visoko stopnjo zlorabe avtorskih pravic na področju programske opreme, kar je posledica neosveščenosti, nepreganjanja in mlade demokracije. Kljub urejeni slovenski zakonodaji, ki je poenotena in primerljiva evropski, bi bilo vseeno treba najti pravne in druge rešitve za učinkovitejši boj proti kršitvam na svetovni ravni. Praksa v Sloveniji poskuša ustvariti okolje, kjer se avtorske pravice spoštujejo, saj tržna inšpekcija vsako podjetje najprej opozori na kršitev in v kolikor opozorila ne upošteva, ga kaznuje. Redno se opravlja nadzor programske opreme le nad poslovnimi subjekti, medtem ko se nadzor nad fizičnimi osebami ne izvaja kljub urejeni zakonodaji. Čeprav ni uradnih statistik o razsežnostih piratstva programske opreme v gospodinjstvih, si upamo trditi, da je vsekakor večji kot pri pravnih subjektih, kjer se avtorske pravice bolj spoštuje že zaradi nadzora s strani TIRS-a in BSA, s čimer je njihov namen dosežen. Kdaj, in če sploh, bodo začeli izvajati dosleden nadzor tudi nad fizičnimi subjekti, kot ga izvajajo v Nemčiji, bo pokazal čas. Pregarja se le osebe, ki se ukvarjajo s preprodajo nelegalne programske opreme in imajo pri tem dobiček, medtem ko se vse ostale uporabnike (predvsem končne uporabnike), ki pridobijo in uporabljajo nelegalno pridobljeno vsebino iz interneta (glasbo, film, e-knjige, programsko opremo), zaenkrat ne kaznuje. S spremljanjem varstva avtorskih pravic na internetu v preteklih letih smo ugotovili, da se odstotkovno v večji meri krši avtorske pravice na področju glasbe in filma kot z uporabo nelegalne programske opreme.

Pritrdimo lahko tudi ugotovitvi, da med uporabniki interneta, sploh med mladimi, vlada nizka osveščenost in zavest o avtorskih pravicah. Rešitev ni samo v preganjanju kršiteljev, temveč so potrebna izobraževanja, ki bi se morala začeti že pri najmlajših, za kar pa v Sloveniji ni systemske rešitve, prave volje in finančnih sredstev. Tudi cena za uporabo avtorskih del pri nas je v primerjavi s tujino relativno visoka in posledica tega je visoka stopnja zlorab in slabo razvit legalni trg avtorskih vsebin. Internetni sistemi za izmenjavo vsebin so iz tehnološkega vidika legalni, so pa razširjeni v takem obsegu, da jih je nemogoče nadzorovati ter enako hitro učinkovito pravno ukrepati. Dejstvo je, da je zakonodaja jasna, a vedno je in bo le stežka sledila tehnološkemu razvoju, napredku in računalniškemu znanju.

Stari načini poslovanja v digitalnem svetu ne dosegajo najboljših rezultatov, namesto njih se bodo morali uveljaviti novi načini ustvarjanja, reproduciranja in distribuiranja del, ki izkoriščajo prednosti interneta z novimi poslovnimi modeli, kar so nekatere industrije že začele uspešno prakticirati. Trend razvoja zadnja leta strmo narašča in svet bo v bodoče še bolj digitaliziran in naprednejši, posledično bo izginjal v trenutno tradicionalni obliki. Kakšna bo prihodnost interneta, nihče ne ve, o tem se zgolj ugiba. Kakšna bo prihodnost piratstva na internetu, je precej odvisno od tega, kako dobro bo znala kreativna industrija izkoristiti prednosti interneta in jih znati približati uporabnikom. Rešitev zagotovo ni v spreminjanju že obstoječe avtorskopravne zakonodaje, nalaganju še strožjih zakonskih omejitev in preganjanje kršiteljev ter ponekod tudi že uvajanje internetne cenzure, temveč je potrebno le najti pravo ravnotežje med interesi vseh akterjev v novodobnem digitalnem svetu. Eden odličnih načinov zmanjšanja piratstva je v VOD in AOD sistemu (kratica: *Video on demand* in *Audio on demand*), s katerim je omogočeno gledanje filmov in poslušanje glasbe preko internetnih ponudnikov 24 ur na dan, po sprejemljivi ceni za uporabnike.

Odkrivanje piratstva ni zapleteno, je pa povezano s stroški. Pogosto posega tudi v človekovo pravico do zasebnosti, prav tako se pirati sklicujejo na pravico do širjenja informacij in svobode govora. Zaradi globalne uporabe, velikosti in široke razširjenosti, tehnološke dovršenosti, velikega števila uporabnikov je nemogoče nadzirati internet in avtorske pravice na internetu. Poleg radikalne spremembe poslovnih modelov bi lahko bila ena od morebitnih rešitev uvedba posebnih prispevkov za imetnike avtorske in sorodnih pravic. Ta prispevek bi ISP zaračunal vsem komercialnim in poslovnim uporabnikom internetnega dostopa. Z uvedbo prispevka bi področje avtorskih pravic pokrilo vso aktualno izgubo. Uporabniki iz izobraževalnih, vladnih in nevladnih organizacij ter znanstveniki bi bili oproščeni plačila prispevka.

6. Bibliografija

6.1 Literatura

- (1) Adeney Elizabeth, *The moral rights of authors and performers: An international and comparative Analysis*, Oxford, University press, 2006.
- (2) Ambrož Matjaž in Jenull Hinko, *Kazenski zakonik (KZ-1) z novelama KZ-1A in KZ-1B, Razširjena uvodna pojasnila*, Ljubljana: GV založba, 2012.
- (3) Bodrin Michele in Levine K. David, *Against Intellectual Monopoly*, 2005; knjiga dostopna na spletni strani: www.dklevine.com/general/intellectual/against.htm, (z dne 25. 4. 2014).
- (4) Bogataj Jančič Maja, *Avtorsko pravo v digitalni dobi*, Založba Pasadena, 2008.
- (5) Bogataj Jančič Maja, Goran Klemenčič, Boštjan Makarovič, Klemen Tičar, Janez Toplišček, *Pravni vodnik po internetu*, GV Založba, Ljubljana 2007.
- (6) Bratuša Tomaž, *Hitri vodnik po zaščiti vašega računalnika: Kako se izogniti neželeni pošti, virusom, vdorom in drugim nevšečnostim*, Založba Pasadena, 2007.
- (7) Chitrakar Urša, *Poznate svoje avtorske pravice*, Pravno informacijski center-PIC, Ljubljana 1999.
- (8) Dolžan Judita, *Pravna praksa*, GV Založba, 2013, št. 32.
- (9) Fermenti Carlo, *Ne-ekonomija, Digitalna ekonomija in paradoksi intelektualne lastnine*, Krtina, Ljubljana 2005.
- (10) Fishman C. Ted, *Kitajski izziv, Vpliv nove velesile na Evropo in svet*, Orbis, 2005.
- (11) Fröhlich Hubert, *INTERNET: Tehnologija, ki spreminja svet*, Tehniška založba Slovenije, Posebna izdaja revije *Življenje in tehnika*, Ljubljana 2013.
- (12) Guy Hart-Davis, *Internet piracy: exposed*, Sybex Inc, 2001.
- (13) Johns Adrian, *Piracy: The Intellectual Property Wars from Gutenberg to Gates*, The University of Chicago Press, 2011.
- (14) Košir Suzana, *Izobraževanje o človekovih pravicah v šolski realnosti*, Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije, Celje, 2011.
- (15) Kovačič Matej, *Zasebnost na internetu*, Mirovni inštitut (Zbirka Politike), Ljubljana, 2003.
- (16) Kraynak Joe, *Računalniški slovar*, Založba MK, Ljubljana 1994.

- (17) Pahor David, Matija Drobnič, *Leksikon računalništva in informatike*, Založba Pasadena, Ljubljana 2002.
- (18) Trojanšek Mateja, *Avtorsko delo v izobraževanju*, Grafis Trade: Inštitut za pravo, Ljubljana 2000.
- (19) Trampuž Miha, Oman Branko, Zupančič Andrej, *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah s komentarjem*, Gospodarski vestnik, Ljubljana 1997.

6.2 Pravni viri

6.2.1. Nacionalni pravni viri

ZAKONODAJA RS

- (1) *Kazenski zakonik*, Uradni list RS, št. 95/04.
- (2) *Kazenski zakonik (KZ-1)*, Uradni list RS, št. 55/08, 66/08, 39/09, 91/11, 50/12.
- (3) *Obligacijski zakonik*, Uradni list RS, št. 83/2001, 28/06, 40/07, 97/07.
- (4) *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah*, Uradni list RS, št. 21/1995, 16/2007, 68/2008.
- (5) *Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu*, Uradni list RS, št. 57/2000, 30/01, 25/04, 73/04, 98/04, 61/06.
- (6) *Zakon o elektronskem poslovanju na trgu*, Uradni list RS, št. 61/06, 45/08, 79/09, 96/09.
- (7) *Zakon o inšpekcijskem nadzoru*, Uradni list RS, št. 56/2002, 26/2007.
- (8) *Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja*, Uradni list RS, št. 59/99, 12/00, 50/04, 98/04, 65/08, 57/12.
- (9) *Zakon o prekrških*, Uradni list RS, št. 7/2003, 86/04, 23/05, 44/05, 55/05, 40/06, 51/06, 70/06, 115/06, 139/06, 3/07, 17/08, 21/08, 76/08, 108/09, 109/09, 45/10, 9/11, 29/11, 21/13, 111/13.
- (10) *Zakon o sodiščih*, Uradni list RS, št. 19/94, 45/95, 26/99, 38/99, 28/00, 26/01, 56/02, 16/04, 73/04, 23/05, 72/05, 100/05, 49/06, 127/06, 27/07, 67/07, 94/07, 45/08, 96/09, 86/10, 33/11, 75/12, 63/13.
- (11) *Uredba o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje*, Uradni list RS, št. 103/2006.
- (12) *Ustava RS*, Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 68/06.

TUJA ZAKONODAJA

- (1) *Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), StF: BGBl. Nr. 111/1936 (StR: 39/Gu. BT: 64/Ge S. 19.).*
- (2) *Final joint version of H.R. 2281, DMCA (Digital Millenium Copyright Act), Signed into law Oct. 28, 1998 as Public Law 105-304.*

6.2.2. Viri EU

- (1) *Direktiva Sveta št. 91/250/EGS z dne 14. maja 1991 o pravnem varstvu računalniških programov (UL L 122, 17. 5. 1991, str. 42).*
- (2) *Direktiva Sveta št. 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine (UL L 346, 27. 11. 1992, str. 61).*
- (3) *Direktiva Sveta št. 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (UL L 248, 6. 10. 1993, str. 15).*
- (4) *Direktiva Sveta št. 93/98/EGS z dne 29. oktobra 1993 o uskladitvi trajanja varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic (UL L 290, 24. 11. 1993, str. 9).*
- (5) *Direktiva št. 96/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 1996 o pravnem varstvu baz podatkov (UL L 77, 27. 3. 1996, str. 20).*
- (6) *Direktiva 98/84/EC Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20.11.1998 o pravnem varstvu storitev, ki temeljijo na pogojnem dostopu ali ga obsegajo, OJ L 320/54 z dne 28. 11. 1998.*
- (7) *Direktivo 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o e-poslovanju) (UL L št. 178 z dne 17. 7. 2000, str. 1).*
- (8) *Direktiva št. 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL L 167, 22. 6. 2001, str. 10).*
- (9) *Direktiva št. 2001/84/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. septembra 2001 o sledni pravici v korist avtorja izvirnega umetniškega dela (UL L 272, 13. 10. 2001, str. 32).*
- (10) *Direktiva 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij*

(Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) (UL L št. 201 z dne 31. 7. 2002, str. 37).

(11) Direktiva št. 2004/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL L 195, 2. 6. 2004, str. 16).

6.2.3. Mednarodni viri

- (1) Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA), Bruselj 24. 6. 2011, 2011/0166 (NLE).*
- (2) Bernska konvencija za varstvo književnih in umetniških del, Uradni list SFRJ - MP, št. 14/75, 4/86; Uradni list RS, št. 24/92, Uradni list RS - MP, št. 3/07.*
- (3) Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino, Uradni list SFRJ - MP, št. 31/72, 4/86, Uradni list RS, št. 24/92, Uradni list RS - MP, št. 9/92, 3/2001, 3/2007.*
- (4) Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, Uradni list EU C 364, 18. 12. 2000.*
- (5) Pogodba Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorski pravici (Uradni list RS-MP, št. 25/1999).*
- (6) Pogodba Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih (Uradni list RS-MP, št. 25/1999).*
- (7) Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine, Uradni list RS - MP, št. 10/95.*
- (8) Svetovna konvencija o avtorski pravici (Uradni list SFRJ-MP, št. 54/1973, Uradni list RS-MP, št. 15/1992).*

6.3 Sodna praksa

- (1) Sodba v zadevi C-70/10, ZOdl. 2011, str. I-11959, dostopna na spletni strani: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-11/cp110126sl.pdf>, (z dne 10. 5. 2014).*
- (2) Sodba v zadevi C-314/12, še neobjavljena v ZOdl., dostopna na spletni strani: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=149924&mode=req&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=SL&cid=501563>, (z dne 10. 5. 2014).*
- (3) Sodba LG Köln z dne 30. marca 2011, št. 28 O 716/10, dostopna na spletni strani: <https://openjur.de/u/331003.html>, (z dne 10. 5. 2014).*
- (4) Sodba OLG Köln z dne 23. marca 2012, št. 6 U 67/11, dostopna na spletni strani: <http://openjur.de/u/270272.html>, (z dne 10. 5. 2014).*

- (5) *Sony Corp. of America v. Universal City Studios, Inc.*, 464 U.S. 417 (1984), http://en.wikipedia.org/wiki/Sony_Corp._of_America_v._Universal_City_Studios,_Inc., (z dne 12. 3. 2014).
- (6) *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd.*, 545 U.S. 913 (2005), primer dostopen na: http://en.wikipedia.org/wiki/MGM_Studios,_Inc._v._Grokster,_Ltd., (z dne 12. 3. 2014).

6.4 Internetni viri

- (1) http://www.mojmikro.si/center/povem_naqlas/microsoftu_piratstvo_dejansko_koristi, (z dne 21. 11. 2013).
- (2) www.bka.de, (z dne 28. 2. 2014).
- (3) http://en.wikipedia.org/wiki/Statute_of_Anne, (z dne 9. 5. 2014).
- (4) <http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/berne.pdf>, (z dne 10. 3. 2014).
- (5) <http://creativecommons.si/cc-faq>, (z dne 12. 5. 2014).
- (6) <http://en.wikipedia.org/wiki/Software>, (z dne 13. 1. 2014).
- (7) http://en.wikipedia.org/wiki/Computer_program, (z dne 13. 1. 2014).
- (8) www.islovar.org/izpisclanka.asp?id=3406&oznaci=1, (z dne 28. 2. 2014).
- (9) <https://slo-tech.com/novice/t561004#crtta>, (z dne 10. 3. 2014).
- (10) <http://www.wipo.int/members/en/index.jsp>, (z dne 10. 3. 2014).
- (11) http://en.wikipedia.org/wiki/Soft_law, (z dne 11. 5. 2014).
- (12) http://sl.wikipedia.org/wiki/Svobodna_avtorska_pravica, (z dne 11. 5. 2014).
- (13) http://en.wikipedia.org/wiki/RAND_Corporation, (z dne 24. 5. 2012).
- (14) http://en.wikipedia.org/wiki/National_Physical_Laboratory_%28United_Kingdom%29, (z dne 24. 5. 2012).
- (15) <http://en.wikipedia.org/wiki/ARPANET>, (z dne 24. 5. 2012).
- (16) www.circleid.com/posts/a_closer_look_at_the_controversy_over_the_internets_birthday_you_decide, (z dne 20. 5. 2012).
- (17) http://www.livinginternet.com/i/ii_arpanet.htm, (z dne 24. 5. 2012).
- (18) http://en.wikipedia.org/wiki/Tim_Berners-Lee, (z dne 9. 5. 2014).

- (19) <http://www.google.com/glass/start/how-it-feels/#video=hif-video>, (z dne 11. 3. 2014).
- (20) https://www.youtube.com/watch?v=VFbYadm_mrW, (z dne 11. 3. 2014).
- (21) <http://searchnetworking.techtarget.com/definition/peer-to-peer>, (z dne 5. 5. 2012).
- (22) http://en.wikipedia.org/wiki/Sony_Corp._of_America_v._Universal_City_Studios,_Inc., (z dne 12. 3. 2014).
- (23) http://en.wikipedia.org/wiki/MGM_Studios,_Inc._v._Grokster,_Ltd., (z dne 12. 3. 2014).
- (24) <http://en.wikipedia.org/wiki/Gnutella#Software>, (z dne 12. 3. 2014).
- (25) <http://en.wikipedia.org/wiki/FastTrack>, (z dne 11. 5. 2014).
- (26) <http://en.wikipedia.org/wiki/Peer-to-peer>, (z dne 11. 5. 2014).
- (27) <http://www.slideshare.net/wearesocialsg/social-digital-mobile-around-the-world-january-2014>, (z dne 11. 3. 2014).
- (28) <http://www.mpa.org/contentprotection/types-of-content-theft>, (z dne 8. 3. 2014).
- (29) <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-11/cp110126sl.pdf>, (z dne 10. 5. 2014).
- (30) http://itlaw.wikia.com/wiki/RIAA_v._Verizon, (z dne 18.3.2014).
- (31) <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=35896>, (z dne 4. 4. 2011).
- (32) www.mojmikro.si/center/povem_naglas/z_zakoni_nad_uporabnike, (z dne 22. 2. 2014).
- (33) <http://fixunix.com/linux/242727-news-rights-comcast-targetted-eef-breaking-law-fighting-free-culture-software-networked-apps.html>, (z dne 4. 4. 2011).
- (34) <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=34338>, (z dne 3. 3. 2011).
- (35) <http://fixunix.com/linux/242727-news-rights-comcast-targetted-eef-breaking-law-fighting-free-culture-software-networked-apps.html>, (z dne 4. 4. 2011).
- (36) <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=35891>, (z dne 4. 4. 2011).
- (37) <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=35598>, (z dne 4. 4. 2011).
- (38) <https://slo-tech.com/novice/t375983#crta>, (z dne 13. 5. 2014).
- (39) <https://slo-tech.com/novice/t409106#crta>, (z dne 13. 5. 2014).

- (40) <http://www.telecompaper.com/news/french-online-music-worth-eur-110-mln-in-2011-study--852719>, (z dne 13. 5. 2014).
- (41) <https://slo-tech.com/novice/t513165>, (z dne 13. 5. 2014).
- (42) <https://slo-tech.com/novice/t534160>, (z dne 13. 5. 2014).
- (43) http://www.mojmikro.si/v_srediscu/razkritje/zakaj_pane, (z dne 26.01.2014.)
- (44) http://ww2.bsa.org/country.aspx?sc_lang=sl-SI, (z dne 18. 3. 2014).
- (45) http://en.wikipedia.org/wiki/Business_Software_Alliance, (z dne 18. 3. 2014).
- (46) <http://www.mpaa.org/about/history>, (z dne 18. 3. 2014).
- (47) www.mpaa.org/about/ceo, (z dne 18. 3. 2014).
- (48) <http://en.wikipedia.org/wiki/SNEP>, (z dne 18. 3. 2014).
- (49) http://en.wikipedia.org/wiki/Bundesverband_Musikindustrie, (z dne 18. 3. 2014).
- (50) <http://en.wikipedia.org/wiki/RIAJ>, (z dne 18.3.2014).
- (51) http://en.wikipedia.org/wiki/British_Phonographic_Industry, (z dne 18. 3. 2014).
- (52) http://en.wikipedia.org/wiki/Recording_Industry_Association_of_America, (z dne 18. 3. 2014).
- (53) http://en.wikipedia.org/wiki/Notice_and_take_down, (z dne 18. 3. 2014).
- (54) <http://www.theinquirer.net/inquirer/news/2334274/riaa-wants-google-to-do-more-to-fight-piracy>, (z dne 18. 3. 2014).
- (55) http://en.wikipedia.org/wiki/International_Federation_of_the_Phonographic_Industry, (z dne 18. 3. 2014).
- (56) www.bka.de/nn_205924/sid_0BA000CF9D72635D21119274379E26D5/nsc_true/DE/ThemenABisZ/themenABisZ_node.html?nnn=true, (z dne 13. 11. 2012).
- (57) http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6028, (z dne 18. 2. 2014).
- (58) http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Porocila/Zadnje_porocilo, (z dne 18. 2. 2014).
- (59) http://de.wikipedia.org/wiki/Deutschland#cite_note-3, (z dne 18.02.2014).
- (60) <http://de.wikipedia.org/wiki/Unternehmen>, (z dne 18. 2. 2014).
- (61) <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/UnternehmenHandwerk/Unternehmensregister/Tabellen/UnternehmenBeschaeftigtengroessenklassenWZ08.html>, (z dne 18. 2. 2014).

- (62) http://www.bka.de/nn_242508/DE/Publikationen/PolizeilicheKriminalstatistik/AeltereAusgaben/aeltereAusgaben_node.html? nnn=true, (z dne 13. 5. 2014).
- (63) <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/2013/PKS2012.pdf? blob=publicationFile>, (z dne 13. 5. 2014).
- (64) http://www.ti.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/dokumenti/, (z dne 14. 5. 2014).
- (65) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2006.pdf, (z dne 25. 11. 2013).
- (66) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2007.pdf, (z dne 25. 11. 2013).
- (67) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2008.pdf, (z dne 25. 11. 2013).
- (68) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2009.pdf, (z dne 25. 11. 2013).
- (69) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2010.pdf, (z dne 25. 11. 2013).
- (70) www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPorocilo2011.pdf, (z dne 25. 11. 2013).
- (71) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2012.pdf, (z dne 13. 2. 2014).
- (72) http://www.ti.gov.si/fileadmin/ti.gov.si/pageuploads/dokumenti/TirsPoslovnoPoroci_lo2013.pdf, (z dne 14. 5. 2014).
- (73) <https://slo-tech.com/novice/t560033>, (z dne 6. 3. 2014).
- (74) <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/na-internetu-bo-ostalo-zelo-malo-svobode.html>, (z dne 13. 5. 2014).
- (75) http://lyrics.wikia.com/Loudon_Wainwright_III:Something_For_Nothing, (z dne 18. 2. 2014).
- (76) www.youtube.com/watch?v=gcSShxiV3IU, (z dne 18. 2. 2014).
- (77) <http://www.webopedia.com/TERM/P/phishing.html>, (z dne 18. 5. 2014).

6.5 Drugi viri

- (1) Bogataj Jančič Maja, intervju: »Danes z zastarelim avtorskim pravom ni zadovoljen nihče!«, Marketing Magazin, št. 377, oktober 2012.

- (2) Cahunek Toni, novinar, TV SLO 1, oddaja Tednik, 11. 3. 2013.
- (3) Kramžar Barbara, članek »Črni dan za glasbeno industrijo«, Delo, 17. 11. 2012, leto 54/št. 266; članek je dostopen na spletni strani: <http://www.delo.si/arhiv/crni-dan-za-glasbeno-industrijo.html>, (z dne 15. 5. 2014).
- (4) Lenart J. Kučič, Sobotna priloga, 19. 4. 2014; intervju dostopen na spletni strani: <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/na-internetu-bo-ostalo-zelo-malo-svobode.html>, zadnjič obiskano 13. 5. 2014.
- (5) TIRS, Zadeva: Nadzor programske opreme v SLO – odgovor, številka: 900-2094/2012-2, datum: 9. 11. 2012, pripravi: Aleksander Golob, višji svetnik.

7. Seznam tabel

Tabela 1: Statistični podatki nadzora nad piratstvom programske opreme pri fizičnih subjektih od 2006 do 2012.

Tabela 2: Statistični podatki glede starosti in spola osumljencev iz tabele 01.

Tabela 3: Razlike med odločbo z globo in plačilnim nalogom.

Tabela 4: Statistični podatki vrednosti nastale škode pri poslovnih subjektih v Nemčiji.

Tabela 5: Statistična primerjava podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Sloveniji od leta 2006 do 2013.

Tabela 6: Statistična primerjava podatkov pri nadzoru programske opreme nad poslovnimi subjekti v Nemčiji od leta 2006 do 2012.

8. Seznam slik

Slika 1: Prikaz piramidnega sistema internetnega piratstva.

Slika 2: Število kršiteljev avtorskih pravic na računalniškem področju (od 2009 do 2013).

9. Seznam prilog

Priloga 1: Predlog izvensodne poravnave, kjer je razviden prvotni predlog zneska.

Priloga 2: Primer opustitvene izjave do nadaljnjih kršitev, ki jo je moral kršitelj podpisati.

Priloga 3: Natančni podatki uporabnikovega internetnega prometa.

Priloga 4: Primer sodnega sklepa, na podlagi katerega je odvetniška pisarna pridobila osebne podatke uporabnika, na podlagi pridobljenega IP naslova od Telefonice Germany.

Priloga 5: Primer nemškega sodnega sklepa.

10. Slovar (računalniških) izrazov

Address (Naslov): Predstavlja naslov spletne strani ali naslov elektronske pošte posameznika. Spletna stran ima predpono <http://www>, medtem ko pri naslovu elektronske pošte uporabljamo simbol @, ki pomeni, kje se nahaja naslovnik (@ ali ang. *at-*, slo. *pri-*).

ARPAnet: Predhodnik današnjega interneta, ki ga je uvedel *US Department of Defence*. Je računalniško omrežje ameriške agencije DARPA, ki je začelo poskusno delovati leta 1968. ARPAnet je porazdeljeno računalniško omrežje brez središča upravljanja, odporno za napake in prekinitve v komunikacijskih kanalih in vozliščih, saj naj bi bilo sposobno preživeti sovjetski jedrski napad.

Audio on Demand – AOD (zvok na zahtevo): Način prenosa zvoka (zvočnih datotek ali pretočnih zvočnih vsebin) po internetu na zahtevo uporabnika.

Browser (brskalnik): Program (aplikacija), ki nam omogoča brskanje po omrežju in popoln pregled večpredstavnih spletnih vsebin.

Client computer (računalnik odjemalec): V omrežju lahko računalniki igrajo eno od dveh vlog: vlogo odjemalca ali strežnika. Odjemalec je računalnik, na katerem delamo. Strežnik je osrednji računalnik, ki odjemalcu podaja informacijo. Kadar koli uporabnik vnese ukaz z zahtevo po informaciji, strežnik postreže s to informacijo.

Client software (program odjemalec): Programi, s katerimi dostopamo do strežniških datotek, tudi P2P omrežij in torrentov.

Copy protection (zaščita pred prepisovanjem): Mnogi programi, ki se komercialno prodajajo (igre in poučni programi), so zaščiteni pred prepisovanjem, da bi preprečili piratstvo software (uporabo programa, ne da bi zanj plačali). Program, na primer, ne dovoli, da bi prepisali nosilec (CD, DVD), ali pa zahteva, da pred zagonom programa v pogon vstavimo izvorni nosilec. Drugi programi lahko zahtevajo vnos gesla, priloženega dokumentaciji. Legalno je vsak uporabnik zavezan, da za programe plača, naj so zaščiteni pred prepisovanjem ali ne.

Copyleft (svobodna avtorska pravica): Oblika licenciranja avtorskih del, ki odpravlja vse pravice avtorjev, kot so vse omejitve glede razmnoževanja kopij ali modificiranih verzij, ter zahteva, da bodo novi ali modificirani izdelki prav tako prosto dostopni.

Creative commons – CC: Je neprofitna organizacija, ki ustvarjalcem omogoča, da ne uveljavijo vseh avtorskih pravic, ki jim po zakonu pripadajo. CC licence avtorju pomagajo obdržati vse pravice, ki jih ima od trenutka, ko delo ustvari, vendar hkrati pod določenimi pogoji dopuščajo določene izjeme. CC želi promovirati ustvarjalnost, tako da avtorjem pomaga prilagajati avtorske pravice njihovim lastnim potrebam. V praksi se je uveljavilo (zaradi želje po priznanju avtorstva) le šest različnih licenc.

Cyberspace (kiberprostor): Izraz Williama Gibsona iz knjige *Neuromancer*, ki opisuje navidezni prostor, v katerem se nahajamo, kadar uporabljamo omrežje.

Decryption (odkodirati): Nekateri programi nam omogočajo, da datoteko kodiramo tako, da je nihče ne more gledati ali spreminjati. Pri večini takih programov je treba za kodiranje vtipkati geslo. Program nato pomeša podatke v datoteki. Če hočemo datoteko dekodirati, nas program vpraša po geslu, s katerim smo jo kodirali. Ko vnesemo pravilno geslo, program dekodira podatke in vrne datoteko v uporabni obliki.

DNS – Domain Name System (domenski sistem): Sistem, ki skrbi za pretvorbo imen domen v ustrezne IP naslove. Zasnovali so ga leta 1983 na Univerzi Wisconsin v ZDA.

Download (sprejeti): Prenos k sebi; nalaganje programske opreme ali informacij na osebne računalnike, kar pomeni prepisati datoteko z drugega računalnika, informacijskega strežnika ali elektronske oglasne deske.

E-mail (E-pošta): Elektronska pošta, ki se pošilja preko omrežja do računalnika želene osebe. Za delovanje je potrebna registracija uporabnika na poštnem strežniku.

File server (datotečni strežnik): Velika osrednja hranilna naprava v omrežju. Strežnik datotek je osrednji računalnik, ki shranjuje podatke za vse uporabnike v omrežju. Ko posamezen uporabnik zahteva informacijo, strežnik postreže z njo.

Firewall (požarni zid): Vmesnik med uporabnikovim računalnikom in omrežjem, ki lahko preprečuje neželjeno vhodno ali izhodno komunikacijo.

Freeware (prosta programska oprema): Je brezplačna programska oprema, ki jo najdemo na internetu ali zgoščenkah, priloženih računalniškim revijam. Ne smemo je zamenjevati s prostim programjem. Brezplačnemu programju največkrat ni priložena izvorna koda. Freeware je za privatne uporabnike običajno brez omejitve uporabe.

FTP – File transfer protocol (protokol za prenos datotek): Programski standard za prenos podatkov iz enega računalnika na drugega po krajevnih omrežjih in prostranih omrežjih ter po internetu z različnimi operacijskimi sistemi. Spada v aplikacijsko raven internetnega nabora protokolov. V veljavi je več protokolov za prenašanje datotek, med njimi Kermit in ZMODEM za neposredne modemske povezave, FTP za internetne povezave in FTAM za splošna omrežja.

Home (domača stran; domov): Spletna stran, ki se pojavi vedno, ko vzpostavimo povezavo z omrežjem. Na spletni strani pa pomeni vrnitev na prvotno stran.

Host (gostitelj): Računalnik, preko katerega se povežemo z omrežjem.

HTML – HyperText Markup Language (jezik za označevanje nadbessedila): Računalniški jezik, ki omogoča pisanje strani za svetovni splet in ohranja določene karakteristike teksta.

HTTP – HyperText Transmission Protocol (protokol za prenos nadbessedila): Protokol za sporazumevanje in prenašanje podatkov med računalniki.

IAP – Internet Access Provider (ponudnik dostopa do interneta): Podjetje ali organizacija, ki uporabnikom zagotavlja dostop do interneta (pri nas: SiOL, Amis, T2 itd.). S strežniki ponudnika

se uporabniki lahko povezujejo prek klicnih povezav IP ali so na strežnike stalno priključeni po najetem vodu.

Internet (medmrežje): Je povezava krajevnih omrežij v globalno omrežje.

IP Address (IP naslov): Virtualni naslov računalnika, s katerim je le-ta predstavljen v omrežju. IP naslov posameznega računalnika je lahko stalen ali pa dinamičen.

ISP – Internet Service Provider (ponudnik internetnih storitev): Podjetje ali organizacija, ki uporabnikom zagotavlja več internetnih storitev. S strežniki ponudnika se uporabniki lahko povezujejo prek klicnih povezav IP ali pa so na strežnike stalno priključeni po najetem vodu.

Linux: Prost operacijski sistem s prosto dostopno izvorno kodo, zaščiten s *Splošnim dovoljenjem GNU (GNU General Public License; GPL)*. Dinamičnost je omogočena z nalaganjem oz. odstranjevanjem posameznih modulov. Uživa finančno, kadrovsko in logistično podporo podjetij, kot so Sun Microsystems, IBM in Novell.

Load, download (naložiti): Prenesti program ali datoteko z diska v pomnilnik računalnika, tako da lahko računalnik z njo dela. Podobno kot prebrati kaj v knjigi, da lahko o tem razmišljamo.

Log file (datoteka aktivnosti): Datoteka, kamor se beležijo dejavnosti uporabnika interneta. Vzdržujejo jih ISP-ji in ponudniki različnih storitev interneta (predvsem spletnih strani).

MS Windows (Microsoft Okna): Microsoftov operacijski sistem za osebne računalnike.

Multimedia (večpredstavnost): Povezava besedila, zvoka, videa, grafike in animacije za uporabo pri predstavitvah, zabavnih in poučnih programih. V ožjem pomenu se uporablja tudi pri povezavi manjšega števila medijev, na primer le besedila, slike in zvoka.

Network (omrežje): Dva računalnika ali več, povezanih s posebno komunikacijsko povezavo. Omrežni računalniki so navadno povezani z visoko zmogljivimi kabli. V lokalnem omrežju so računalniki povezani v enem samem uradu ali stavbi, v širokem računalniškem omrežju so lahko oddaljeni tudi na tisoče kilometrov.

Network Address Translation NAT (pretvornik omrežnih naslovov): Vmesnik, ki omogoča vključitev skupine več računalnikov v internet prek istega zunanjega IP naslova.

Network server (omrežni strežnik): Osrednji računalnik, na katerega so priključeni preostali računalniki (običajno t. i. delovne postaje ali delovna mesta). Omrežni strežnik je navadno zmogljiv računalnik z velikim diskom, na katerem se izvajajo upravni programi za omrežje.

Newsgroups (novičarske skupine): Internetni servisi oz. forumi na zaprtih omrežjih, kjer potekajo diskusije na točno določeno temo (šport, politika, avti itd.).

Open office – OpenOffice.org (Odprta pisarna): Brezplačen, prost in odprtokoden pisarniški paket, ki vsebuje programe za urejanje besedil, preglednic, predstavitev, vektorskih slik, matematičnih enačb in podatkovnih zbirk. Na razpolago je za več različnih operacijskih sistemov.

S ponudbo brezplačnega, kakovostnega in odprtega pisarniškega paketa se želi zmanjšati prevladujoči tržni delež Microsoft Office. Izvorna koda paketa *OpenOffice.org* je na voljo pod licenco *GNU Lesser General Public License* (LGPL). Projekt in paket se neuradno imenujeta »*OpenOffice*«, a si nekdo že lasti to blagovno znamko. Zato so za uradno ime izbrali »*OpenOffice.org*«, okrajšava zanj pa je »OOo«.

OSP – Online Service Provider (ponudnik priključnih storitev): Podjetje ali organizacija, ki komercialnim uporabnikom zagotavljata informacijske in komunikacijske storitve (kot npr. ponudnik internetnih storitev, e-pošte, novic, zabave, iskanja, e-bančništva itd.).

Peer-to-Peer – P2P (vsak z vsakim): Internetna storitev za izmenjavo vsebin med uporabniki (ang. *users*; »od prijatelja do prijatelja«). Pravo P2P omrežje je zasnovano tako, da ne potrebuje centralnega omrežja. ISP je lahko vmešan v te prenose, ampak njegova udeležba nima ključnega pomena pri prenosih. V novejšem času se kot sinonim za P2P omrežja pojavljajo torrent odjemalci (Azureus, Bitcomet, uTorrent itd.). Sodobna tehnologija hitro napreduje in morda bodo že v bližnji prihodnosti razvili nov protokol, ki bo nadomestil torrente oz. P2P in bodo ti predstavljali zastarelo tehnologijo, ki jo bodo uporabljali le redki.

Portal (vrata, portal): Razširjena vstopna točka; spletna stran, na kateri je zbrano večje število povezav in koristnih informacij. Je uporabnikovo izhodišče za brskanje po internetu.

Royalty free (brez nadomestila avtorskih pravic): Vsebine (fotografije, glasba, filmi itd.), ki jih uporabniki ob enkratnem plačilu lahko neomejeno uporabljajo. Avtorji prodajo svoje avtorske vsebine agencijam, ki jih tržijo po nizkih cenah masi potrošnikov. Ekskluzivnosti pri takem pristopu ni.

Server (strežnik): V omrežju imajo računalniki vlogo odjemalca ali strežnika. Odjemalec je računalnik, na katerem delamo. Strežnik je osrednji računalnik in/ali diskovni pogon, ki podaja informacijo odjemalcu. Kadar koli odjemalec zahteva informacijo, jo strežnik posreduje.

Shareware (programska oprema za prosto izmenjavo): Brezplačna programska oprema ponujena za testiranje uporabnikom. Vedno je omejena bodisi časovno ali funkcijsko. Torej program se lahko uporablja, vendar z omejitvami; npr. po preteku nekega obdobja je treba program kupiti.

Soft lifting (mehka kraja): Oblika piratstva programske opreme, do katere pride, ko uporabniki svojo programsko opremo delijo z drugimi uporabniki, ki nimajo pooblastila in dostopa po licenčni pogodbi končnega uporabnika (EULA). Najpogostejša oblika takšnega piratstva je, kadar oseba zakonito kupi programsko opremo, a jo namesti na več računalnikov, kar je kršitev licenčne pogodbe.

Software piracy (programsko piratstvo): Nepooblaščen uporaba računalniškega programa. Software, ki se prodaja, lahko uporablja le, kdor ga je kupil. Prepisovanje ali preprodajanje večinoma ni dovoljeno, niti takrat, ko gre za istega uporabnika z več računalniki. Dovoljeno je le

izdelati varnostne kopije za primer okvare ali izgube nosilca. Računalniška podjetja so občutljiva za piratstvo, vendar se večinoma ne ukvarjajo s preganjanjem zasebnih prekrškov.

Source code (izvorna koda): Skupina navodil napisana v programskem jeziku, namenjena lažjemu razumevanju in hitrejšemu razvoju.

Streaming content (pretočne vsebine): Na internetu imamo dve možnosti gledanja ali poslušanja avdio/video vsebine. S P2P programi si običajno datoteko naložimo na računalnik in si jo ogledamo kadar koli potem, ko si jo shranimo. Lahko pa zaženemo napredno nalaganje datoteke, pri čemer ni shranjena na računalnik in si je ne moremo ogledati kasneje, t. i. streaming, ki se uporabniku posreduje s spletne strani preko interneta.

Upload (naložiti, poslati): Prepisati datoteke iz našega računalnika na drug računalnik. To razlikujemo od sprejemanja, ki pomeni prepisati datoteke z drugega računalnika na našega.

URL – Universal Resource Locator (spletni naslov): Naslov oz. lokacija spletne strani – npr: <http://www.uni-mb.si>.

Workstation (delovna postaja): Zmogljivejši računalniki, namenjeni procesorsko ali grafično zahtevnejšemu delu v različnih industrijah (video montaža, avdio produkcija, 3D modeliranje, izdelava animacij, CAD, CAM itd.). Navadno so to visoko zmogljivi računalniki z več procesorji, veliko spominskih kapacitet in odličnimi grafičnimi zmogljivostmi.

World Wide Web – www (svetovni splet): Splet omrežij, ki ponuja dostop do spletnih strani, ki najpogosteje delujejo po principu programskega jezika html, manj pogosto pa tudi flash, javascript itd.

.zip, .rar: Običajno so datoteke, ki jih snamemo z interneta, prostorsko stisnjene, skrčene (kompresirane), kar nam zaradi zmanjšane velikosti datotek omogoča hitrejšo nalaganje le-teh in manj trošenja pasovne širine (prenosa podatkov). Datoteke so velikostno stisnjene s posebnimi algoritmi (.zip, .rar, .arc itd.). Če jih želimo razširiti v prvotno in edino uporabno obliko, potrebujemo program/aplikacijo s točno določenim algoritmom.

11. Priloge

13PP096829

4 von 7

- Ersatz der Rechtsverfolgungskosten -

Unsere Mandatschaft hat zudem Anspruch auf Zahlung der Rechtsverfolgungskosten, die durch unsere Einschaltung entstanden sind (§ 97a Abs. 1 S. 2 UrhG, §§ 683, 677, 670 BGB).

Die Rechtsverfolgungskosten berechnen sich nach dem Rechtsanwaltsvergütungsgesetz: Unter Zugrundelegung der aktuellen Rechtsprechung ist die angesetzte 1,0-Gebühr (Nr. 2300 Vergütungsverzeichnis zum RVG) aus einem Gegenstandswert von EUR 8.000,00 (Unterlassungsstreitwert) angemessen. Die zu erstattende Geschäftsgebühr liegt unterhalb der gesetzlichen Regelgebühr. Die Gebühren sind nicht nach § 97a Abs. 2 UrhG zu begrenzen, da es sich vorliegend bereits um keine nur unerhebliche Rechtsverletzung handelt.

Bei außergerichtlicher Klärung belaufen sich die von Ihnen geschuldeten Rechtsverfolgungskosten inklusive Auslagenpauschale auf **EUR 432,00**.

- Konkrete Zahlungshöhe -

Insgesamt beläuft sich die Forderung unserer Mandatschaft auf einen Betrag von **EUR 732,00**, der sich aus folgenden Einzelbeträgen zusammensetzt:

Schadenersatz	EUR	300,00
Rechtsanwaltskosten	EUR	432,00
Gesamtsumme	EUR	732,00

- Zu beachtende Fristen -

Die Frist zum Eingang der Unterlassungserklärung endet am	22.07.2013.
Die Zahlungsfrist endet am	30.07.2013.

Die unterzeichnete Unterlassungserklärung muss bis spätestens zum angegebenen Zeitpunkt hier eingegangen sein. Die Zahlung muss ebenfalls bis spätestens zum genannten Zeitpunkt auf dem Konto der Kanzlei als Empfangsvertreter eingegangen sein. Um eine reibungslose Zuordnung Ihrer Zahlung gewährleisten zu können, verwenden Sie zur Zahlung bitte den **beiliegenden Überweisungsträger**.

Wann ist die Auseinandersetzung beendet?

Mit fristgerechtem Eingang der Unterlassungserklärung sowie vollständiger Zahlung der offenen Forderung sind sämtliche Ansprüche unserer Mandatschaft in vollem Umfang erledigt und die vorliegende juristische Auseinandersetzung mit Ihnen vollständig beendet.

WALDORF FROMMER • Beethovenstraße 12 • 80336 München

waldorf-frommer.de

Priloga 01: Predlog izvensodne poravnave, kjer je razviden prvotni predlog zneska.

13PP096829 6 von 7

Unterlassungserklärung ([REDACTED])

Hiermit verpflichtet sich
[REDACTED]

– Unterlassungsschuldner –

gegenüber

Twentieth Century Fox Home Entertainment Germany GmbH
Darmstädter Landstraße 114, 60598 Frankfurt am Main

– Unterlassungsgläubiger –

es ab sofort zu unterlassen,

How I Met Your Mother - Staffel 8 - Folge 23 (TV-Folge)
Twentieth Century Fox Home Entertainment Germany GmbH

How I Met Your Mother - Staffel 8 - Folge 24 (TV-Folge)
Twentieth Century Fox Home Entertainment Germany GmbH

oder Teile daraus öffentlich zugänglich zu machen bzw. öffentlich zugänglich machen zu lassen, insbesondere über sog. Tauschbörsen im Internet zum elektronischen Abruf bereitzuhalten. Unterlassungsschuldner verpflichtet sich gegenüber Unterlassungsgläubiger für jeden einzelnen Fall der schuldhaften Zuwiderhandlung zur Zahlung einer angemessenen Vertragsstrafe an verletzten Unterlassungsgläubiger. Die Höhe der Vertragsstrafe wird vom verletzten Unterlassungsgläubiger nach billigem Ermessen bestimmt und kann im Streitfall vom zuständigen Landgericht überprüft werden.

[REDACTED]

Im Original an: WALDORF FROMMER Rechtsanwälte, Beethovenstr. 12, 80336 München

- Unterlassungserklärung zur Akte 13PP096829 -

WALDORF FROMMER • Beethovenstraße 12 • 80336 München waldorf-frommer.de

Priloga 02: Primer opustitvene izjave do nadaljnjih kršitev, ki jo je moral kršitelj podpisati.

13PP096829

7 von 7

Ermittlungsdatensatz

Provider Telefonica O2

Benutzerkennung

Anschlussinhaber

Beginn Angebot	Ende Angebot	IP-Adresse	File-Hash	Werk
21.06.2013 18:38:31	21.06.2013 19:25:09	77.191.47.63	CC84D2294DA054A 84F26E413FE5B43 60FCD40BA5	How I Met Your Mother - Staffel 8 - Folge 23 (TV- Folge)
21.06.2013 20:03:56	21.06.2013 20:49:41	77.191.47.63	70787FF5D5D58FB D25487A798D810C 8AB9841396	How I Met Your Mother - Staffel 8 - Folge 24 (TV- Folge)

Erm.-DS-Telefonica O2-Luketic

WALDORF FROMMER • Beethovenstraße 12 • 80336 München

waldorf-frommer.de

Priloga 03: Natančni podatki uporabnikovega prometa na internetu.

Ausfertigung

Landgericht München I

Az.: 7 O 13865/13

In dem Rechtsstreit

Twentieth Century Fox Home Entertainment Germany GmbH, vertreten durch d. Geschäftsführer Joachim Spang u.a., Darmstädter Landstraße 114, 60598 Frankfurt am Main
- Beteiligte -

Verfahrensbevollmächtigte:

Rechtsanwälte Waldorf Frommer, Beethovenstraße 12, 80336 München, Gz.: 13PP087967

gegen

Telefonica Germany GmbH & Co. OHG, vertreten durch d. Komplementärin Firma Tele München Fernseh-Verwaltungs GmbH, diese vertreten durch d. Geschäftsführer Dr. Ludwig Bauer u.a., Georg-Brauchle-Ring 23-25, 80992 München
- Beteiligte -

wegen **Gestattung**

erlässt das Landgericht München I -7. Zivilkammer- durch den Vorsitzenden Richter am Landgericht Dr. Zigann, den Richter am Landgericht Dr. Ebner und die Vorsitzende Richterin am Landgericht Schroeder am 24.06.2013 folgenden

Beschluss

I. Einstweilige Anordnung

Dem beteiligten Internetprovider wird bis zum Abschluss des Verfahrens untersagt, die Daten zu löschen, aus denen sich ergibt, welchen Kunden unter welcher Anschrift diejenigen IP-Adressen zu den dort genannten Zeitpunkten zugeordnet waren, die sich aus der nachgehefteten Anlage (Liste mit IP-Adressen und Zeitpunkten) ergeben.

II. Beschluss

1. Dem beteiligten Internetprovider wird gestattet, zum Zwecke der Auskunftserteilung gegenüber dem/den beteiligten Rechteinhaber(n)/Antragsteller(n) darüber Auskunft zu erteilen, wem zu den in der in Ziffer I. bezeichneten Anlage benannten Zeitpunkten die jeweils in der

Priloga 04: Primer sodnega sklepa, na podlagi katerega je odvetniška pisarna pridobila osebne podatke uporabnika, na podlagi pridobljenega IP naslova od Telefonice Germany (ISP), str. 1.

- 2 -

Anlage benannten IP-Adressen zugeordnet waren, unter Angabe von Namen, Anschrift bzw. Benutzerkennung.

2. Der Geschäftswert wird auf € 3.000,- festgesetzt.

Gründe:

Die Anordnung beruht auf §101 Abs. 9 UrhG.

Es ist zur Überzeugung der Kammer dargelegt, dass Kunden des beteiligten Internetproviders, die nur durch die in der Ziffer I. bezeichneten Anlage angeführten Verbindungsdaten identifiziert werden können, das/die streitgegenständliche(n) Werk(e)

gemäß Aufstellung in der weiteren nachgehefteten Anlage (Werktitelliste)

das/die zu Gunsten des/der beteiligten Rechteinhaber(s)/Antragsteller(s) urheberrechtlichen Schutz genießt/genießen, über eine sogenannte „Tauschbörse“ oder über den Server eines „Sharehosters“ im Internet rechtswidrig öffentlich zugänglich gemacht haben (§ 19 a UrhG). Diese Rechtsverletzung ist offensichtlich im Sinne des § 101 Abs. 2 UrhG.

Nach dem Antrag ist davon auszugehen, dass der beteiligte Internetprovider noch über die jeweiligen Verbindungsdaten verfügt. Sollte der beteiligte Internetprovider im vorliegenden Verfahren zum Hauptsacheantrag Stellung nehmen wollen, besteht hierzu im Rahmen des Abhilfeverfahrens Gelegenheit.

Priloga 05: Primer nemškega sodnega sklepa, stran 2.

Wichtiger Hinweis für Empfänger von Abmahnschreiben

Aus gegebenem Anlass weist das Gericht darauf hin, dass vor Erlass des vorliegenden Beschlusses lediglich geprüft wurde, ob von dem/den antragstellenden Rechteinhaber(n) die Voraussetzungen eines Auskunftsanspruchs nach § 101 Abs. 2 und Abs. 3 UrhG dargelegt und glaubhaft gemacht wurden und daher die Gestattung zur Auskunftserteilung durch den beteiligten Internetprovider nach § 101 Abs. 9 UrhG erteilt werden konnte.

Aufgrund dieses Beschlusses wird dem Internetprovider gestattet, Namen und Anschrift bzw. Benutzerkennung der Inhaber der in der Anlage bezeichneten dynamischen IP-Adressen zu den dort aufgeführten bestimmten Zeitpunkten dem/den antragstellenden Rechteinhaber(n) mitzuteilen.

Dieser Beschluss trifft naturgemäß keine Aussage darüber, ob die im Anschluss vom beteiligten Internetprovider dem/den antragstellenden Rechteinhaber(n) mitgeteilten Auskünfte richtig sind. Dieser Beschluss trifft auch keine Aussage darüber, ob die so identifizierten Internetanschlusshaber tatsächlich für die ermittelten Urheberrechtsverletzungen zur Verantwortung gezogen werden können. Dieser Beschluss enthält ferner keine Aussage darüber, ob künftige, gegen diese identifizierten Internetanschlusshaber gerichteten Abmahnschreiben berechtigt sind. Dieser Beschluss belegt auch weder die Werthaltigkeit noch die Rechtmäßigkeit von Auktionen, durch die derartige behauptete Ansprüche versteigert werden.

Betroffene Internetanschlusshaber erhalten vom Gericht auf schriftlichen Antrag Akteneinsicht durch Übersendung von Kopien des Akteninhalts. Eine Kopie des Abmahnschreibens ist dem Antrag zum Nachweis der Betroffenheit beizufügen. Die Beauftragung eines Rechtsanwalts ist hierfür nicht notwendig. Es fällt eine Pauschalgebühr in Höhe von EUR 25,00 an, die nach Aufforderung durch das Gericht im Voraus zu entrichten ist.

Sodni sklep, stran 3.

- 4 -

Rechtsbehelfsbelehrung:

Gegen diesen Beschluss findet das Rechtsmittel der **Beschwerde** statt.

Die Beschwerde ist binnen einer Frist von 2 Wochen bei dem

Landgericht München I
Lenbachplatz 7
80333 München

einulegen.

Die Frist beginnt mit der schriftlichen Bekanntgabe des Beschlusses. Erfolgt die schriftliche Bekanntgabe durch Zustellung nach den Vorschriften der Zivilprozessordnung, ist das Datum der Zustellung maßgebend. Erfolgt die schriftliche Bekanntgabe durch Aufgabe zur Post und soll die Bekanntgabe im Inland bewirkt werden, gilt das Schriftstück 3 Tage nach Aufgabe zur Post als bekanntgegeben, wenn nicht der Beteiligte glaubhaft macht, dass ihm das Schriftstück nicht oder erst zu einem späteren Zeitpunkt zugegangen ist. Kann die schriftliche Bekanntgabe an einen Beteiligten nicht bewirkt werden, beginnt die Frist spätestens mit Ablauf von 5 Monaten nach Erlass des Beschlusses. Fällt das Fristende auf einen Sonntag, einen allgemeinen Feiertag oder Sonnabend, so endet die Frist mit Ablauf des nächsten Werktages. Die genannten Fristen gelten nicht für die in ihren Rechten betroffenen Anschlussinhaber und für diejenigen, die am Verfahren auf Gestattung der Auskunftserteilung nicht beteiligt waren, aber von dem Beschluss in ihren Rechten beeinträchtigt werden, sofern ihnen der Beschluss nicht schriftlich bekannt gegeben worden ist.

Die Beschwerde wird durch Einreichung einer Beschwerdeschrift oder zur Niederschrift der Geschäftsstelle eingelegt. Die Beschwerde kann zur Niederschrift eines anderen Amtsgerichts erklärt werden; die Beschwerdefrist ist jedoch nur gewahrt, wenn die Niederschrift rechtzeitig bei dem Gericht, bei dem die Beschwerde einzulegen ist, eingeht. Die Beschwerdeschrift bzw. die Niederschrift der Geschäftsstelle ist von dem Beschwerdeführer oder seinem Bevollmächtigten zu unterzeichnen.

Die Beschwerde muss die Bezeichnung des angefochtenen Beschlusses sowie die Erklärung enthalten, dass Beschwerde gegen diesen Beschluss eingelegt wird.

Die Beschwerde soll begründet werden.

Dr. Zigann
Vorsitzender Richter
am Landgericht

Dr. Ebner
Richter
am Landgericht

Schroeder
Vorsitzende Richterin
am Landgericht

Sodni sklep, pravni pouk, stran 4.

Zadnja stran nemškega sodnega sklepa.